

**TİCARET MESLEK LİSELERİNDE
MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
MEMNUNİYETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN
İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Ebru PEHLİVAN

Kütahya - 2008

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İşletme Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE
MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
MEMNUNİYETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN
İNCELENMESİ

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Orhan ELMACI

Hazırlayan
Ebru PEHLİVAN

Kütahya - 2008

Kabul ve Onay

Dumlupınar Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Anabilim Dalı / Yönetim Organizasyon / yüksek lisans öğrencisi Ebru PEHLİVAN'ın hazırladığı “Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi “ başlıklı yüksek lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğin ilgili maddelerine göre değerlendirilip kabul edilmiştir.

/03/2008

Tez Jürisi

Prof. Dr. Hüseyin ERGİN

.....

Prof. Dr. Şerafettin SEVİM

.....

Yard. Doç. Dr. Orhan ELMACI (Danışman)

.....

Prof. Dr. Ahmet KARAASLAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum **“Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi”** adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

/03/2008

Ebru PEHLİVAN

ÖZGEÇMİŞ

Ebru Pehlivan, 1976 - Bursa doğumludur. İlk, orta ve lise öğrenimini Bursa'da tamamladı. Gazi Üniversitesi / Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi / İşletme Anabilim dalı / Muhasebe-Finansman Eğitimi Bölümü'nden 1999 yılında mezun oldu. Halen İstanbul ilinde, Ümraniye 75. Yıl Cumhuriyet Ticaret Meslek Lisesi'nde, muhasebe grubu öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Evli ve bir çocuk sahibidir.

ÖZET

Dünya ekonomisi, ülkemiz ekonomisini de içine alan bir değişim içindedir. Bilgi çağının yarattığı bu ortama, işletmelerin ayak uydurabilmeleri için, uygun enerji bileşenine olan talebi kaçınılmaz olmuştur. İşletmecilik alanında yaşanan bu durum, üretim faktörlerinin yanı sıra zaman, teknoloji ve bilgi unsurlarının da optimum düzeyde kullanılmasını gerekli kılmıştır.

İş hayatının istekleri doğrultusunda belli standartlara sahip çalışanların, planlı bir şekilde eğitilmeleri, eğitimleri ile ilgili işlerde çalışmaları ve ekonomik yaşamı olumlu yönde etkilemeleri beklenen bir durumdur.

İşletme dili olarak nitelendirilen muhasebe, değişimleri izleme, adapte olma, bilgi üretme işlevi ve ekonomik planlara kaynak olma yönüyle gelecekte dahi popüler olma özelliği taşımaktadır.

Günümüz şartlarında muhasebe alanındaki çalışanların kalitesinde; bilgi ve beceri yönüyle, eğitim büyük önem taşımaktadır. İnsan kaynaklarının niteliği, mesleki eğitim ile ilgilidir.

Ülkemizde muhasebe alanında verilen eğitim, orta öğretim kurumlarında başlar. Orta öğretimde muhasebe eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ticaret meslek liselerinde verilmektedir. Öğrencileri ticari hayatta hazırlayabilmek amacı ile eğitim ve öğretimlerini incelemek, bu anlamda önem arz etmektedir.

Bu çalışma, ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin okul memnuniyeti, işyeri memnuniyeti ve kendi memnuniyetlerini etkileyen faktörleri inceleyerek, ulaşılan sonuçlar ile muhasebe eğitiminin kalitesi hakkında bilgi vermeyi amaçlamıştır.

ABSTRACT

World Economy, including our country's economy has been in a changing process. To keep step up with this environment, the proper energy components have been inevitable for the managing. This circumstance in the area of managing has made it essential to use the elements of time, technology and knowledge in optimum level besides the production factors.

By the direction of the business life's demands, the workers in certain standards, their education in a planned way, working about their education field and their affect on economic life in the positive way is an expected situation.

As it is described the language of managing, accountancy is having the feature of being popular even in future with the aspects of observing the changes, being adapted, function of producing knowledge and being a source of plans.

In our conditions of today, there has been a great importance about the sufficiency of the workers -who are working on the area of accountancy financials- on knowledge, quality and education. Human resources' quality is related with the trade education.

In our country the education of trade field starts in high schools. The education of trade in high schools is being taught in Trade and Profession High Schools which are connected with Ministry of Education. With the purpose of preparing them to the trade life, to examine the instructions and the education of the students is important in this respect.

This study aimed to give knowledge about the quality of accountancy education by the results which have been attained by the analysis of the factors which affects the satisfaction of the school, satisfaction of the working places and their own satisfaction of the students who are taking the education of accountancy financials in Trade High Schools.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TABLolar VE GRAFİKLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xiv
TEZ HAKKINDA	xvi

BİRİNCİ BÖLÜM TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1.1. TİCARET MESLEK LİSESİ AÇISINDAN MESLEKİ EĞİTİM.....	2
1.1.1. Mesleki Eğitim Kavramı	2
1.1.2. Mesleki Eğitimin Amacı ve Önemi	4
1.1.3. Ticaret Meslek Liselerinde Mesleki Eğitim Kapsamı	5
1.2. TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MESLEKİ EĞİTİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	7
1.2.1. Küreselleşme	7
1.2.2. Bilgi	8
1.2.3. Teknoloji	8
1.2.4. Kentleşme.....	9
1.2.5. Politik Durum.....	9
1.2.6. Ekonomik Durum	10
1.2.7. Verimlilik	11
1.2.8. Kültür	12
1.2.9. Nüfus-İstihdam	12

İKİNCİ BÖLÜM TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİM SİSTEMİ ÇAĞDAŞ YÖNELİMLERİ VE TİCARET MESLEK LİSELERİ AÇISINDAN MUHASEBE MESLEĞİ

2.1. MUHASEBE EĞİTİM SİSTEMİ	16
2.1.1. Muhasebe Eğitim Sisteminin Yapısı	16

2.1.2. Muhasebe Eğitim Sisteminin Öğeleri	17
2.1.2.1. Eğitim Kurumları	17
2.1.2.2. Eğitimciler	18
2.1.2.3. Öğrenciler	19
2.1.2.4. Eğitim Teknolojisi	19
2.1.2.5. Eğitim Öğretim Programları	20
2.1.2.5.1. Ticaret Meslek Liseleri Öğretim Programı	20
2.1.2.5.2. İşletmelerde Muhasebe Eğitim Öğretim Programı	26
2.2. MUHASEBE EĞİTİMİNİN ÇAĞDAŞ YÖNELİMLERİ	28
2.2.1. Çağdaş Muhasebe Eğitiminin Gerekliklikleri	28
2.2.2. Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Mesleki Eğitimin Çağdaş Yönelimleri ..	30
2.3. TİCARET MESLEK LİSELERİ AÇISINDAN MUHASEBE MESLEĞİ	33
2.3.1. Ticaret Meslek Liseleri ve Muhasebe Mesleği İlişkisi	33
2.3.2. Muhasebe Mesleğinde Yeni Yaklaşımlar	35
2.3.3. Muhasebe Mesleğinde Beklentiler	36
2.3.4. Ticaret Meslek Lisesi Öğrencilerinden Mesleki Beklentiler	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MEMNUNİYETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER ÜZERİNE TEORİK İNCELEME

3.1. EĞİTİMDE MEMNUNİYET VE KALİTE	41
3.1.1. Memnuniyet ve Kalite Kavramları	41
3.1.2. Memnuniyet ve Kalite İlişkisi	41
3.2. MUHASEBE EĞİTİMİNDE KALİTE	42
3.2.1. Eğitimde Kalitenin Önemi	42
3.2.2. Muhasebe Eğitiminde Toplam Kalite Yönetimi	42
3.2.3. Muhasebe Eğitim Sisteminde Yeterlilikler	43
3.3. ÖĞRENCİ MEMNUNİYETLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ	46
3.3.1. Öğrencinin Okul Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi	46
3.3.2. Öğrencinin İşyeri Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi	47
3.3.3. Öğrencinin Öz Yeterlilik Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi	48
3.4. ÖĞRENCİ MEMNUNİYETİNİ ETKİLEYEN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERİN BELİRLENMESİ	49
3.4.1. Cinsiyet	49

3.4.2. Anne Eğitim Durumu – Baba Eğitim Durumu	50
3.4.3. Sosyo-Ekonomik Düzey	51
3.4.4. Staj Yeri Türü ve Staj Yeri Bulma Yöntemi	51
3.4.5. Okuldaki Meslek Dersi Başarısı	52
3.4.6. Kariyer Planı	52
3.4.7. Meslek Lisesi Tercih Sebebi	53

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MEMNUNİYETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR ANKET ÇALIŞMASI

4.1. ARAŞTIRMA HAKKINDA	55
4.1.1. Araştırmanın Problemi	55
4.1.2. Araştırmanın Amacı	55
4.1.3. Araştırmanın Önemi	56
4.1.4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	56
4.1.5. Ana Kütle Seçimi	56
4.1.6. Araştırmanın Yöntemi	57
4.1.7. Verilerin Değerlendirmesi	57
4.2. ANALİZ YÖNTEMİ	60
4.3. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	62
4.3.1. Bağımsız Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	62
4.3.1.1. Kişisel Bilgi Formundan Elde Edilen Veriler Doğrultusunda Frekans Ve Yüzde Değerleri	62
4.3.1.1.1. Öğrenim Görülen Okul Değişkeni İçin	62
4.3.1.1.2. Cinsiyet Değişkeni İçin	63
4.3.1.1.3. Anne Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin	64
4.3.1.1.4. Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin.....	64
4.3.1.1.5. Sosyo-Ekonomik Düzey Değişkeni İçin	65
4.3.1.1.6. Staj Yeri Türü Değişkeni İçin	66
4.3.1.1.7. Staj Yeri Bulma Yöntemi Değişkeni İçin	66
4.3.1.1.8. Okuldaki Meslek Dersi Başarısı Değişkeni İçin	67
4.3.1.1.9. Kariyer Planı Değişkeni İçin	67
4.3.1.1.10. Meslek Lisesi Tercih Sebebi Değişkeni İçin.....	68
4.3.1.2. Bağımsız Değişkenlere İlişkin Çapraz Tablo Sonuçları	68
4.3.2. Ticaret Meslek Lisesi Öğrenci Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular	74
4.3.2.1. Öğrencilerin Okul Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular	74
4.3.2.1.1. Okul Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	74

4.3.2.1.2.Okul Memnuniyetlerine İlişkin Farklılık Testleri (t-Testi ve Anova Analizi)	75
4.3.2.1.3.Okul Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle Korelasyon Analizi	81
4.3.2.1.4.Okul Memnuniyetine İlişkin Regresyon Analizi	82
4.3.2.2 Öğrencilerin İşyeri Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular	83
4.3.2.2.1. İşyeri Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	83
4.3.2.2.2. İşyeri Memnuniyetlerine İlişkin Farklılık Testleri (t-Testi ve Anova Analizi)	84
4.3.2.2.3. İşyeri Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle Korelasyon Analizi	94
4.3.2.2.4. İşyeri Memnuniyetine İlişkin Regresyon Analizi	95
4.3.2.3.Öğrencilerin Özyeterlilik Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular.....	96
4.3.2.3.1. Öz Yeterlilik Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	96
4.3.2.3.2.Öz Yeterlilik Memnuniyetlerine İlişkin Farklılık Testleri (t-Testi ve Anova Analizi)	97
4.3.2.3.3.Öz Yeterlilik Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle Korelasyon Analizi	106
4.3.2.3.4.Öz Yeterlilik Memnuniyetine İlişkin Regresyon Analizi	106
SONUÇ	108
ÖNERİLER	113
EKLER	123
KAYNAKÇA	126
DİZİN	137

TABLOLAR VE GRAFİKLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1: Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Okullar ve Programları	21
Tablo 2.2: 2006-2007 Öğretim Yılı Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları	21
Tablo 2.3: Türkiye'de Muhasebe Mesleğinde Çalışanlara İlişkin Veriler	33
Tablo 4.1: Okul Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	63
Tablo 4.2: Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	64
Tablo 4.3: Anne Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	64
Tablo 4.4: Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	65
Tablo 4.5: Sosyo-Ekonomik Düzey Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri ..	65
Tablo 4.6: Staj Yeri Türü Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	66
Tablo 4.7: Staj Yeri Bulma Yöntemi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri ..	66
Tablo 4.8: Okuldaki Meslek Dersi Başarısı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	67
Tablo 4.9: Kariyer Planı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	67
Tablo 4.10: Meslek Lisesi Tercih Sebebi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	68
Tablo 4.11: Öğrencilerin Cinsiyet – Meslek Lisesi Tercih Sebebi (Çapraz Tablo) İlişkisi	68
Tablo 4.12: Öğrencilerin Cinsiyet – Kariyer Planı (Çapraz Tablo) İlişkisi	69
Tablo 4.13: Öğrencilerin Staj Yeri Türü – Kariyer Planı (Çapraz Tablo) İlişkisi ..	69
Tablo 4.14: Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu – Sosyo Ekonomik Düzey (Çapraz Tablo) İlişkisi	70
Tablo 4.15: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu – Sosyo Ekonomik Düzey (Çapraz Tablo) İlişkisi	70
Tablo 4.16: Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebi - Okuldaki Meslek Dersleri Başarısı – Kariyer Planı (Çapraz Tablo) İlişkisi	71
Tablo 4.17: Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu – Baba Eğitim Durumu - Sosyo Ekonomik Düzey (Çapraz Tablo) İlişkisi	72
Tablo 4.18: Öğrencilerin Cinsiyet - Sosyo Ekonomik Düzey – Meslek Lisesi Tercih Sebebi (Çapraz Tablo) İlişkisi	73
Tablo 4.19: Öğrencilerin Okul Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	74

Tablo 4.20: Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Memnuniyeti t-Testi Sonuçları.....	75
Tablo 4.21: Anne Eğitim Durumuna Göre Okuldan Aldığı Mesleki Eğitim Memnuniyeti	76
Tablo 4.22: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Okul Memnuniyeti	77
Tablo 4.23: Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre Okul Memnuniyeti ..	78
Tablo 4.24: Öğrencilerin Meslek Dersleri Başarı Durumuna Göre Okul Memnuniyeti	79
Tablo 4.25: Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Göre Okul Memnuniyeti	80
Tablo 4.26: Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebine Göre Okul Memnuniyeti	81
Tablo 4.27: Öğrenci Okul Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle İlişkisi	82
Tablo 4.28: Öğrencilerin Okul Memnuniyeti Analizi (Anova)	82
Tablo 4.29: Öğrencilerin Okul Memnuniyeti Analizi (Regresyon)	83
Tablo 4.30: Öğrencilerin İşyeri Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	83
Tablo 4.31: Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre İşyeri Memnuniyeti t-Testi Sonuçları	85
Tablo 4.32: Anne Eğitim Durumuna Göre Öğrencinin İşyeri Memnuniyeti	86
Tablo 4.33: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre İşyeri Memnuniyeti	87
Tablo 4.34: Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre İşyeri Memnuniyeti	88
Tablo 4.35: Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre İşyeri Memnuniyeti Farklılık Durumu	88
Tablo 4.36: Öğrencilerin Staj Yeri Türüne Göre İşyeri Memnuniyeti	89
Tablo 4.37: Öğrencilerin Staj Yeri Türüne Göre İşyeri Memnuniyeti Farklılık Durumu	90
Tablo 4.38: Öğrencilerin Staj Yeri Bulma Yöntemine Göre İşyeri Memnuniyeti ..	90
Tablo 4.39: Öğrencilerin Staj Yeri Bulma Yöntemine Göre İşyeri Memnuniyeti Farklılık Durumu	91
Tablo 4.40 : Öğrencilerin Meslek Dersleri Başarı Durumuna Göre İşyeri Memnuniyeti	92
Tablo 4.41: Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Göre İşyeri Memnuniyeti	93
Tablo 4.42: Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebine Göre İşyeri Memnuniyeti	94
Tablo 4.43: Öğrenci İşyeri Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle İlişkisi	94
Tablo 4.44: Öğrencilerin İşyeri Memnuniyeti Analizi (Anova)	95
Tablo 4.45: Öğrencilerin İşyeri Memnuniyeti Analizi (Regresyon).....	95

Tablo 4.46: Öğrencilerin Öz yeterlilik Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	96
Tablo 4.47: Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Öz yeterlilik Memnuniyeti t-Testi sonuçları.....	97
Tablo 4.48: Anne Eğitim Durumuna Göre Öğrencinin Öz Yeterlilik Memnuniyeti	98
Tablo 4.49: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti	99
Tablo 4.50: Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeyine Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti	100
Tablo 4.51: Öğrencilerin Okuldaki Meslek Dersleri Başarı Durumuna Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti	101
Tablo 4.52: Öğrencilerin Okuldaki Meslek Dersleri Başarı Durumuna Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti Farklılık Durumu	101
Tablo 4.53: Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti .	102
Tablo 4.54: Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Göre Mesleki Açından Öz Yeterlilik Algılarının Durumu	103
Tablo 4.55: Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebine Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti	104
Tablo 4.56: Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebine Göre Öz yeterlilik Memnuniyet Düzeylerinin Durumu	105
Tablo 4.57: Öğrenci Özyeterlilik Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle İlişkisi	106
Tablo 4.58: Öğrencilerin Kendi Memnuniyeti Analizi (Anova)	107
Tablo 4.59: Öğrencilerin Kendi Memnuniyeti Analizi (Regresyon)	107
 Grafik 1.1: Meslek Yüksekokullarında En Çok Öğrencisi Olan Programlar	6
Grafik 1.2: Meslek Lisesi Türlerine Göre Öğrenci Sayıları	6

KISALTMALAR

<u>Kısaltma</u>	<u>Açıklama</u>
AB	: Avrupa Birliği
AEV	: Avrupa Ekonomi Vakfı
And. TML	: Anadolu Ticaret Meslek Lisesi
ANOVA	: Analysis of Variance
APK	: Araştırma Planlama Koordinasyon
ÇPL	: Çok Programlı Lise
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
f	: Frekans
IFAC	: Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
İKV	: İktisadi Kalkınma Vakfı
KO	: Kareler Ortalaması
KT	: Kareler Toplamı
LLP	: Hayat Boyu Öğrenme Programı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
MESS	: Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası
METARGEM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı
M.E.T.K.	: Milli Eğitim Temel Kanunu
MEV	: Milli Eğitim Vakfı
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
ÖSYM	: Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi
p	: Anlamlılık
sd	: Serbestlik Derecesi
SM	: Serbest Muhasebeci
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SPSS	: Statistical Packet for Social Science

SS	:	Standart Sapma
STK	:	Sivil Toplum Kuruluşları
TİSK	:	Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TKY	:	Toplam Kalite Yönetimi
TML	:	Ticaret Meslek Lisesi
TTÖGM	:	Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRMOB	:	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
YMM	:	Yeminli Mali Müşavir

TEZ HAKKINDA

Araştırmanın Problemi

Günümüzde, iş hayatının istekleri doğrultusunda, çalışanların ileriye dönük, belli standartlarda olması, planlı bir şekilde eğitilmeleri, eğitimleri ile ilgili işlerde çalışmalarıyla ekonomik yaşamı olumlu yönde etkilemeleri beklenen bir durumdur. Bu anlamda, işletmelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanları yetiştiren mesleki eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde orta öğretim seviyesinde verilen ve mesleki eğitimin içinde yer alan muhasebe eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı meslek liselerinde verilmektedir. Özellikle ticaret meslek liselerinin muhasebe alanı öğrencilerini, ticari hayatta daha iyi hazırlayabilmek amacı ile eğitim ve öğretimdeki memnuniyetlerini ölçmek ve memnuniyetlerini etkileyen faktörleri incelemek bu anlamda önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ticaret meslek liselerinde verilmekte olan muhasebe eğitimini alan öğrencilerin, memnuniyetini etkileyen faktörlerin incelenmesidir.

Ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitimi alan öğrencilerin memnuniyetini etkileyen faktörlerin analizi ile ulaşılan sonuçlar sayesinde muhasebe eğitiminin kalitesini belirlemek düşüncesi ile bu tez çalışması hazırlanmıştır. Kalite ölçmede öğrenci memnuniyeti esas alınmış olup, muhasebe eğitiminin niteliği ve uygunluğu hakkında elde edilen sonuçlar ile eğitim sürecine katkı sağlaması amaçlanmıştır. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) öncesi yapılmış olan bu çalışma, projenin değerlendirilmesi için kıyaslama yapılmasına da imkan sağlayacaktır. Ayrıca sektörün ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip elemanların yetiştirilebilirliği hakkında da bir değerlendirme yapma fırsatı yakalanmış olacaktır.

Araştırmanın Önemi

Muhasebe eğitiminde öğrenci memnuniyetine etki eden unsurları incelemek suretiyle, memnuniyet düzeylerini belirlemek önem arz etmektedir.

Meslek lisesi öğrencisinin beklentilerinin belirlenmiş olması önemlidir. Bu araştırma sonuçları ile Milli Eğitim Bakanlığı, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, ticaret meslek lisesi mezunlarını istihdam eden işletmeler ve ticaret lisesi stajyer öğrencileri ile çalışan öğretmenler için verimliliğin artırılmasına katkıda bulunması beklenmektedir. Bu bağlamda destek programlar, uygun eğitim ve öğretim programları, performans artırıcı çalışmalar yönüyle araştırma sonuçlarından yararlanılabilecektir.

Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu araştırmada genel olarak, ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin memnuniyeti ve bu memnuniyeti etkileyen faktörler incelenmeye çalışılmıştır. Bu faktörler, cinsiyet, anne ve baba eğitim durumu, meslek lisesi tercih sebebi, kariyer planlaması, staj yeri bulma şekli, staj gördüğü işletme çeşidi, meslek dersleri başarı durumudur. Bu unsurların okuldaki mesleki eğitimi algılayışına, işletmelerdeki eğitimi algılayışına ve mesleki açıdan öz yeterlilik algılayışına etkisi açıklanmaya çalışılacaktır.

Kuramsal çerçevenin hazırlanmasında yerli, yabancı, ve elektronik ortamdaki kaynaklar ile çalışılmaktadır.

Ana Kütle Seçimi

Araştırmada kullanılacak anketler için, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki yedi coğrafi bölgede yer alan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlardan 15 adet ticaret meslek lisesi seçilmiştir. Her bölgeden iki il tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş, her ilden bir okul için anket formları hazırlanmıştır (İstanbul ili için ise Anadolu ve Avrupa yakasından birer okul olmak üzere iki okul anket çalışmasına alınmıştır).

Bu araştırma, 15 okulun muhasebe bölümü, lise son sınıf öğrencileri ile sınırlı olacak ancak tüm ticaret meslek lisesi muhasebe bölümü öğrencileri için de genellenebilecektir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, “teorik bölüm” ve “uygulama kısmı” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Teorik bölümün oluşturulmasında konuyla ilgili bilimsel makale, araştırma, kitap ve Internet üzerindeki elektronik kaynaklardan yararlanılmıştır.

Araştırmanın uygulama kısmında bireylerin kişisel bilgilerini toplamak için “Öğrenci Memnuniyet Anketi” kullanılmıştır. Hipotezlerin test edilmesinde “Statistical Packet for Social Science” programından yararlanılmıştır.

Anket uygulaması için Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı izni ile Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü’ne bağlı ticaret meslek lisesi / muhasebe bölümü son sınıf öğrencileri ile çalışılmıştır.

Araştırmanın uygulama kısmına ait veriler, 36 sorudan oluşan anketler ile elde edilmiştir. Bu anketler, okul müdürleri ve öğretmenleri aracılığı ile sınıflara dağıtılmış ve geri toplanmıştır. Anket sonuçlarının bir kısmı posta aracılığıyla bir kısmı da elden alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Anket formundan elde edilen veriler, SPSS istatistik programında t-testi uygulanarak %95 güven aralığında değerlendirilmiştir. Anketteki sorulara verilen cevapların yüzde dağılımları ve frekansları da ortaya konulmuştur. Yapılan anlamlılık testi sonucunda hesaplanan anlamlılık düzeylerine göre değerlendirme yapılmıştır.

5’li likert ölçeği ile yapılan değerlendirmede olumlu yargı içeren sorularda tamamen katılıyorum için 5 puan, katılıyorum için 4 puan, kararsızım için 3 puan, katılmıyorum için 2 puan, hiç katılmıyorum için 1 puan verilmiştir. Olumsuz yargı içeren sorularda tamamen katılıyorum için 1 puan, katılıyorum için 2 puan, kararsızım için 3 puan, katılmıyorum için 4 puan, hiç katılmıyorum için 5 puan verilmiştir.

Ölçekteki her bir maddenin tutum boyutuyla monotonik bir tutum içinde olduğu varsayımına göre; “tamamen katılıyorum” tepkisi cevaplayıcının aşırı olumlu tutum içinde olduğunu ve maddeden en yüksek madde puanı alacağını, “Hiç

katılmıyorum” tepkisi ise cevaplayıcının aşırı olumsuz tutum içinde olduğunu ve en düşük madde puanı alacağını gösterir (Tavşancıl, 2002: 41).

Hipotezler;

Hipotez : Öğrenciler, okuldan aldığı mesleki eğitimden memnundur.

Hipotez : Öğrenciler, staj yaptığı işletmelerden memnundur.

Hipotez : Öğrenciler, mesleki açıdan kendinden (özyeterlilik) memnundur.

Alt Amaçlar;

Genel amaçlar çerçevesinde aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranacaktır.

- 1) Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 2) Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 3) Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 4) Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 5) Öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarısına göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 6) Öğrencilerin kariyer planlamasına göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 7) Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 8) Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 9) Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 10) Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.

- 11) Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 12) Öğrencilerin staj yeri türüne göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 13) Öğrencilerin staj yeri bulma yöntemine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 14) Öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarısına göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 15) Öğrencilerin kariyer planlamasına göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 16) Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 17) Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 18) Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 19) Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 20) Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 21) Öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarısına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 22) Öğrencilerin kariyer planlamasına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 23) Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.

TEZ METNİ

BİRİNCİ BÖLÜM

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE

MUHASEBE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1.1.TİCARET MESLEK LİSESİ AÇISINDAN MESLEKİ EĞİTİM

1.1.1. Mesleki Eğitim Kavramı

Günümüzde bir ülkeyi önemli kılan, sahip olduğu kaynakları değerlendirebilme yeteneğidir. Ülkemizin de, ekonomik ve sosyal anlamda dünya ülkeleri içinde önemli bir konumda olması için, sahip olduğu güçlü kaynakları verimli şekilde kullanması gerekir.

İş dünyasında, bilgi, teknoloji, ekonomi alanlarında yaşanan hızlı değişim, şartları kendi lehine çeviren işletmeler için avantajlı bir durumdur. İşletmelerin bu değişime ayak uydurabilmeleri için, esnek bir yapı, ileri görüş ve donanımlı çalışanlara olan ihtiyacı kaçınılmazdır.

Kalkınmayı hedefleyen toplumlarda nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, eğitim sistemi önemli bir görev üstlenmektedir (Kazu ve Demirli, 2002). Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyinin ölçülmesinde, insan kaynakları niteliğinin de etkili olduğu kabul görmektedir.

Geleceğin sahibi olan gençlere verilen doğru eğitim ve yeteneklerine göre kazandırılan beceriler ile, toplumun çalışkan, bilgili ve çağdaş yaşamın gereklerini yerine getirebilen özelliklere sahip olması beklenir. Ayrıca, bu toplumun en önemli özelliklerinden biri de üretkenliği olmalıdır. Böylece ekonomik ve sosyal alanda güçlü bir ülkeden bahsedilebilir.

Gerek hizmet ve gerekse mal üretim tekniklerinde yaşanan hızlı değişim, daha fazla eğitime önem verme, daha fazla bilgiye ve gelişmeye yatırım yapma ihtiyaçlarını ön plana çıkarmıştır. Rekabette üstünlüğün sırrı olarak kabul edilen “insan kaynağı” kavramının altındaki gerçek, onun etkin ve verimli kullanılmasıdır. Toplum bireylerinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve toplumsal açık bir sistem olan eğitim kurumları, ülkenin eğitilmiş nitelikli insan gücünü hazırlayan önemli bir araçtır. Hem bireyin hem de toplumun refah ve mutluluğunun sağlanmasında önemli bir yere sahiptir. Son yıllarda ülkelerin kalkınmışlık düzeyleri ifade edilirken, kişi başına düşen milli gelir yanında, ülkelerin sahip olduğu nitelikli insan gücü oranları da önemli bir gösterge olarak dikkate alınmaya başlanmıştır (Hoşgörür, Gezgin, 2004:2).

Eğitim sözcüğü, farklı görüşteki eğitimcilerce farklı tanımlanmıştır. Bu farklılığın asıl nedeni, eğitimcilerin olanı değil, olması gerekeni tanımlama girişimleridir. Eğitimcilerin uzlaştıkları noktalardan çıkartılabileceği gibi eğitim, bir değişme sürecidir. Söz konusu olan bu değişme, kuşkusuz, istenilen yönde ve doğrultudaki bir değişmedir (Tekin, 1996:1).

Eğitimin en genel amacı, insanı bedensel ve zihinsel yönden geliştirmek, onu üretken hale getirmektir. Bunu gerçekleştirebilmek için eğitim, insanın ilgi ve yeteneklerini belirler, onu ilgi ve yetenekleri doğrultusunda programlara ve okullara yönlendirir (Kızılloluk, 2001).

Ulusal anlamda eğitimin gerekliliği ve faydaları C. Tayyar Sadıklar tarafından şöyle ifade edilmiştir; “İyi eğitilmiş genç nüfus, 2000’li yıllarda gerek ülkemizin rekabet gücünün artmasında, gerekse AB’ye entegrasyon bakımından Türkiye’nin en büyük avantajı olacaktır. Bu çerçevede, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni fikirlere açık, beceri düzeyi yüksek insan gücünün yetişmesi sağlanacaktır (Sadıklar, 1995: 256).

İnsanların, sosyal bir varlık olarak toplumda yer alabilmesinin meslek ve eğitim ile ilgili olduğu Çilenti’nin ifadesi ile daha iyi anlaşılır;

Bireylerin, aile, okul ve toplum içinde, sağlam ve sağlıklı olarak büyüyüp, topluma yararlı birer meslek sahibi olacak şekilde yetişmeleri ancak eğitim yardımı ile sağlanabilir (Çilenti, 1988:7).

Mesleki eğitim, toplumu oluşturan bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir meslek alanında bireysel gelişmeyle birlikte beceri ve davranış kazandıran, bireylerin yeteneklerini çeşitli yönleri ile geliştirerek topluma faydalı olma faaliyetleri olarak adlandırılabilir (Yıldırım, 2003:2).

İsmail Hakkı Baltacıoğlu’na göre eğitim bir aksiyon olarak anlaşılmalı ve bu aksiyon bireye yaşatılmalıdır. Bilgiyi zihinde taşıtan bir eğitim anlayışına artık yer yoktur. Hakiki verilerden hareket ederek, hakiki şartlarda yürüyerek hakiki neticelere varılmalıdır. Bireyler, cemiyette yaşayan meslek grupları içerisinde yaşatılmalı. Böylece onlar, fonksiyon ve şahsiyet sahibi yapılmalıdır (Tozlu, 1989: 68).

1.1.2. Mesleki Eğitimin Amacı ve Önemi

Gelişen teknolojiye bağlı olarak meslek alanlarındaki çeşitliliğin artması ve mevcut mesleklerdeki nitelik ve niceliğin değişimine ayak uydurabilme meslek öncesi eğitimin önemini artırmıştır. Meslekî ve teknik eğitim, bireylere bu değişime ayak uydurmalarını sağlayacak önemli kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojiyle birlikte bilginin sürekli artması, çok bilgi edinmek yerine, bilgi üretimini ve işlevsel bilgiyi öğrenmenin önemini arttırmıştır (Şimşek, 1999:35).

Bilinçli bir meslek seçimi için kişilerin meslekleri, mesleklerin gelecekteki muhtemel gelişmelerini ve kendi ilgi ve yeteneklerini tanıması şarttır. İsabetli meslek seçimi için bireye meslekler hakkında bilgi vermek yeterli değildir. Bireye çeşitli meslek alanlarında eğitim tecrübesi kazandırılması ve bu yolla ilgi ve yeteneklerini tanıması ve onları çeşitli mesleklerle karşılaştırarak isabetli meslek seçimi yapmasına yardımcı olmak gerekir. Şüphesiz, kişinin kazandığı bilgi ve beceriler, mesleki eğitim için sağlam bir temel oluşturur ve mesleki gelişimi hızlandırır. Temel mesleki eğitim, başlangıç seviyesinde mesleki yeterlilik kazandırmayı amaçlar. İleri mesleki eğitim de kişinin sınırlı bir dalda uzmanlaşmasını sağlar (Alkan ve diğerleri, 1991: 211) .

Bireyin, toplum içinde kendine göre bir yer sağlaması, saygınlık kazanması, ilerlemesi, üretken duruma gelmesi, onun kazanacağı meslek eğitiminin derecesine bağlıdır. Görülüyor ki, mesleki eğitimin sosyal hayatımız üzerinde bir takım olumlu etkileri vardır:

- i- Meslek eğitimi, gençleri yeteneklerine göre bir meslek sahibi yaparak onların hayata atılmasını sağlar.
- ii- Gençlerin toplum içinde dengeli ve kendine güvenen kişiler olarak yetişmesine imkan verir.
- iii- Gençlere disiplinli çalışma alışkanlığı kazandırır.
- iv- Sosyal başarı sağlar, onları kötü alışkanlıklardan koruyarak işe yarar hale getirir.

v- Ülke ekonomisine katkıda bulunan kişiler olarak toplumda sosyal bir yere sahip olmaları sağlanır (Turan, 1992:16).

Ercan (2002)'ye göre, demokratik bir ortamda gençleri yaşama hazırlamada mesleki ve teknik eğitimin esas aldığı üç ana hedef;

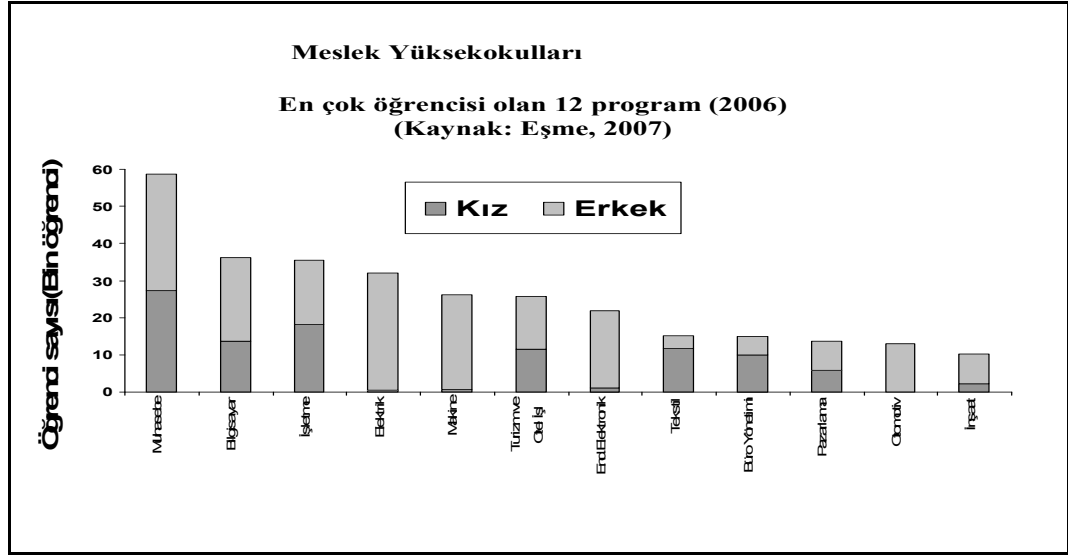
- i- Uygun öğrenme ortamı,
- ii- Gerekli becerileri geliştirmek,
- iii- İstenilen davranışları oluşturmak olarak belirlenebilir.

1.1.3. Ticaret Meslek Liselerinde Mesleki Eğitim Kapsamı

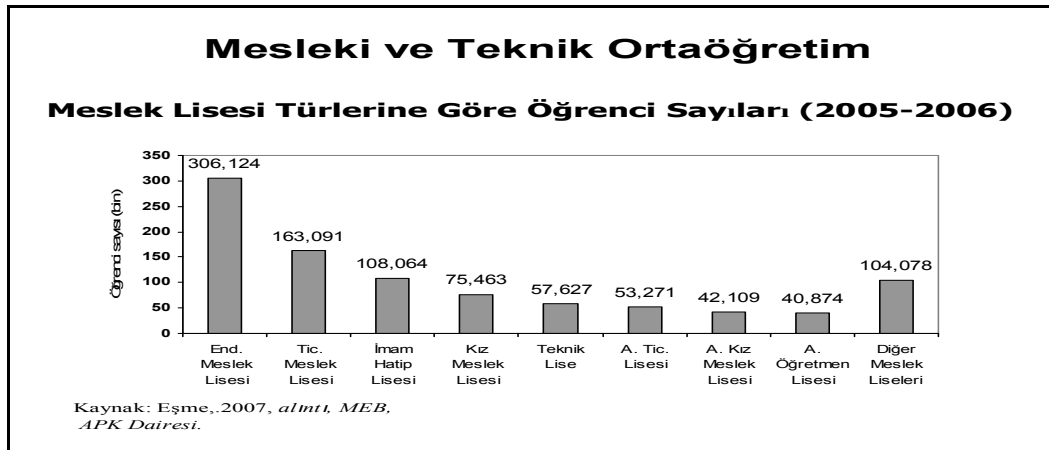
Gelişimini sanayileşme yolu ile tamamlamayı ilke edinen ülkemizde ticaret ve bankacılık sektörü çok önemli bir yere sahiptir. Bu alanlarda ihtiyaç duyduğu hizmet birimlerine becerili ve teknik insan gücünü yetiştirme görevini mesleki ve teknik eğitim sistemimizde Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı ticaret meslek liseleri üstlenmiştir (Sezgin, 1996: 2).

Ticaret meslek liselerinde eğitim ve öğretime kaynak olan Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun ve 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Türkiye'de mesleki eğitim içinde muhasebe bölümünün durumu grafikler üzerinde incelendiğinde, meslek yüksek okullarında en çok öğrencisi olan bölümlerin başında muhasebe bölümünün geldiği görülmektedir. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde yer alan meslek lisesi türlerinde yoğunluk olarak ikinci sırayı ticaret meslek liseleri almaktadır. Eşme (2007), meslek yüksek okulları ile ilgili durumu aşağıdaki grafiklerde özetlemiştir;

Grafik 1.1: Meslek Yüksekokullarında En Çok Öğrencisi Olan Programlar

Grafik 1.2: Meslek Lisesi Türlerine Göre Öğrenci Sayıları

2005-2006 Eğitim öğretim yılı itibarı ile genel lise ve meslek lisesi ÖSYM adayları karşılaştırıldığında; genel lise mezunu olan 1.272.567 adayın %29'u üniversiteye yerleştirilmiştir. %29'luk dilimin %5'i ön lisans, %13'ü lisans ve %11'i Açık Öğretim Fakültesi'ne yerleşmiştir. Meslek lisesi mezunu olan 395.817 adayın % 50'si üniversiteye yerleşmiştir. %50'lik dilimin %23'ü ön lisans, %4 lisans, %15 Açık Öğretim Fakültesi'ne yerleştirilmiştir (Eşme, 2007).

1.2.TİCARET MESLEK LİSELERİNDE MESLEKİ EĞİTİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1.2.1.Küreselleşme

Günümüz dünyasının temel niteliğini yansıtan küreselleşme olgusu, ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda son dönemlerde yaşanan hızlı bütünleşme ve benzeşme sürecini ifade etmektedir (Köse, 2007).

Küreselleşme işletmenin diğer fonksiyonlarında olduğu gibi muhasebe ve finansal fonksiyonlarda da değişimleri gerekli kılmaktadır. Küreselleşmenin otomasyon ortamında üretimi teşvik etmesi, işletmelerin maliyet yapılarını değiştirmiş ayrıca yeni ödeme ve riski sınırlama araçları ortaya çıkmış, geleneksel para ve sermaye piyasaları yanında gelecek piyasaları oluşmuştur. Bu gelişme muhasebe eğitiminin de yeni imkan ve ihtiyaçlarına göre geliştirilmesini zorunlu kılmıştır (Yıldırım ve Dalgeç, 1993: 370).

Muhasebe eğitiminin küreselleşmesi ise muhasebe ders müfredatlarının, öğretim araç ve yöntemlerinin, eğitici özelliklerinin ve etik kurallarının belirlenmesi ve uygulanması arasındaki etkileşimdir. (Köse ve Saban, 2006)

Muhasebe eğitiminde ürünün tanım ve niteliklerinin belirlenmesi, iş ortamının son elli yıldaki en canlı konularından birisi olmuştur. Yirminci yüzyılın, yirmi birinci yüzyıla yönelen son kavşağında küreselleşme ve dünyanın tek pazar olması hedefi gündeme gelirken, muhasebe eğitiminin de özellikle son yirmi yılda olağanüstü ilgi, tartışma ve hazırlıklara konu olduğu görülmüştür. Üzerinde yaklaşık görüş birliği sağlanan ürün “yetkinlik temelinde muhasebe eğitimi”dir. Sorun ise, bunun yeterince sağlanamamasıdır (Öncü ve Aktaş, 2004).

Yirminci yüzyıldan yirmibirinci yüzyıla aktarılan değerler arasında, özellikle eğitimle ilişkileri açısından; küreselleşme, çok dilli ve çok kültürlü olma, hayat boyunca eğitim, çok kanallı eğitim, koşullandırma, öğretme yerine öğrenme veya öğrenen merkezli eğitim üzerinde dikkatle düşünülmesi gereken konulardır (Oğuz, Oktay ve Ayhan, 2004:17).

1.2.2.Bilgi

Drucker (1993)'a göre gerçek ve kontrol edici kaynak dediğimiz o kader çizici “üretim faktörü” artık ne kapitaldir, ne toprak ne de emek. Bilgidir. Toplumun sınıfları, bilgi işçileri ve hizmet işçileri olarak ayrılacaktır (Drucker, 1993:16).

Bilgi teknolojisi ile hızlanan para, kredi ve sermaye arzları, muhasebe mesleğinin değişmesi gereksinimini ve talebini belirginleştirmiştir. Talep, muhasebe uygulamaları ve eğitiminin uluslararası ölçekte standartlaştırılması ve harmonizasyonu olmuştur. Muhasebe standartlarının uluslararası düzeyde belirlenmesi ve dinamizminin sistematığe bağlanmasıyla sıra, hazırlıkları birçok araştırma, rapor ve benimsemelerle sürdürülen ve duyurulan “muhasebe eğitimi standartları”nın oluşturulması, yayınlanması ve yürürlüğe konmasına gelmiştir (Öncü ve Aktaş, 2004).

Teknik bilginin hızla artarak karmaşıklaşması ve yeni alanların ortaya çıkması, konusunda uzmanlaşmış kişilere olan gereksinimi arttırmıştır. Bilgi alanlarının sayıca artmasının yanı sıra içerik olarak da büyümesi uzmanlaşmanın bir gereksinim haline gelmesine yol açmıştır (Elmacı, Kara, Taşkın ve Çalık, 2000:28).

1.2.3.Teknoloji

Bilginin üretilmesi, iletilmesi ve kullanılması ile ilgili ekipmanlar, teknikler ve kavramlar “bilişim teknolojisi” olarak anılmaktadır. İşletmelerde bilgisayarlar veri işleme alanındaki gelişmeler, muhasebe üzerindeki ilk etkisini muhasebe eğitim programlarında bilgisayar ve bilgi işlem gibi derslere yer verilmesi ile kendisini göstermiştir. Sonuç olarak, bilişim teknolojisindeki gelişmeler ve küreselleşme ile muhasebe eğitim ders programları ve müfredatlarının, her yönden geliştirilmesi ve sürekli değerlendirilmesi zorunlu hale gelmiştir (Yıldırım ve Dalgeç, 1993: 373-377).

İşletmelerde bilgi teknolojilerinin en yoğun kullanıldığı işlevlerden birisi muhasebedir. Muhasebede gerek bilgi üretiminde gerekse bilgi iletiminde bilgi teknolojileri ithal edilerek kullanılmaktadır. Bu nedenle bilgi teknolojilerinin muhasebede etkin şekilde kullanılması ekonomik değer yaratmanın ön koşuludur (Sevim, 2005; 1).

Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler nedeniyle, muhasebecinin sorumlulukları sürekli olarak artmakta ve muhasebeci yeni roller üstlenmektedir. Bilgi teknolojileri muhasebe mesleğini iki farklı yönde etkilemektedir. Teknolojik gelişmelerin mesleki faaliyetlerde kullanılması muhasebeci için iyi bir fırsat olabileceği gibi, bir tehdit unsuru da olabilir. Muhasebeciler bu etkiyi teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanabildiği sürece lehine çevirebilecektir (Uyar: 2006).

1.2.4.Kentleşme

Kentleşme temelde bir kültür değişmesidir. Kentleşme için kent kültürünün geliştirilmesi yanında, kentte yaşayanların fiziksel ve davranışsal olarak da uyum içinde olmaları gerekmektedir. Hızla kentleşen (%68 kent, %32 kırsal kesim) ülkemizin gerçek anlamda kentleşebilmesi için üç unsurun (demografik, ekonomik, sosyo-kültürel) bir arada tutulması gerekir (Türkoğlu, 2005).

Kentleşme ile birlikte, nüfusun düzensiz ve kontrolsüz olarak göç etmesi, işsizlik, kalabalıklaşma, konut krizi, bölge fiyatlarında ve maliyetlerde artış, çevre kirliliği, eğitim, sağlık, trafik ve iletişimde sorunlar çıkabilir. Kentleşme ile birlikte gelen bu sorunların yanında, göç, yaşam kalitesini güçlendirmek, daha iyi sosyal şartlar sağlamak, alan tasarrufu, enerji tasarrufu, sağlık, haberleşme alanlarında yararlar sağlanabilir. Eğitim seviyesinin yükselmesi kentleşmenin önde gelen faydaları arasındadır (Ulusoy ve Vural, 2001). Örneğin köyde oturan ve meslek lisesinde okumak isteyen bir öğrencinin ilçe veya illerde bulunan okullara gelmesi gerekir. Bu da öğrenciyi ve hatta ailesini kentleşme ile karşı karşıya bırakır.

1.2.5.Politik Durum

Her ülke yönetildiği siyasî rejimin gereklerine uygun bir eğitim sistemini geliştirir ve uygular. Hiç bir siyasî sistem amaçlarına ters düşen bir eğitim sistemini benimsemez. Demokratik ülkelerde, özgür bir toplumda insanoğlunun temel gereksinimlerinin karşılanması esas olduğu için vatandaşların politik, kültürel, toplumsal, ekonomik yönlerini geliştiren bir eğitim sistemi uygulanır. Bu ülkeler ekonomik kalkınmanın ve demokratik yaşamın gerçekleşmesinin bireylerin kaliteli anlamda eğitimi ile mümkün olduğu düşüncesinde birleşirler. Demokratik ülkelerdeki

eğitim sistemleri toplumsal ve ekonomik alanlarda girişilen devamlı denemelerle sürekli şekilde değişmeye ve gelişmeye açıktır (Türkoğlu, 2005).

Bir ülkenin siyasi politikası ile birlikte eğitim politikalarının da mesleki verimliliği etkilemede önemi büyüktür.

Ulusal ekonominin tüm düzeylerinde iyi eğitim ve öğretim görmüş elemanlar olmaksızın, hiçbir yeni teknik veya modern verimlilik artırma planı, etkili bir biçimde tanıtılamaz ve kullanılamaz. Bundan dolayı, güçlü ve uzun dönemli bir eğitim ve öğretim politikası hükümetin birincil öncelikli işleri arasında olmalıdır. Bu politika, ilk, orta ve üniversite öğretimi arasında, genel ve mesleki eğitim arasında, sosyal ve bilimsel konularda uzman eğitimini arasında denge ve işbirliğini teşvik etmelidir (Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları [MPM], 1995: 293).

1.2.6.Ekonomik Durum

Bir ülkenin ekonomisi güçlü ise o ülke, eğitim alanlarında da gereken gelişme ve değişimleri oluşturabilecek kararları alabilir;

IV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu’nda açılış konuşmasını yapan Orhan Oğuz’un eğitim ve ekonomi üzerine yaptığı konuşma şöyledir; “Ekonomik Kalkınma, bireylerin insanların ihtiyaçlarını daha iyi tatmin edebilmeleridir. İhtiyaçlarımızı tatmin etmek için daha yüksek bir gelir düzeyine yaklaşabilmek için gerekli husus üretimdir. Üretimin yapılabilmesi için birinci planda işletmeler gereklidir. Kayıtsız bir işletmenin hesabı tutulamayacağına göre gerek makro seviyede gerekse mikro seviyede muhasebesiz bir kalkınma olamaz. Bu konuda yardımcı olacak kurumların başında eğitim kurumları gelir. Eğitim kurumlarının ekonomik gelişmeye ve kalkınmaya sağladığı katkılar inkar edilemez” (Sevgener, Sümer, Burçkin ve Şakrak, 1982: 2).

Türkmen (2002) tarafından aktarılan OECD Avrupa Yatırım Bankası’nın yaptığı çalışmada, 78 ülkede eğitimin neden olduğu çeşitli faydalar incelenmiştir. Çalışma sonucunda da eğitimin dokuz net çıktısına ulaşılmıştır;

Eğitimin dokuz net çıktısı, gelir artışı, daha iyi birey ve halk (kamu) sağlığı, düşük doğurganlık oranı, demokratikleşme, siyasal iktidarın istikrarlı oluşu, yoksulluk ve işsizliğin azaltılması, artan çevre bilinci, suç oranlarında düşme, toplumsal suçlarda ve mülkiyet suçlarında düşme olarak sıralanmaktadır. Eğitim bireysel ve toplumsal yararı, gelişmeyi ve değişime ayak uydurabilmeyi sağlarken, sosyal refahın artmasına da yardımcı olmaktadır (Türkmen, 2002 :4).

Yetişmiş nitelikli insan, örgütün verimliliğini artıran en temel ögedir. İş görenin mesleki yeterliliği ve işten doymu, onun verimliliğini artıran önemli hususlar olup, eğitim, bireysel gelişmeyi sağladığı gibi daha geniş anlamda ekonomik kalkınmaya da katkıda bulunmaktadır (Hoşgörür, 2004: 2).

1.2.7.Verimlilik

Bir ulusun rekabet gücü ve etkililiği, işletmelerin verimliliklerinin basit bir toplamından ibaret değildir. Ulusal verimlilik aynı zamanda büyük ölçüde hükümetlerin kontrolünde olan politik, ekonomik, sosyal ve kültürel güçlere de dayanır (MPM, 1995: 285).

Ülkelerin geleceğe yönelik ekonomik planlarında verimlilik önemli bir faktördür. Bir verimlilik politikasının belirlenebilmesi öncelikli olarak ülke çapında durum analizlerinin yapılmasını gerektirir. Verimlilik analizleri, kalkınma planlarının etkilerini, ekonomik-sosyal politikaların getirilerini, ekonomideki sorunlu bölümleri ve sektörler arası dengeleri belirlemede ve değerlendirmede yol gösterici olacaktır (Elmacı, 2002:2).

Günümüz iş hayatının taleplerine göre yetersiz bir mesleki eğitim ile emek piyasasına giren bireylerin iş bulmaları güçleşmekte, buldukları işlerdeki ücret seviyeleri düşük olmakta ve değişken teknolojiye uyum sağlamaları zorlaşmaktadır. Teknolojik rekabet için mal ve hizmet üretiminde kalitenin ve verimliliğin yükseltilmesi zorunludur (Sezgin, 1996:4).

Orta öğretimi boyunca mesleki eğitimi temel seviyede alması gereken öğrencilerin çok daha fazla mesleki bilgi ile donatıldığı, aldıkları derslerden, ders içeriklerinden, staj uygulamalarından anlaşılmaktadır. Bu öğrencilerin kendi alanlarında uzman olabilmesi için, üniversitelerin ilgili fakültelerinde bu birikimlerinin değerlendirilmesi gerekir. Böylelikle öğrencilerin üretim sistemine ara eleman sıfatı ile değil uzman sıfatı ile dahil olması mümkün olacak ve alınan temel mesleki bilgilerin daha anlamlı bir şekilde kullanılmasına olanak sağlayacaktır.

1.2.8.Kültür

Bir ulusun sosyo-kültürel, ekonomik, politik yönlerden gelişmesini, ulusu meydana getiren bireylerin gördükleri eğitim, geniş ölçüde etkiler, Her ulus, bireylerine kendi varlığını sürdürecekt ve geliştirecek en uygun ulusal eğitimi verme çabası içindedir. Eğitim programı bir taraftan eğitim politikası ve teorisiyle, diğer taraftan uygulama alanıyla bağıntılıdır. Buna göre, programlar bir taraftan içinde bulundukları toplum koşulları ile ilgilenirken diğer taraftan toplumu geliştirme ve değiştirme ile de sorumludur. Bu görev ve sorumluluk insan gücü yatırımı ve kalkınma yönlerinden büyük önem taşımaktadır (Türkoğlu, 1984:1).

Toplumların oluşturdukları muhasebe sistem ve uygulamaları o toplumun sosyo-kültürel değerlerinden, ülkedeki ekonomik sistemden, toplumun ve kişilerin refah düzeyinden doğrudan etkilenir. Bu nedenle muhasebe literatüründe muhasebe-kültür ilişkisini, ekonomik sistemler ile muhasebe sistemi arasındaki ilişkiyi, refah düzeyi ile muhasebeye atfedilen değeri inceleyen çalışmalar bulmak mümkündür. Çünkü açık bir sistem olarak muhasebenin ilişkide bulunduğu diğer bilim dallarındaki uygulamalardan etkilenmesi de sosyolojik bir olgudur (Karabınar, 2005: 45).

1.2.9.Nüfus - İstihdam

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 2007 verilerine göre Türkiye, genç nüfustaki işsizlik oranı açısından dünyada altıncı sıradadır. Türkiye'deki işsizlerin %60'ı uzun süreli işsizlerdir ve %50'si de henüz gençlik yaşındadır. Bugün gençlerin dörtte birinden fazlası işsizdir ve bu oran sürekli artmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre, 2.2 milyon insanı kapsayan ancak işsiz olduğu halde iş

aramayanlar ile kısa süreli yada mevsimlik çalışanlar dahil edildiğinde 5 milyon sınırını aşan “işsiz” olduğu anlaşıyor (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2007).

T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2007 araştırma sonuçları çalışmamıza konu olan ticaret meslek lisesi öğrencilerini yakından ilgilendirmektedir. Ülkemizin istihdam alanı içinde yer alacak bu öğrencileri ilgilendiren sonuçları şöyle özetleyebiliriz (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2007);

- i- 2007 yılı Eylül döneminde Türkiye’de kurumsal olmayan sivil nüfus bir önceki yılın aynı dönemine göre 916 bin kişilik bir artış ile 73 milyon 719 bin kişiye, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus ise 858 bin kişi artarak 52 milyon 709 bin kişiye ulaşmıştır.
- ii- 2007 yılı Eylül döneminde istihdam edilenlerin sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 233 bin kişi artarak, 23 milyon 361 bin kişiye ulaşmıştır. Bu dönemde tarım sektöründe çalışan sayısı 176 bin kişi azalırken, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı ise 409 bin kişi artmıştır.
- iii- Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 89 bin kişi artarak 2 milyon 405 bin kişiye yükselmiştir. İşsizlik oranı ise 0.2 puanlık artışla % 9.3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kentsel yerlerde işsizlik oranı 0.2 puanlık artışla % 11.8, kırsal yerlerde ise 0.1 puanlık artışla % 5.6 olmuştur.
- iv- Türkiye’de tarım dışı işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre değişmeyerek % 12 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu oran erkeklerde geçen yılın aynı dönemine göre 0.1 puanlık azalışla % 10.3, kadınlarda ise 0.6 puanlık artışla % 19 olmuştur.

Ayrıca;

- i- Toplam işgücünün % 18.6’sını 15-24 yaş grubundakiler oluşturmaktadır.
- ii- Lise altı eğitilmişlerde erkeklerin işgücüne katılma oranı % 72.5 iken, kadınlarda % 22.1’dir.
- iii- Lise ve dengi okul mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı % 73.8 iken, kadınlarda % 32.3’tür.
- iv- Yükseköğretim mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı % 83.9 iken, kadınlarda %71.8’dir.

Eğitim kurumları işsizlik problemlerine gerekli hassasiyeti göstererek niteliksiz ve üretime katkıda bulunmayan nüfus oluşumuna engel olabilmelidir. Burada

meslekî ve teknik eğitim nitelikli insan gücü yetiştirerek hem istihdam sorununa hem de sektörler arasındaki dengenin sağlanmasına katkıda bulunabilecektir (Şimşek, 1999:35).

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE

MUHASEBE EĞİTİM SİSTEMİ VE MUHASEBE MESLEĞİ

2.1. MUHASEBE EĞİTİM SİSTEMİ

2.1.1. Muhasebe Eğitim Sisteminin Yapısı

Türk milli eğitiminin amaç, ilke, yapı ve organizasyonu 1973 yılında yürürlüğe konulan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiştir. Bu kanuna göre eğitim sistemi örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden meydana gelmektedir. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretimi kapsamaktadır (Ercan ve Akpınar, 2002:53).

Milli eğitim sisteminin iki ana bölümünden biri olan yaygın eğitim; örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylerin, örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen eğitim, öğretim, rehberlik ve uygulama faaliyetlerini kapsamaktadır. Yaygın eğitimi; halk eğitimi, çıraklık eğitimi ve uzaktan eğitim olarak sınıflandırmak mümkündür. Yaygın eğitim genel ve mesleki teknik yaygın eğitim çalışmaları olmak üzere iki temel bölümden oluşmaktadır (Doğan, 2005).

Muhasebe eğitimi, mesleki eğitime girmektedir. Eğitim dallarından biri olan mesleki eğitim, öğrenciye mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışların kazandırılmasıdır (Bayazıtlı ve Çelik, 2004).

Bir çok alanda olduğu gibi ticaret sektöründe de bilimsel ve teknolojik gelişmeler etkisini yoğun şekilde hissettirmektedir. İnternet teknolojisinin ileri düzeyde kullanıldığı bankacılık alanından, vergi sisteminin temelini oluşturan muhasebe alanına kadar sektörün her alanında ihtiyaç duyulan ara kademe insan gücü, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü bünyesindeki Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi ve Çok Programlı Liselerde yetiştirilmektedir (Yıldırım, 2003: 5). 3568 sayılı SM, SMMM ve YMM Kanunu hükümlerine göre kurulan TURMOB ve diğer kuruluşlarla eğitimde işbirliği yapılması faaliyetleri yoğunlaştırılmıştır (Aydın, 2007: 25).

2.1.2. Muhasebe Eğitim Sisteminin Öğeleri

Muhasebe eğitiminde, istenen amacı gerçekleştirebilmek için, eğitim sürecinde etkili olan tüm unsurların söz konusu amaca hizmet edebilecek niteliklere sahip olması gerekir (Kaya ve Daştan, 2006).

Demirel (1995)'e göre; “Bir sistemi oluşturan girdi-işlem, çıktı ve dönüt boyutları eğitim sisteminde de yer alır. Buna göre eğitimin girdileri öğrenci, eğitici, eğitim programları finansman ve araç gereçtir. İşlem boyutu ise okullarda ve işyerlerinde yapılan eğitim öğretim çalışmalarıdır. Çıktı boyutunu eğitim sürecinden geçen bireylerin kazandıkları bilgi beceri ve tutumlar oluşturmaktadır. Dönüt eğitim sisteminden çıkan bireye ilişkin niteliklerin, sisteme ve sistemin girdi boyutuna yansımaları işlemidir” (Sevim, 1996:17).

Sevim (1996), üniversite düzeyinde verilen muhasebe eğitim sisteminin öğelerini eğitim kurumları, eğitimciler, öğrenci, ders programları ve eğitim teknolojileri başlıkları altında incelemiştir. Çalışmamıza konu olan ortaöğretim düzeyinde verilen muhasebe eğitim sisteminin öğelerini de bu başlıklar altında incelemek doğru olacaktır;

2.1.2.1. Eğitim Kurumları

Ülkemizde ortaöğretim düzeyinde verilen muhasebe eğitimi, Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda verilmektedir. Genel Müdürlüğün Internet sayfasındaki bilgilerde kurumun önemi şöyle ifade edilmektedir;

Ekonomik ve teknolojik alanda baş döndürücü gelişmeler karşısında insanların belli bir dönemde kazanmış oldukları bilgilerle yetinmeleri mümkün olmamaktadır. Bütün bu değişiklikler ve yenilikler; yetişmiş bilgili ve becerili insan gücüne olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Bu çerçevede Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü de gerekli çalışmaları gerçekleştirerek, ülkenin ihtiyacı bulunan vasıflı insan gücünü, nitelik ve nicelik yönünden yetiştirmek gayreti içindedir (TTÖGM, 1995: 13).

Bu eğitiminin verildiği ortaöğretim kurumlarından ticaret meslek liselerinde eğitim ve öğretimin kapsamı şöyledir;

Uygulanan programlar ile öğrencilere, alanı ve mesleği ile ilgili temel bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra, yeniliğe ve değişime uyum sağlayabilen, çevresindeki insanlarla sağlıklı iletişim kurabilen, hedeflerini belirleyip bunlara ulaşmak için girişimlerde bulunabilen, yaratıcı, gelişime ve eleştiriye açık ve meslekî yeterliliklere sahip bireyler yetiştirilmesi hedeflenmiştir (TTÖGM, 2007).

Ticaret meslek liselerinin temel ilkelerini yerine getirebilme yeteneğinin, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün aktif çalışmaları ile paralel olduğu görülmektedir. Özellikle ülke ekonomisinin, iş dünyasının ve ara eleman sıfatını kazanan gençlerin, uygulanan programlardan beklentilerinin karşılanabilir olması önemlidir.

2.1.2.2. Eğitimciler

Kaya ve Daştan (2006) çalışmasında eğitimci unsuru aşağıdaki gibi açıklanmıştır;

“Öğretici eğitim sistemi içinde, temel niteliğindedir. Onun kalitesi/kalitesizliği tüm sistemi doğrudan etkileyebilmektedir. Bu nedenle öğretici, kendi kaliteliliği yanında, zaman zaman etkilediği kesimin de (varsa) kalitesizliğini giderebilecek ve sistemin iyi gitmesine yardımcı olabilecek yapıda olmalıdır. Xiao ve Dyson, (1999)'a göre; Öğreticinin öğrencilerle ders içi ve ders dışı iletişimi, konuya hakimiyeti, kişisel özellikleri, derse ilgisi ve motivasyonu, öğrenciyi derse motive edebilme yeteneği, dersi sunuş biçimi ve materyalleri kullanma şekli ile kendini yenileme düzeyi öğretici kalitesini doğrudan etkileyen unsurları meydana getirmektedir”.

Çürük ve Doğan (2002)'ye göre bu unsurlara, teori ile uygulama arasındaki uyumsuzluğu giderebilme yeteneği ile iyi bir yabancı dil ve teknoloji bilgisini de eklemek mümkündür.

Belirli becerileri kazanmış, kendini işine adayan bir işgücüne sahip olmak isteniyorsa, kalite kavramı işletmelerden önce eğitim kurumlarında ele alınmalı ve tartışılmalıdır. Çünkü kaliteli bir ürün ve hizmet ancak iyi bir eğitim ile mümkündür (Yıldız ve Ardıç; 2004).

2.1.2.3. Öğrenciler

Herhangi bir eğitimde “öğrenci” o eğitimin var olma nedenidir. Dolayısıyla eğitimdeki dikkatler genelde öğrenci unsuru üzerine yoğunlaşmaktadır. Ancak bu durum, öğrencinin eğitimde sadece pasif bir rol üstlenmesi gerektiği anlamına gelmemelidir. Aksine, özellikle muhasebe eğitiminde öğrencinin kendisine yüklenen bilgiyi kullanabilme becerisinin olması gerekir. Zira muhasebe, daha önce de belirtildiği üzere, yüklenen bilgilerin “uygulama”da kullanılması ile anlam bulmaktadır. Eğitim sürecinde öğrencinin sadece öğreticinin verdikleri ile yetinerek kendisine bir şey katmaması kalitesizliğin nedenlerinden birini teşkil etmektedir (Kaya ve Daştan, 2006).

Muhasebe işlemlerinde uygulamaların sürekli değişmesi, muhasebe bilgilerinin de sürekli güncellenmesi anlamına gelir. Dolayısı ile öğrenmeyi öğrenmiş olmak; değişen kuralları, uygulamalara kolaylıkla adapte edebilmek demektir.

Toplumumuzda öğrenme ihtiyacının bir kültür olarak yer alabilmesi gereklidir. Bireylerin mesleki alanları dışında da ilgi alanlarının olması genel kültür düzeyinin yüksek olması, yaşam kalitesini attıracağı gibi bir sinerji etkisi de yaratacaktır.

2.1.2.4. Eğitim Teknolojisi

Ticaret meslek liselerinde ders araç gereçlerinin içinde yer alması gereken unsurların başında laboratuvarlar gelmektedir. Özellikle muhasebe bilgilerinin sıklıkla güncellenme gereği ve günümüzde iş hayatındaki muhasebe işlemlerinin bilgisayar ortamında takip edilmesi ve internet teknolojisi aracılığıyla devlet ile iletişim, meslek mensubu adayın teknolojik açıdan donanımlı olmasını gerektirir.

Muhasebenin bir bilgi sistemi olarak iş hayatında yer alması çalışanların ve meslek mensubu adayların her türlü donanımını zorunlu tutmaktadır. Bu sebeple öğrencilerin iş hayatının değişen ve gelişen özelliğine karşı hazırlamak amacı ile gerekli teorik bilgilerle bu bilgileri uygulama alanları gereklidir.

2.1.2.5. Eğitim Öğretim Programları

Ticaret Meslek Liselerinde verilen eğitim ve öğretim programlarını işletmelerde verilen eğitim ve öğretim ile birlikte değerlendirmek yerinde olur.

2.1.2.5.1.Ticaret Meslek Liseleri Öğretim Programı

Tek Düzen Hesap Planı; 26 Aralık 1992 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nin ülke genelinde en iyi şekilde uygulanması için girişilen eğitim seferberliği hem örgütlülüğün önemini hem de mesleki gelişimin temelini oluşturacak eğitim çalışmalarının başlangıç noktasını oluşturmuştur (Sanlı, 2001: 5).

01 Ocak 1994 tarihinden itibaren ülke genelinde başlatılan “Tek Düzen Muhasebe Sistemi” Ticaret meslek liselerinin öğretim programlarına anında yansıtılmış ve Bilgisayar destekli muhasebe dersi ilave edilmiş 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanun hükümlerine göre Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe bölümü öğrencilerinin, uygulamalı eğitim yapmaları amaçlanmıştır (TTÖGM, 2005).

Ticaret meslek liselerinde uygulanan programlar öğrenciye mesleki yeterliliği kazandırma amaçlıdır. Bu programlar, ortak genel kültür dersleri, meslek dersleri ve seçmeli derslerden oluşmuştur (Yıldırım, 2003:8).

Tablo 2.1: Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Okullar ve Programları

Sıra no	Okul türleri	Program türü	Programın özellikleri
1	Ticaret Meslek Liseleri	Muhasebe Bankacılık Büro Hizmetleri Kooperatifçilik Dış Ticaret Borsa Hizmetleri Sigortacılık Emlak Komisyonculuğu	Kamu ve özel sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli ara kademe insan gücünü yetiştiren, öğrencileri iş hayatına ve yüksek öğretime hazırlayan, son sınıfında hem teorik hem de alan uygulamasının pratik olarak yapıldığı, üç yıl süreli eğitim görülen meslek liseleridir.
2	Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	Dış Ticaret Bilgi İşlem Turizm Mahalli İdareler Yönetim ve Ticaret Sekreterliği Hukuk sekreterliği Tıp sekreterliği	Ekonomik ve sektörel alanlarda yabancı dil bilen nitelikli ara kademe insan gücü yetiştiren, öğrencileri hem mesleğe hem yüksek öğretime hazırlayan, 1 yılı yabancı dil hazırlık olmak üzere 4 yıl süreli öğretim yapılan meslek liseleridir.
3	Çok programlı Liseler	Muhasebe	Nüfusu dağınık küçük ve orta ölçekli yerleşim birimlerinde genel liselerle birlikte mesleki ve teknik orta öğretim bölümlerinin bir arada bulunduğu 3 yıl süreli eğitim ve öğretim yapılan okullardır.

Kaynak: Yıldırım, 2003: 9

Bölüm dersleri olarak belirtilen dersler, öğrencinin öğrenim gördüğü bölüme göre değişmektedir. Orta öğretim düzeyinde muhasebe eğitimi unsurlarından öğrenci, öğretmen ve kurumları nicelik bakımından tablo 3.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 2.2: 2006-2007 Öğretim Yılı Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

S.No	Okul Türü	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	9. Sınıf	10.Sınıf	11. Sınıf	Toplam Öğrenci
1	Ticaret Meslek Liseleri	321	7.728	72.882	36.929	63.452	173.263
2	And.Ticaret Meslek. Liseleri	193	1.380	11.204	7.279	9.299	27.782
3	And.Otel.Tur.Meslek Liseleri	88	1.607	9.174	8.730	5.472	23.376
4	And.İletişim Meslek. Liseleri	15	112	653	495	335	1.483
5	Çok Programlı Liseler	193	3.300	24.365	13.810	22.565	60.740
6	METEM	4	82	660	312	476	1.448
7	Adalet Meslek Liseleri	3	32	155	209	206	570
8	Turizm Eğitim Merkezleri	11	91				781
TOPLAM		828	14.332	119.093	67.761	101.808	289.943

Kaynak : www.ttogm.meb.gov.tr

Ülkemizde mesleki eğitim çalışmalarının ana sebebi iş gücünün niteliğini yükseltmek ve ekonominin tüm sektörlerinde istihdam imkanlarını artırabilmektir. Bu amaçla, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi olan MEGEP; Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 13.08.2004 tarih ve 128 Sayılı Kararı ile 2005-2006 Öğretim Yılından itibaren uygulamaya konulmuştur. Çalışmamıza konu olan muhasebe öğrencileri ise mezun durumunda olan ve MEGEP kapsamına girmeyen dönem öğrencileridir.

TTÖGM (2005)'e göre Ticaret Meslek Liseleri /Muhasebe Bölümü öğrencileri için ilgili yönetmeliğe göre eğitim ve öğretim ile ilgili uygulama şöyledir:

Muhasebe Teknikleri dersi lise 1 ve 2. sınıflarda Sınıf Geçme Yönetmeliği'nin 41. maddesi gereğince yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılmayacak derslerdir. Lise 3. sınıfta ise kendi bölümleri ile ilgili olan derslerden bir tanesi zorunlu statüdedir. Bu statüde olan Muhasebe uygulamaları dersi haftada 24 saattir. İşyerinde staj göremeyen öğrenciler bu dersi okulda görürler. Bir öğrencinin başarılı olarak bir üst sınıfa geçebilmesi için tüm derslerin aritmetik not ortalaması en az 2.5 olmalıdır. (Ancak başarı notunun en az 2.5 olması gereken derslerin yıl sonu notunun 1 veya 0 olması durumunda öğrencinin tüm derslerinin aritmetik ortalaması 2,5 olsa bile bu öğrenci o yıl başarısız olmuş sayılır. Bu öğrenci lise 1 'de ise sınıf tekrarı yapar, lise 2. sınıfta ise bu derslerden sorumlu olarak bir üst sınıfa geçer ve sorumluluk sınavlarına girer. Lise 3. sınıf öğrencisi sorumluluk sınavlarından başarılı oluncaya kadar mezun olamaz. Türk Dili ve Edebiyatı dersi ile öğrenim gördüğü alana göre belirlenmiş olan bölüm dersinden başarılı olunması zorunludur. (Lise 1 ve 2. sınıflarda Muhasebe Teknikleri, Lise 3. sınıfta muhasebe uygulamaları başarılı olunması zorunlu olan derslerdir.) Öğrenciler lise 1. ve 2. sınıfta haftada 35 saat, lise 3 sınıfta ise haftada 38 saat öğrenim görürler.

Lise 1. sınıfta haftada 4 ders saat verilen Muhasebe Teknikleri 1 dersi ile amaç;

i- Üretim, tüketim ve ticaret ile ilgili kavramların, ticari hayattaki yerini ve önemini kavrar.

- ii- Ticari hayatı yakından tanır, ticari faaliyetleri kavrar.
 - iii- Ticaretin türlerini ve ülkemizdeki uygulanış şeklini açıklar.
 - iv- Ticari meslekleri tanır, önemini kavrar.
 - v- Ticari işletmeyi ticari yasalara göre tanır.
 - vi- Tacirin yasalara göre sorumluluklarını yerine getirme bilgi ve becerisi kazanır.
 - vii- Muhasebecilik mesleğinin gerektirdiği temel bilgi ve becerileri kazanır.
 - viii- Ticari hayatta kullanılan kayıtlara esas teşkil eden belgeleri yasal yönleri ile tanır ve düzenler.
 - ix- Muhasebe kayıt usullerini kavrar, işletme hesabı esasına göre defter tutma becerisi kazanır.
 - x- İkinci sınıf tacir ile ilgili gerekli vergi, beyannameleri ve bildirimleri düzenler.
 - xi- Tacirin vergi ile ilgili ödevlerini ve cezalarını bilir.
 - xiii- Vergi ödeme bilincini kazanır.
- Lise 2. sınıflarda muhasebe eğitimi ile ilgili olarak haftada 6 ders saati muhasebe teknikleri 2 dersi ve ikinci dönem itibarı ile haftada 4 ders saati bilgisayarlı muhasebe dersi programı uygulanır. Amaçlar;
- i- Çift taraflı kayıt sistemini tanır.
 - ii- Muhasebenin temel kavramlarını bilir ve uygular.
 - iii- Mali tablo düzenleme ilkelerini kavrar.
 - iv- TDMS yapısını kavrar.
 - v- Muhasebenin özelliklerini kavrar.

vi- TDMS hesaplarının niteliğini ve işleyiş kurallarını kavrar ve uygular.

vii- Dönem sonu envanter işlemlerini kavrar.

viii- Temel mesleki kavramları öğrenir.

ix- 7/A ve 7/B seçeneğine göre maliyet kayıtlarını kavrar.

Bilgisayarlı muhasebe dersinde amaç;

i- Temel parametreleri bilir.

ii- Temel menüleri bilir ve uygulama becerisi kazanır.

iii- Alım-satım tanımlarını bilir.

iv- Kasa ile ilgili işlemleri bilir.

v- Fatura düzenlemesi ve stok takibini yapar.

vi- Üretim reçeteleri ve raporları hazırlar.

vii- Cari hesap, banka, çek, senet takibini yapar.

viii- Hesap planları ve muhasebe fişlerini düzenler.

ix- Bilgisayarda defter ve dökümanları düzenler.

x- Bilgisayarda mali tablolar alır.

xi- Filtreleme işlemlerini, entegrasyon yapmayı bilir.

xii- Muhasebeleştirme tanımlarını yapar.

xiii- Dönem kapama ve bakım işlemlerini bilir.

Lise 3. sınıfta verilen muhasebe teknikleri 3 dersinde amaç,

i- Yürürlükteki yasalara göre şirketleri tanır, birbiri ile karşılaştırmasını yapar.

ii- Şirketin kuruluş işlemleri, sermaye değişiklikleri, kar ve zarar dağıtımını ile ilgili işlemleri bilir TDMS 'ne göre muhasebe kayıtlarını yapar.

iii- Şirketlere ait temel mali tabloları düzenler.

iv- Şirketlerde tasfiye, birleşme ve tür değiştirme işlemlerini bilir. TDMS'ne göre muhasebe kayıtlarını yapar.

v- Kooperatifleri yasal yönden tanır, kuruluşundan tasfiyesine kadar olan işlemleri bilir ve muhasebe kayıtlarını yapar.

vi- Şirketler muhasebesi ile ilgili muhasebecilik mesleğinin gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanır.

Muhasebe Uygulamaları Dersi Öğretim Programı

İşletmelerde Meslek Eğitimi Yönetmeliği'nin 10. maddesi gereğince işyerlerinde müfredat konularının %80'inin görülmesi beceri uygulamasının geçerli olabilmesi için yeterli görülmüştür. 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu'na göre işyerinde beceri eğitimi imkanı bulamayan öğrencilere bu ders, okulda müfredat konularına göre uygulamalı verilmektedir.

Muhasebe Uygulamaları dersine ait öğretim programı Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin ilgili 178-187 maddeleri arasında şöyle açıklanmıştır: (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği [M.T.E.Y.] 178-187.Md.)

Muhasebe Uygulaması dersinin müfredatında yer alan ünite başlıkları şöyledir;

Ünite 1. Tacirin Vergi Kanunlarına Göre Sınıflandırılması

Ünite 2. İşe Başlama

Ünite 3. Ticari Belgeler

Ünite 4. SSK'ya Ait Bildirimler

Ünite 5. Bölge Çalışma Müdürlüğüne Ait Bildirimler

Ünite 6. İş ve İşçi Bulma Kurumuna Ait Bildirimler

Ünite 7.Beyannameler

Ünite 8.İşletme Hesabına Göre Defter Tutma

Ünite 9. Birinci Sınıf Tacirler

Ünite 10. Tek Düzen Hesap Planına Göre Hesapların İncelenmesi ve Muhasebe Kayıtları

2.1.2.5.2. İşletmelerde Muhasebe Eğitim Öğretim Programı

Bir bilgi sistemi olan muhasebe işletmelerde kendisinden beklenene bağlı olarak değişen boyutlarda görevler yüklenir. Bir kısım işletmeler muhasebenin vergi matrahını belirlemesi ve borç ve alacakları izlemesini yeterli bulurken, bir kısım işletmeler ise muhasebeden, tüm ilgi gruplarının ihtiyaçlarına cevap verecek bilgilerin üretilmesini ve rapor edilmesini beklemektedir. Günümüzde giderek büyüyen ve bünyeleri karmaşık hale gelen işletmelerde başarılı bir yönetim için, bazı bilgi ve teknikleri kullanmak zorunlu hale gelmiştir. Artık birçok işletmede, işletmenin ekonomik ve malî yapısına ilişkin muhasebe verileri olmadan, bunları yorumlamadan o işletmeyi yönetme imkânı kalmamıştır (Sevilengül, 2000:42).

Günümüzde muhasebe bölümü bir işletmenin “bilgi üreten ve dağıtan bölümü” olarak tanımlanmaktadır. Bu ise, işletmelerin muhasebe bölümlerinde görev yapan muhasebe elemanlarını, sistemi en iyi biçimde örgütleyip çalıştıracak stratejik elemanlar konumuna getirmektedir. İşletmelerde muhasebe bölümlerinin elemanları tarafından sınıflandırılıp işlenerek üretilmiş olan bilgilerin, ekonomik ortamda rol alan çeşitli birim ve kurumlarca kullanıldığı ve bunların elde etmek istediği bilgiler dikkate alındığında, işletmelerin muhasebe bölümünde istihdam ettikleri veya etmeyi düşündükleri muhasebe elemanlarının önemli bir konuma geldikleri görülmektedir (Çürük ve Doğan, 2001: 105).

İşletmelerde Muhasebe Eğitimi Uygulaması

19.06.1986 tarihli 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Yönetmeliği Uygulamaları gereğince Lise 3. sınıf öğrencileri beceri eğitimi adı altında iş yerlerinde eğitimlerini uygulamalı olarak yaparlar.

Beceri eğitimi, haftanın 3 günü işyerinde olmak üzere eğitim öğretim yılının başlangıcından sonuna kadar sürer. Beceri eğitimi ile ilgili esaslar Meslek Eğitimi Kanunu 3. maddesinde açıklanmıştır. İlgili yönetmeliğe göre beceri eğitimi yapılacak işletmelerin uygunluğu, eğitim yapılacak okulların meslek alanları, eğitim görececek öğrenci sayıları ile ilde mesleki eğitim yapılmasına ihtiyaç duyulan yeni alanlar İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu tarafından belirlenmektedir. İşletmelerde meslek eğitimi görececek öğrencinin sözleşmesi, okul müdürlüğü ve işletme arasında imzalanır.

Meslek eğitimi görececek öğrenci için işletmenin eğitime uygun olmasının tespit edilmesinin ardından sigorta işlemleri tamamlanır. Sigorta primleri ile ilgili olarak 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun ilgili hükümleri gereği iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalık sigorta hükümleri uygulanır. Sigorta primleri 1475 sayılı İş Kanunu'nun 33. maddesine göre 16 yaşından küçük veya büyük olma durumuna göre asgari ücretin %50'si üzerinden MEB bütçesine konulan ödenekle ilgili meslek okulları aracılığı ile karşılanır. SSK sağlık karnesi çıkartılan öğrencilere, 120 gün prim ödenmesi sonrasında SSK'lı olarak tedavi imkanı sağlanır. İş yerleri, öğrencilere asgari ücretin %30'undan az olmamak üzere 16 yaşından büyük veya küçük olması durumuna göre ücret öder.

İşletmelerde beceri eğitimi, usta öğreticiler veya eğitim personeli tarafından yaptırılır. Bu eğitici personel, öğrencilerin başarı durumları, verilen görevlerin yerine getirilmesi, iş devam, kurallara uyum gibi hususları işletme yetkililerine ve koordinatör öğretmenler aracılığı ile okul idaresine bildirir.

Muhasebe uygulaması dersi için öğrencilere I. ve II dönem notları eğitici personel tarafından 100 puan üzerinden verilir. Puanlar nota çevrilir. Bu not, I. dönem aynen öğrenci karnesine işlenirken, II dönem notu, öğrencinin iş dosyası ve gireceği yıl

sonu beceri sınavı da dikkate alınarak işlenir. Öğrenciler öğretim programına uygun olarak tuttıkları iş dosyasına her yapılan işi eğitici personele imzalatarak okul müdürlüğüne ulaştırır. Yıl sonu beceri sınavı soruları öğretim programının içeriğinin %80'ini kapsayacak şekilde hazırlanır (Beceri eğitimini okulda gören öğrenciler için bu sınav uygulanmaz). Öğrencinin yıl sonunda muhasebe uygulamaları dersinden başarılı olabilmesi için iş yerlerince iş dosyalarına verilen puanın %20'si ile muhasebe uygulama sınav notunun %80'i toplamı 45 olması gerekir. Öğrencinin 45 ve üzerinde puan alması durumunda işyeri notu ile aritmetik ortalaması bulunur ve II. dönem notu olarak karnesine işlenir (M.E.B., Sınıf Geçme Yönetmeliği, Md.29-36).

2.2. MUHASEBE EĞİTİMİNİN ÇAĞDAŞ YÖNELİMLERİ

2.2.1.Çağdaş Muhasebe Eğitiminin Gereklilikleri

Türkiye'de geniş ve kapsamlı bir mesleki ve teknik öğretim sistemi ve geleneği mevcuttur. Bugün sistemde bazı sorunlar olmakla birlikte bütün gayretler bu sorunları çözerek iş yaşamının ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmek, yaşam boyu eğitim yaklaşımı içinde kişileri başarılı bir hayat için gerekli olan bilgi, beceri ve davranışlarla donatmak misyonu ve vizyonuna yöneliktir (Ercan, 2002:49).

Kalkınmanın hızlandırılması, istihdamın artırılması ve ülkemizin rekabet gücünün yükseltilmesi için meslekî ve teknik eğitim kritik bir öneme sahiptir. Bu önem kapsamında ülkemizde meslekî ve teknik eğitime gereken özenin gösterilmesine ihtiyaç vardır (Kazu ve Demirli, 2002).

Meslek eğitiminin asıl olarak örgün eğitim kurumlarında verilmeye çalışıldığı düşünülürse, işgücünün niteliğinin yükseltilmesi ve ekonominin gereksinme duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinin çok yüksek bir maliyeti olduğu ortaya çıkacaktır. Buna bağlı olarak, ülkemizde genelde eğitim, özelde de meslek eğitimi ile ilgili olarak yapılacak düzenlemelerin, belli bir modele uygunluktan çok, kalkınma amacıyla uyumlu olması, eğitimin maliyeti ve verimliliği gibi etkenler gözardı edilmeden gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Aksoy, 2007).

Kaliteli bir eğitim için okul yönetimi, öğretmen ve öğrenciler dış müşterilerin kendilerinden ne istediğini bilmeleri gerekir. Bunun için de iş hayatıyla

iletişim ve işbirliği içinde olmaları; onların ihtiyaçlarına cevap verebilecek müfredat programları geliştirmelidirler. Kalite geliştirme, eğitim süreci içindeki bütün faaliyetlerin sürekli iyileştirilmesini gerektirir. Yeniliklerin müfredatlara anında yansıtılması yeni öğrenme yöntemlerinin uygulanması gerekir. Böylece rnlerimizin kalitesi yani eğittiğimiz öğrencilerin kalitesi de artacaktır (Gültekin ve Ardıç, 2004).

Muhasebe mesleğinin hem düşünen hem de düşündüren bir meslek olduğu unutulmamalıdır. Geleceğin muhasebecileri yalnızca bilginin üretilmesi değil, karar alma ve analiz etmede de kullanmayı bilmelidir (Zaif, 2004).

Bugün hızlı nüfus artışına karşın, eğitim kurumlarının yeterli sayıda olmaması ve gençlerin mesleki eğitim konusunda yeterli ölçüde bilgilendirilmemesi, eğitime ayrılan kaynakların ihtiyaçları karşılayamaması, sanayi-okul işbirliğinin yaygınlaşmaması gibi ciddi sorunlar yaşayan eğitim sisteminde, uzun vadeli ve köklü yapısal değişikliklere gidilmesi için insan kaynağının önemi üzerinde durması zorunlu hale gelmiştir. Aksi halde ülkemizdeki genç aktif nüfus, gerektiği gibi değerlendirilememiş ve ekonominin gelişiminde itici güç yaratacak önemli bir unsurdan yararlanılamamış olacaktır (İKV, 1992: 123).

Teknolojik, ekonomik ve siyasi gelişmeler karşısında ağdaş eğitimin gereklilikleri P. Drucker (1993), “Kapitalist tesi Toplum” adlı eserinden yararlanılarak, Sevim (1996) tarafından, özetle aşağıdaki noktalarda toplamıştır;

- i-Bilgi, okul yoluyla kişinin mal ve kullanabileceği bir araç haline gelebilir. Okur yazarlık, temel bilgisayar becerilerini kapsamak, teknolojiyi anlamak demektir.
- ii-İyi işler ve mesleklere giden yol diploma ile olmalıdır. Diploma başarının, alışkanlığın ve yeteneğin göstergesi olmalıdır.
- iii-Yarının eğitimli muhasebecisi evrensel okuryazar olmalıdır. Ufuklarında ve enformasyonlarında dünya vatandaşı olmak zorundadır.
- iv-Sürekli eğitim ileri düzeyde eğitim gören muhasebeciler bakımından önem taşımaktadır. Okullarda hayat boyu öğrenme disiplini verildiğinde öğrenme srekliyet kazanmaktadır. Öğrenciler iş hayatında nasıl çalışılıp öğrenileceğini biliyor olmalıdır.

v-Muhasebe okulları, okulda öğrenilen bilgilerin getireceği ürününün değerini artırma çabasında olmalıdır. Bunun için öğrencilere temel bilgi ve beceriler yanında konular arasında ilişki kurma, analiz ve yorum, sorun çözme gibi becerilerin kazandırılması gerekir.

vi-Teknolojik gelişmeler muhasebede kullanılan araç gereci de etkilemiştir. Bu bağlamda muhasebe bölümleri emek yoğun olmaktan ziyade sermaye yoğun olacaktır. Bilgisayarların eğitimde kullanılması önemli tutarda sermaye yatırımı gerektirmektedir.

vii-Eğitim teknolojisindeki yenilikler sonucunda ders araçlarının geliştirilmesi ve ders işleme yöntemlerinin değişmesi öğreticilerin eğitilmesini de gerekli kılar

viii- Muhasebe, uygulamadan kopuk olamaz. İş dünyasının bilgi birikimi okullara kazandırılmalıdır. Muhasebe eğitiminin geliştirilmesi çabalarına işletmelerin katılımı sağlanmalıdır (Sevim, 1996: 18-24).

2.2.2. Türkiye ve Avrupa Birliği’nde Mesleki Eğitimin Çağdaş Yönelimleri

Mesleki eğitim uygulamaları, çeşitli ülkelerin eğitim sistemlerinde farklı biçimlerde yer almaktadır. Bu farklılıkların sebepleri genellikle, sistemlerin örgütlenmesi, uygulanan programlar, işleyiş ilkeleri ve istihdam kuruluşları ile olan ilişkilerdir. (Beyaz ve Otacı, 1998: 65).

1980’li yılların ortalarına kadar Türkiye’de yaygın eğitim, ağırlıklı biçimde toplum kalkınmasının araçlarından biri olarak kullanılmıştır. 1980’li yılların ikinci yarısından itibaren ise yaygın eğitim yoluyla meslek kazandırma çalışmalarına ağırlık verilmiş, bu konuda ulusal ve uluslar arası projeler uygulamaya konulmuştur. Bu gelişmeyle, Avrupa Birliği Komisyonu’nun 2000 yılında “Yaşam Boyu Öğrenme (LLP) Memorandumu” kabul edilerek hayata geçirilmesi sağlanmıştır (Avrupa Eğitim Vakfı [AEV], 2002).

AEV (2002)’ye göre; Avrupa Birliği, yaşam boyu öğrenmeyi şu şekilde tanımlamıştır; “Bilgi, beceri ve yeterliliği geliştirmek amacıyla belirli bir süreyle yapılan eğitim faaliyetlerinin tümü”. Kısacası yaşam boyu öğrenme, örgün ve yaygın her türlü eğitim faaliyetini kapsayan çok geniş bir kavramdır. Avrupa Birliği’nin Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu’nda yer alan altı temel mesaj şunlardır;

- i- Herkes için yeni temel beceriler
- ii- İnsan kaynaklarına daha fazla yatırım
- iii- Eğitim öğretimde yenilikler
- iv- Her türlü eğitim ve öğretime değer verilmesi / belgelendirilmesi
- v- Rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin yeniden gözden geçirilmesi
- vi- Eğitimin mümkün olduğunca eve yakınlaştırılması.

Avrupa Birliği tarafından yürütülen en büyük parasal kaynaklı programlardan birisi olan AB Eğitim ve Gençlik Programları, eğitim ve öğretim alanında bir Avrupa işbirliği alanı kurarak, 2010 yılına kadar "Bilgi Avrupası"nı oluşturmayı hedeflemektedir.

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları, 1 Ocak 2007 tarihi itibarıyla yeni bir döneme girmiştir. 2013 yılı sonuna kadar sürecek yedi yıllık bir dönemi kapsayan Hayatboyu Öğrenme (LLP = Lifelong Learning Programme) ve Gençlik (Youth in Action) Programları, önceki programlarda olduğu gibi AB üyesi ülkeler, EFTA ülkeleri (Norveç, İzlanda, İsviçre ve Liechtenstein) ve Aday Ülkelerin (Türkiye) katılımıyla gerçekleştirilecektir (İstanbul 2010, 2007).

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'nın kapsamı şöyledir; (DPT, 2007).

Comenius Program'ının temel amacı, "Okul Eğitimi" alanında Avrupa ülkeleriyle işbirliği yapmak suretiyle eğitimde kaliteyi artırmak ve kültürel diyalogu sağlayarak dil öğrenimini teşvik etmektir. Bu program,

- i-Okul Öncesi Eğitim
 - ii-İlköğretim
 - iii-Ortaöğretim
- alanlarını kapsamaktadır.

Leonardo da Vinci programı, AB Mesleki Eğitim programıdır. Tüzel kişilik sahibi tüm resmi ve özel kurum ve kuruluşlar, eğitim kurumları ile KOBİ, STK ve yerel idareler Leonardo da Vinci projesi sunabilmektedir.

AB Eğitim ve Gençlik Programları'ndan olan Leonardo da Vinci programının oluşturulmasına kadar geçen sürede birçok program uygulandı. Leonardo, her yaştan ve meslekten insan gücünü toplumun ihtiyaçları doğrultusunda eğitmek amacıyla düzenlenmiş, ortak bir iş piyasası politikası oluşturmak, mesleki eğitimin seviyesini artırmak, özellikle eğitim kurumları ile girişimciler arasındaki bilgi alışverişini ve yenileşmeye yönelik projeleri teşvik etmek ve hayata geçirmek üzere uygulanan bir topluluk programıdır. Bu programda hedefler şöyle sıralanabilir (AEV , 2006);

i- Her seviyedeki mesleki eğitimin başlangıcındaki insanların, özellikle gençlerin beceri ve yeterliklerini geliştirmek.

ii- Sürekli mesleki eğitim ve hayat boyu edinilen beceri ve yeterliklerin geliştirilmesi ve artırılmasından hareketle, özellikle teknolojik ve kurumsal değişiklikleri bütünleştirmek için mesleki eğitime girişi ve mesleki eğitimin kalitesini artırmak.

iii-Mesleki eğitimi, yeterlilik ve girişimcilik açısından güçlendirmek ve desteklemek, istihdam imkanlarını desteklemek, mesleki eğitim kurumları (üniversiteler dahil), işletmeler ve küçük ve orta büyüklükteki işletmeler arasında işbirliğini güçlendirmek.

Bu eğitim ve öğretim, sosyal ve ekonomik stratejiler alanındaki politikalar arasında tamamlayıcılığın geliştirilmesini amaçlamakta ve hem sosyal uyumu hem de rekabeti desteklemek için bir araç sağlamaktadır (AEV, 2006).

Entegre yaşam boyu öğrenme programı, Avrupa düzeyinde faaliyette bulunan teşkilatları teşvik etmek ve eğitim ve öğretim alanlarında özel faaliyetleri desteklemek üzere mevcut Socrates ve Leonardo da Vinci programlarını, e-Öğrenme programını, Europass girişimini ve Topluluk aracılığıyla finanse edilen çeşitli eylemleri temel alır. Program, özellikle Lizbon stratejisiyle ve “Eğitim ve Öğretim 2010” çalışma

programında sağlanan stratejik hedeflerle bağlantılı olarak, eğitim ve öğretimde Avrupa düzeyinde politika gelişmelerini daha iyi şekilde destekleyecektir (AEV, 2006).

2.3. MUHASEBE MESLEĞİ

2.3.1. Ticaret Meslek Liseleri ve Muhasebe Mesleği İlişkisi

Muhasebe mesleği; ülkenin iktisadi bütünlüğünü oluşturan kurum, işletme, vakıf, dernek, sendika, siyasal parti gibi hesapsal birimlerin muhasebe işlerini yasalara, kurallara, ilkelere, yöntemlere uygun, tarafsız, nesnel, sır tutar ve güvenilir bir tutumla, belirli bir yerde ve kendi sorumluluklarında yapan kişilerin sürekli olarak edindikleri iş ve uğraş alanıdır (Yazıcı 2002: 8).

Muhasebe mesleğini sürdürenler mesleki yeterlilik sahibi olmalıdır. Bu bağlamda (Seviğ, 2002);

- i- Gerekli mesleki özeni göstermekle yükümlüdürler.
- ii- Planlama ve denetleme ilkelerine uymak zorundadırlar.
- iii- Yeterli veriye ulaşabilmelidirler.
- iv- Belge üretimi ve kullanımı mesleğin temelini oluşturur.

Ülkemizde muhasebe mesleğinde çalışanlara ait rakamsal veriler Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo: 2.3. Türkiye’de Muhasebe Mesleğinde Çalışanlara İlişkin Veriler

Çalışma Durumlarına Göre	
Genel Toplam	60.679
Serbest Muhasebeci	29.722
Bağımsız Çalışan	14.801
Bağımlı Çalışan	14.921
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	30.957
Bağımsız Çalışan	16.151
Bağımlı Çalışan	14.806

Kaynak: Apak, 2006.

Ticaret meslek liseleri ve muhasebe mesleği arasında kurulan bağ, Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu (3568 Sayılı 10/06/1989 Kabul Tarihli) gereğidir. Ticaret meslek lisesi mezunları ve meslek yüksek okulları mezunları için meslek mensubu olabilmenin özel şartları ilgili kanunda (5. Madde A/a bendinde) açıklanmıştır;

“**Madde 5 - A)** Serbest muhasebeci mali müşavir olabilmek için aşağıdaki özel şartlar aranır;

a) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyaset bilimleri dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya denkliği Yükseköğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak veya diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu fıkarda belirtilen bilim dallarından lisansüstü seviyesinde diploma almış olmak.

A/a) bendinde belirtilen konularda ön lisans seviyesinde öğrenim görmüş olanlar ile **ticaret liseleri ve maliye meslek liselerinden mezun olanlar, staj şartını yerine getirmiş olmaları halinde, sınav şartı aranmaksızın sadece serbest muhasebeci unvanı ile çalışırlar.** "Serbest muhasebeci mali müşavir" unvanını kullanamazlar ve Kanunun (2/A) maddesinin (b) ve (c) bentlerinde belirtilen işleri yapamazlar. Staj süresi ön lisans seviyesinde mezun olanlar için 4 yıl, ticaret liselerinden ve maliye meslek liselerinden mezun olanlar için 6 yıldır.”

Ticaret meslek lisesi mezunu olan bir öğrenci, staj süresini tamamladığında meslek mensubu olabileceği gibi meslek yüksek okullarına sınavsız geçiş sonrasında da meslek mensubu olma hakkı söz konusudur. Yapılan araştırmalara göre, ticaret meslek lisesi öğrencisinin muhasebe mesleğine geçme planları, geleceğe ait planlarının içinde önemli boyutta yer almaktadır.

Bilim ve teknolojiye gelişmeler sonucunda muhasebeciler, bilgi üreticisi ve yöneticisi olarak da önemli bir konuma gelmişlerdir (Bozan, 2004: 218). Şenalp (2007)’e göre muhasebecilik mesleğinin profesyonelliği için yerine getirilmesi gereken dört esas; güvenilirlik, profesyonellik, hizmetlerin kalitesi ve güvendir.

Meslek mensupları ve de bu mesleğe aday olanlar, taşıması gereken bu özellikleri, kısa vadede değil, uzun vadede elde edebilirler. Okuldan aldıkları eğitim, iş hayatından elde ettikleri deneyim ve kendilerini geliştirebilme yetenekleri ile

bulundukları şartları değerlendirmeleri sayesinde mesleklerini profesyonelce uygulayabilirler. Bu anlamda ticaret meslek liselerinin eğitim sistemleri, bahsedilen özellikte öğrenci yetiştirebilme gayretindedir.

2.3.2. Muhasebe Mesleğinde Yeni Yaklaşımlar

Yeni ekonomi kavramı, ekonomik işlerin ve bunlara ilişkin işlemlerin eşzamanlı (online olarak) gerçekleştirilmesinden çok daha geniş bir anlam taşımaktadır. Bilgi, internet, network (şebeke-ağ), küreselleşme, yeni organizasyon yapıları, entelektüel sermaye ve maddi olmayan varlıklar gibi kavramlarla da açıklanan yeni ekonomi; eski ve ulusal tabanlı ekonomiden, farklı pazar ve endüstri yapılarıyla büyüyen küresel yeni ekonomiye dönüşümü ifade etmektedir(Gürdal, 2004: 88).

Sürmeli (2004)'ye göre muhasebecinin günümüzde bilgileri değerlendiren, yorumlayan, konulara dikkat çeken ve yönetici için gerekecek bilgileri belirleyip ortaya konmasını sağlayacak özelliklerle donatılmış, ve bilgi ve iletişim teknolojilerini iyi kullanabilecek şekilde eğitilmesi gerekmektedir (Başar, 2005:59).

Uyar (2006), bilgi teknolojilerindeki gelişmelerin muhasebe mesleğine etkileri şu şekilde özetlemiştir;

i- Geleneksel muhasebenin unsurlarını oluşturulan; belgeleme, kaydetme, defterlere nakletme, doğrulama gibi faaliyetler değişikliğe uğramıştır,

ii- Muhasebede "kayıt tutma" işlevinin önemi azalmış, "danışmanlık ve denetim" işlevi daha çok ön plana çıkmıştır,

iii-Zaman tasarrufu sağlanmıştır,

iv-İşlem maliyetleri azalmıştır,

v- Hata ve hileler azalmıştır,

vi-Teknoloji hilelerinde artış olmuştur,

vii- Muhasebe mesleği yeni kavramlarla tanışmış, sanal muhasebe ve sanal muhasebeci profili ortaya çıkmıştır,

viii-Elektronik imza(e-imza), elektronik beyanname(e-beyanname), elektronik bildirge (e-bildirge) ve fatura ve defterlerin elektronik ortamda tutulması ile muhasebe sistemi tamamen bilgisayar ve internet ortamına aktarılmıştır,

ix-Muhasebe denetim mesleğinde “bilgi teknolojileri denetimi” kavramını ortaya çıkmıştır.

Günümüzde muhasebeci asıl işlevine dönmüş olup, işletmelere yorum ve analiz aşamasında hizmet sunmaktadır. Çünkü zaman alıcı ve rutin işlemlerin bilgisayara devredilmesiyle muhasebeciler, kağıt, defter ve uzun hesaplamalarla uğraşmaktan kurtulmuş ve “işletme sonuçlarını analiz ederek, verilecek stratejik kararlar için tepe yönetimine anlamlı raporlar sunmak” olan gerçek işlevine kavuşmuştur. Yapılan araştırmalar da işletmelerin, muhasebecilerden genelde yorum ve analiz aşamasında destek istediklerini göstermektedir. Dolayısıyla, muhasebecilik "kayıt" işlevinden, "danışmanlık ve denetim" işlevine doğru yönelmiştir. Günümüzde muhasebeci ancak bilgisayarın sağlamış olduğu bu avantajları değerlendirdiği oranda işletmeye yarar sağlayacaktır (Önal, Pekdemir, 1999: 190).

2.3.3. Muhasebe Mesleğinde Beklentiler

Yükselen teknoloji ve bilgi çağında, piyasa gerekleri muhasebe mezunları için hızla değişmektedir. İleri teknoloji bazlı çevreye uyum sağlamış, geleceğin eğitimli muhasebecileri, akademik dünyaya eskisinden daha fazla meydan okumaktadır. Beklenti şudur ki; bilgi teknolojisinin ve bilgisayarın en popüler uygulamaları olan e-mail, internet, sözlü anlatım, bilgisayar sunuları, veri analiz programları ve bunlara ilaveten video teknolojisi muhasebe eğitimcileri tarafından sıkça kullanılmalıdır. Muhasebe mesleği, gerek durmadan yenilenen kanun ve kurallar, gerekse yeni üretilen teknik ve programlar nedeniyle, sürekli değişim ve gelişim yaşayan bir meslektir (Bayazıtlı ve Çelik, 2004).

Dünya küresel pazar ekonomisine kaydıkça, profesyonel muhasebeciler, işletmelerin ve örgütlerin içinde faaliyet gösterdikleri koşulları öğrenmelerine yönelik geniş bir küresel bakış açısına sahip olmalıdır. Bir meslek olarak muhasebeciliğin yaşayabilirliği sorumluluğu kabul etme isteklilik ve yeteneklerine bağlıdır. Bu

sorumluluğun yerine getirilmesi de gerekli donanımına sahip olmalarına bağlıdır. Bundan dolayı günümüzde muhasebecilik mesleği mükemmel iletişim becerilerine sahip teknik uzmanlık bilgisini gerektirmektedir. Bununla birlikte yeni bilgi ekonomisinin bilgi ihtiyaçlarını ve bunların raporlanmasını karşılayabilmelidir (Aydın, 2007:12).

Mesleğin, gelişmiş ülkelerle aynı standartlarda ve kalitede yapılabilmesinin tüm koşullarını sağlama gayretleri devam etmektedir. Bunun içindir ki, Türkiye’de de bu mesleğe çok ciddi talep bulunmaktadır (Yıldız, 2006:1).

Mesleği diğerlerinden ayıran en belirgin özelliği, topluma karşı taşıdığı sorumluluğun bilincinde oluşudur. Muhasebecilik mesleğinin standartları daha çok kamu yararı ile tanımlanır (Şenalp: 2007).

Karabınar (2005), bir ülkede muhasebenin belirleyicileri olarak başlıca etkenleri şöyle sıralamıştır;

- i- Toplumun kültürel özellikleri
- ii- Ülkenin ekonomik sistemi
- iii- İşletmelerin ortaklık yapısı
- iv- Şirket yöneticilerinin yönetim tarzı ve muhasebeye atfedilen önem
- v- Resmi kurumların yapılanması ve öncelikleri
- vi- Muhasebe mesleğinin örgütlenmesi
- vii- Toplumun bilgiyi kullanma derecesi.

Muhasebe mesleğinin bugünü ve geleceğinin tartışıldığı, 1. Türkiye Muhasebe Forumu, 20-21 Nisan 2006 tarihleri arasında TÜRMOB tarafından İstanbul’da gerçekleştirilmiştir. Varılan bel başlı sonuçlar özetle şöyledir (TÜRMOB, 2006);

i- Muhasebe mesleğinin fonksiyonları artmıştır. Ekonomik olayların, ihtiyaçların ve ekonomideki aktörlerin, etkileşimli olarak değişmesine, gelişmesine ve çeşitlenmesiyle birlikte, muhasebe mesleğinden talep edilen hizmetler artmıştır.

ii- Aynı ekonomik dili kullanma zorunluluğu doğmuştur. Küreselleşme ve artan uluslararası ticaret hacmiyle birlikte, çokuluslu şirketlerin artması; muhasebe mesleğinin ortak standartlarla yapılması mecburiyetini getirmiştir.

iii- Küreselleşme; beraberinde sivil sektörlerin, mesleklerin ve karşıtlarının da küreselleşmesini doğurmuştur. Büyük ölçekli çokuluslu şirketlerin ekonomide belirleyici rol oynadığı günümüzde, ayrıca uluslararası ölçekte dolaşıma giren büyük emeklilik, sigorta ve sendika fonlarının da ortaya çıktığını görüyoruz.

iv- Muhasebe ve denetim mesleği, kariyer mesleği haline gelmiştir. Çağımızın ayırt edici özelliği olan bilginin kullanımı uzmanlaşmayı gerektirmektedir. (TÜRMOB, 2006).

Muhasebe bir sosyal bilim ve dolaylı olarak muhasebe mesleği bir sosyal meslektir. Sosyal yapının gereklerine bağlı olarak muhasebe bilimi, muhasebecilik mesleği değişecek ve gelişecektir. Muhasebe mesleğini düzenleyen yasalar, gerekler doğrultusunda bu gün olduğu gibi değiştirilmesi ileride de tartışılabilir ve gerekli ise değiştirilecektir. Doğal olarak bu değişimlerde özenli davranılmalı, yeterince tartışılmalı, ancak uzlaşıcı davranılmalıdır (Selek, 2001:1).

2.3.4. Ticaret Meslek Lisesi Öğrencilerinden Mesleki Beklentiler

Ülke ekonomisinin durumu ve toplumun sosyal yapısının durumu dikkate alınarak meslek mensuplarının görev ve sorumluluklarının, bir tek muhasebe alanında değil, işletmelerin tüm alanlarıyla ilgili olduğu görülmektedir. Başar (2005)'a göre muhasebe dersinin içeriği bilginin araştırılıp öğrenilmesi ve mantıklı sonuca ulaşma yeteneğinin geliştirilmesi üzerine yoğunlaşmalıdır.

Meslek adayları içinde yer alan öğrencilerin de kendilerini yetiştirmesi ve donanımlı hale gelebilmesi için, ülke ekonomisi ve hatta dünya ekonomisini yakından takip edebilmesi ve ileri görüşlülüğü önemlidir. Muhasebe yapısının, günümüz şartları

gereği esnek ve dinamik özellikte olması sebebi ile meslek mensubunun da bu alanda sürekli değişim ve gelişimler karşısında aktif rol alabilmesi için toplum içinde bireysel ve mesleki “tutum”ları şekillenmelidir. Bu amaç çerçevesinde mesleki ve teknik eğitim programları hazırlanır.

Mesleki ve teknik eğitim süreçlerinin sahip olması gereken temel nitelikler, uygulama, ekonomiklik, gelişmelere sürekli uyum, geniş bir meslekler dünyasını kapsama, topluma dönük olma, gerçek mesleki yaşantı ortamı sağlama, olumlu sonuca ulaşmaya kadar devamlılık, uygulama yönünden gereksinime, zamana ve ihtiyacın şekline bağlı olma, istem-sunu dengesini sağlama, kesin hedeflere yönelik olma ve hayata hazırlayıcılık gibi kendine özgü nitelikler içerir (Alkan ve diğerleri, 1998: 12). Bu özelliklerin öğrenciler tarafından kazanılması beklenir.

Ekonominin, teknolojinin ve hatta sosyal hayatın gereklerine cevap verebilecek bir işletme içinde yer alacak çalışanların, bilgi seviyesi ve hızı en önemli araçları olacaktır. Değişimin sürekliliği sebebi ile muhasebe fonksiyonlarını yerine getirenlerin de eğitimlerinin sürekliliği kaçınılmazdır.

Eğitimin müşterisi olarak kabul edilen öğrencide bilinçli tüketici gözüyle değerlendirme yapabilme yeteneği aranır. Ülke ekonomisine katkı sağlayacak yönde, topluma faydalı ve kendisi için de üretici özelliği kazandıracak bir eğitim sistemi, öğrenci beklentilerinin başında olmalıdır. Hangi statüde olursa olsun, sorunları fark etme, çözüm yolları üretme ve sorunları doğru yöntemlerle çözme becerisi, bireyin olayları “algılama yeteneği”ne bağlıdır. Sahip olması gereken yeterliliklerin farkında olan bireyin, algısı seviyesinde beklentileri olacaktır.

Mesleki eğitim amaçlarının, öğrenci beklentileri ve algıları ile paralellik göstermesi, memnuniyetlerini olumlu yönde etkiler. Öğrencinin eğitim gördüğü okuldan memnuniyeti, staj gördüğü işletmeden memnuniyeti ve kendinden memnuniyeti ile bu memnuniyetleri etkileyen faktörlerin incelenmesi bu anlamda önemlidir. Böylece muhasebe eğitiminin amaçlarına ulaşma düzeyi de ölçülmüş olur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE

MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN

MEMNUNİYETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER ÜZERİNE

TEORİK İNCELEME

3.1.EĞİTİMDE MEMNUNİYET VE KALİTE

3.1.1.Memnuniyet ve Kalite Kavramları

Carl ve Hill (1992)'e göre memnuniyet, yaşam tarzı, geçmiş deneyimler, gelecekte beklenenler, bireysel ve toplumsal değerleri içeren birçok faktör ile ilişkili karmaşık bir kavramdır. Ayrıca memnuniyet, sistem sonuçlarının algılanması ve beklentilerin karşılanması ile ilişkilidir (Yılmaz, 2007).

Eğitim-öğretim sisteminin müşterisi öğrencidir. Dolayısıyla eğitimde kalite, müşterisi olan öğrencilere uygun eğitim ve öğretimin mümkün olan en iyi ortam ve şekilde verilerek, onların doyum ve memnuniyetlerinin artırılması biçiminde tanımlanabilir (Kalmış, 2004).

Kalite; “müşteriye uygunluk”, “şartlara uygunluk”, “bir mal ya da hizmetin belirli bir ihtiyacı karşılayabilme yeteneklerini ortaya koyan karakteristiklerin tümü” ve “tüketicilerin isteklerine uygunluk derecesi” olarak ifade edilmektedir (Mucuk, 2001: 191).

3.1.2.Memnuniyet ve Kalite İlişkisi

Yıldırım ve Özdemir (2002)'e göre “Eğitim sisteminin yapısal özellikleri ve amacı, çağdaş uygarlığı yakalamanın ve kalkınmayı sağlamanın temelini oluşturur. Sistem içinde insan girdisinin niteliği daha fazla önem taşımaktadır. Bu bakımdan eğitimde kalitenin ve verimliliğin artırılması rekabet edebilirlik avantajı yaratmak isteyen tüm toplumların birincil amacı olmak zorundadır” (Uzgören ve Uzgören; 2007:178).

Kalite anlayışı tüketicinin karakteristikleri, sosyal konumu ve ekonomik durumuna bağlı olarak değişebilen, farklı gereksinim ve beklentiler doğrultusunda biçimlenebilen bir kavramdır. Gereksinimler ve beklentiler sosyal ve ekonomik çevre, kültürel ve dini yapı, gelenekler, ekonomik düzey, teknoloji, iklim, coğrafya, eğitim, genel toplumsal yargılar, kalitenin müşteri tarafından algılanmasını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir (Sözer ve Tütüncü, 2002).

3.2. MUHASEBE EĞİTİMİNDE KALİTE

3.2.1.Eğitimde Kalitenin Önemi

Öğrenci beklentilerinin ve algıladıkları kalite boyutunun olumluya ve/veya daha da olumluya dönüşmesi eğitim kalitesinin artmasını ve ülkemizin gelişmesini de sağlayacaktır. Eğitim sektörünün müşterileri olarak belirlenen grupların beklentileri ve isteklerinin çok iyi analiz edilmesi ve çözümlerin getirilmesi eğitim kalitesinin artması açısından çok önemlidir. Eğitim kalitesinin artması ve müşteri gruplarıyla yakından ilgilenen kamu ve özel yönetimlerin bakış açılarındaki değişim toplumun gelişmişlik düzeyini de arttıracaktır (Yenen ve Gözlü, 2003).

Verimlilik, etkinlik, hız, sıfır hata, estetik, erişilebilirlik vb. özelliklerin bütünü olarak ortaya çıkan kalite 2000’li yılların vazgeçilmez olgusu olma durumundadır. Kaliteyi doğuracak şartları hazırlayan hiç şüphesiz eğitilmiş nitelikli insandır. O halde söz konusu olan insan davranışlarına kalitenin yansıtılmasıdır. İnsanın nitelikli olarak toplumsal hayatta yerini alması ise kaliteli bir eğitim ile mümkündür. Çünkü eğitim ve kalite birbirine bağlı iki önemli kavramdır. Eğitim sektörünün çıktısı olan insanın, istenilen nitelikte geliştirilmesi ve değerlendirilmesi eğitim sistemlerinin en temel amaçlarından biridir. Kaliteli bir eğitim ise, iyi bir organizasyon ve kaliteli bir eğitim yönetimi ile sağlanabilir (MEB, 2007).

3.2.2.Muhasebe Eğitiminde Toplam Kalite Yönetimi

Muhasebe eğitimindeki kaliteyi, ona ayrılan kaynakların ve girdilerin kalitesi ve düzeyi belirler. Muhasebe eğitiminde toplam kalite yönetimi, eğitimin her aşamasında ve eğitimi etkileyen tüm alanlarda; muhasebe eğitiminin fiziki yapısı, akademik yapısı (kütüphane, dökümantasyon, iletişim, bilgi işlem vb), müfredatı, sınav ve değerlendirme sistemi, kurumsal gelişme planı (stratejik planlama), personel temini ve geliştirme sistemi, muhasebe bilimine ilişkin araştırma ve yayınlar, muhasebe eğitim kurumu sanayici-toplum ilişkileri sağlanması halinde kaliteli muhasebe elemanı yetiştirebilir. Tüm faaliyetlerde muhasebe, meslek eleman adayının odak noktasıdır. Çünkü, muhasebe meslek eleman adayının muhasebe öğretimi ve eğitimi, üniversite - ortaöğretim gibi eğitim kurumlarının en temel fonksiyonudur (Elmacı,1996: 87).

3.2.3. Muhasebe Eğitim Sisteminde Yeterlilikler

Öğrencilere verilen eğitim hizmetinin, algılanan kalite düzeyini ve algılanan performans düzeyini ölçebilmek önemlidir. Bu düzeyi ölçmek amacıyla değişkenleri beş başlıkta toplayabiliriz; ders dışı faaliyetler, fiziksel koşullar, eğitim ve öğretim, destek üniteler, eğitim ve okul ile ilgili kararlara katılımıdır (Yenen ve Gözlü, 2003).

Ticaret meslek liselerinde verilen mesleki ve teknik eğitim amaçlarının belirlenmesinde kalitenin iki unsuru olan uygulama ve tasarım yönüyle uyumlu olduğu görülür. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu, Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği ile öğrencilere kazandırılması amaçlanan temel ilkeleri şöyledir;

(**Madde 5-** Meslekî ve teknik eğitimde;

- a) Kurumların işlevlerinin, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda evrensel hukuka, demokrasi ve insan haklarına uygun ve bir bütünlük içinde yerine getirilmesi,
- b) Kalkınma plânları, hükümet programları ve millî eğitim şûrası kararlarında yer alan hedefler, ilkeler ve politikalara uygun olarak insan gücü, eğitim ve istihdam ilişkilerinin sağlıklı, dengeli ve dinamik bir yapıya kavuşturulması,
- c) Gençlere ve yetişkinlere ortak bir genel kültür kazandırmak suretiyle onlarda kişi ve toplum sorunlarını tanıma ve çözüm yollarını üretme; ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına katkıda bulunma bilincinin kazandırılması,
- d) Meslekî ve teknik eğitim alanında, yerel yönetimler, ilgili oda, kamu ve özel kurum ve kuruluşlar ile gönüllü kuruluş temsilcileri ve sivil toplum örgütlerinin eğitim yönetimi karar süreçlerine katılım ve katkılarının sağlanması, uygulama ve iş birliğinin kurumsallaştırılması,
- e) Eğitim binalarının fizikî kapasiteleri ile personel, donatım ve diğer olanaklarının en etkin ve verimli biçimde kullanılması amacıyla meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumlarının öncelikle Bakanlıkça belirlenecek küçük yerleşim birimlerinden başlanmak üzere merkezler olarak yapılandırılması,
- f) Örgün, çıraklık ve yaygın meslekî ve teknik eğitimle her bireye ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda bilgi, beceri, tutum, davranış ve iş alışkanlıklarının kazandırılması,

- g) İş ve hizmet alanlarında gereksinim duyulan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi, sürekli eğitimle meslekî bilgi ve becerilerinin güncelleştirilmesi ve uygulanan programlarla girişimcilik bilincinin kazandırılması,
- h) Öğretim programlarının bütünlüğü ve devamlılığı içinde kurumların bir veya daha fazla meslek yüksekokulu ile ilişkilendirilmiş meslekî ve teknik eğitim bölgelerinin oluşturulması, yüksek öğretim kurumları ile her alanda iş birliği yapılması ve ortak çalışmaların yürütülmesi,
- ı) Meslekî eğitim almış olanların alanlarında istihdamlarının sağlanması,
- i) İstihdam edilenlerin, uluslar arası standartlara ve performanslarına göre geliştirme ve uyum kurslarıyla eğitim düzeylerinin yükseltilmesi,
- j) Meslekî ve teknik eğitim sürecinde teknolojinin etkin ve verimli kullanılarak eğitimin çağdaş, bilimsel ölçütlerde ve yüksek nitelikte sunulması,
- k) Eğitim, üretim ve hizmette uluslar arası standartlara uyulması ve meslekî eğitimde belgelendirmenin özendirilmesi,
- l) Eğitimin modüler programlarla yapılması, yaşam boyu öğrenim ve sürekli meslekî eğitimin bireylere benimsetilmesi,
- m) Her ortamda kazanılan yeterliklerin değerlendirilmesi ve belge bütünlüğünün sağlanması,
- n) Öğretim sürecinde bilimsel düşüncenin, üretkenliğin, insana ve doğaya ilişkin sevgi ve estetik değerlerin esas alınarak plânlı ve zaman yönetimine ilişkin yaklaşımların benimsenmesi,
- o) Ekibin birer üyesi olan yönetici, öğretmen, öğrenci ve velinin çevreyle olan ilişkilerinde gönüllülük, karşılıklı sevgi, saygı, anlayış, hoşgörü ve görgü kurallarına uygun davranışların ön plânda tutulması,
- ö) Değerlendirmelerin objektif olarak yapılması, başarının teşvik edilmesi, desteklenmesi ve ödüllendirilmesi,
- p) Yetki ve sorumlulukların gönüllü olarak paylaşılması, iletişim kanallarının açık tutulması,
- r) Yönetici ve öğretmenlerin, kurum ve işletmede eğitim lideri olması,

- s) Eğitim-öğretimde ders dışı etkinliklerin de eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmesi ve değerlendirilmesi,
- ş) Meslekî rehberliğin etkin olarak sürdürülmesi, teknolojik gelişmelerin sürekli olarak izlenmesi,
- t) Her türlü iş ve işlemin elektronik ortamda yürütülmesi, izlenmesi ve saklanması,
- u) Meslekî ve teknik orta öğretim programları ile bu programların devamı niteliğindeki meslek yüksekokulları arasında program bütünlüğünün sağlanması temel ilkedir.)

Kalite Unsurları (MEB, 2007);

Tasarım (Kağıt Üzerinde) Kalitesi

- Genellik ve eşitlik
- Ferdin ve toplumun ihtiyaçları
- Yöneltilme
- Eğitimi hakkı
- Fırsat ve imkan eşitliği
- Süreklilik
- Atatürk İlke-İnkılapları ve Atatürk Milliyetçiliği
- Demokrasi eğitimi
- Laiklik
- Bilimsellik
- Planlılık
- Karma eğitim
- Okul ve ailenin birliği

- Her yerde eğitim

Uygunluk (Uygulama) Kalitesi

- Mevzuat
- Altyapı
- Uygulayıcılar
- Teknoloji kullanma
- Bilgi üretme
- İletişim
- Motivasyon
- Koordinasyon

3.3. ÖĞRENCİ MEMNUNİYETLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

3.3.1.Öğrencinin Okul Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Müşteriler üzerinde odaklanma, onların beklentilerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Bu açıdan müşterileri iki açıdan ele alabiliriz: İç müşteriler ve dış müşteriler. İç müşterilerimiz; öğrenciler, öğretmenler ve diğer idari görevlilerdir. Dış müşteriler ise; eğitim sürecinin ortaya koyduklarından etkilenen resmi ve özel kurumlar, işletmeler, veliler ve genelde ise toplumdur. Kaliteli bir “eğitim” için öğretmenlere, diğer çalışanlara ve öğrencilere uygun koşulların oluşturulması gereklidir (Yıldız ve Ardıç, 2007).

Öğrencinin okul başarısına etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri öğrencinin zihinsel potansiyeli, mizacı, sosyal beceri düzeyi

gibi bireysel özellikler ve aile yapısı, sosyo-ekonomik düzey, okulun fiziki ve niceliksel özellikleri gibi çevresel özelliklerdir (Alicik, 2007).

Öğrencinin öğrenim görmüş olduğu kuruma yönelik memnuniyeti temelde çok boyutlu bir olgudur. Bu olgu; eğitim kalitesi, fiziki mekanlar, sunulan uygulama olanakları, sosyal kültürel ve sportif olanaklar ve öğrencinin bireysel özellikleri gibi farklı boyutları da içeren bir yaklaşımla incelenebilir (Uzgören ve Uzgören, 2007).

Öğrencilerin okul memnuniyetlerini belirlemek amacı ile uyguladığımız analiz yöntemi sonuçlarına göre 13 adet soru belirlenmiştir;

i-Eğitim Kurumları; (okuldan alınan eğitimin, uygulanan mevzuat ve yönetmeliklerin yeterliliği/yetersizliği).

ii-Eğitimciler; (öğretmenlerin ilgisinin, mesleki bilgilerinin, mesleki anlamda sağladığı katkının yeterliliği/yetersizliği).

iii-Eğitim teknolojisi; (laboratuvar kullanılabilirliğinin yeterliliği/yetersizliği).

iv-Eğitim öğretim programları; (ders kitaplarının içerik ve güncellik, pratik yaşama uyum yönü ile ve okul eğitim programlarına ait içeriğin yeterliliği/yetersizliği) üzerine hazırlanan sorular ankette yer almıştır.

3.3.2.Öğrencinin İşyeri Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Beceri eğitimi ile ilgili esaslar Meslek Eğitimi Kanunu 3. maddesinde açıklanmıştır. İlgili yönetmeliğe göre beceri eğitimi yapılacak işletmelerin uygunluğu, eğitim yapılacak okulların meslek alanları, eğitim görececek öğrenci sayıları ile ilde mesleki eğitim yapılmasına ihtiyaç duyulan yeni alanlar İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu tarafından belirlenmektedir.

TKY, eğitim sisteminin geliştirilmesinde ve toplumun beklentilerine cevap verebilecek nitelikli eleman yetiştirilmesinde geleneksel eğitim anlayışına göre büyük üstünlüklere sahip bulunmaktadır. İş dünyasının nitelikli elemana kavuşma özlemi, eğitim sisteminin sürekli gelişmesiyle karşılanabilecektir. Eğitim sisteminin geliştirilmesi ülkenin üretim gücünün artmasına neden olacaktır. Eğer eğitim sistemimiz başarısız olur ve kalitesiz çıktılar üretirse, bu tüm toplumun kaynaklarının israf edilmesi anlamına gelmektedir (Yıldız ve Ardıç, 2007).

Öğrencilerin işyeri memnuniyetlerini belirlemek amacı ile uyguladığımız analiz yöntemi sonuçlarına göre 13 adet soru belirlenmiştir;

i-Eğitim Kurumu; (staj yapılan işyerinin mesleki kariyer için önem ve katkısının yeterliliği/yetersizliği).

ii-Eğitimciler; (işyeri personelinin tutum - davranış - ilgi - sorun çözme yeterliliği/ yetersizliği).

iii-Eğitim öğretim programları; (staj için ayrılan gün sayısı, staj uygulamasına ait evrak düzenlemesi, eğitim-öğretim programı ve ulaşım – yemek - ücretin yeterliliği/ yetersizliği) üzerine 5’li Likert Ölçeği kullanılarak hazırlanan sorulara ankette yer verilmiştir.

3.3.3.Öğrencinin Öz Yeterlilik Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Türk eğitim sisteminin temel amacı; Atatürk ilkelerine ve demokratik değerlere bağlı, bilgi çağına hazır, yüksek düzeyde beceri sahibi, üretken ve yaratıcı insanlar yetiştirmektir. Öğrenciler üst düzey düşünme, algılama ve sorun çözme becerileri ile donatılarak farklı kültürleri özümseyebilecek, hem çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilecek, hem de kendi kültürünü geliştirebilecek niteliğe kavuşturulacaklardır. Ayrıca, kişisel sorumluluk sahibi ve açık fikirli olmaları sağlanacaktır (TTÖGM, 2007)

MEB, temel eğitimdeki tüm öğrencilerin takım halinde iş birliği içinde etkin biçimde çalışabilen, karar alabilen, kendilerinin ve sorumluluklarının bilincinde olan,

doğaya saygılı ve yaşam boyu öğrenme prensibini benimsemiş bireyler olmalarını öngörmektedir (UNICEF, 2003).

Öğrencilerin öz yeterlilik memnuniyetlerini belirlemek amacı ile uyguladığımız analiz yöntemi sonuçlarına göre 10 adet soru belirlenmiştir; Öğrencinin; (mesleki anlamda kendini algılama, gelecekle ilgili planlarında ve kendine güveninde, bu meslekte çalışma kararlılığı ve sevgisinin, teorik bilgi ve pratik uygulamada yeterliliği/yetersizliği) üzerine hazırlanan sorular ankette yer almıştır.

3.4. ÖĞRENCİ MEMNUNİYETİNİ ETKİLEYEN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERİN BELİRLENMESİ

Eğitim yatırımları, hem birey için hem de toplum için olumlu getiriler sağlamaktadır. Eğitim, bireylerin kişisel kazançlarını yükseltmekle birlikte, aynı zamanda da toplum açısından pozitif dışsallıklar yaratmaktadır. Eğitimin sağladığı kişisel ve sosyal getiriler, cinsiyet, program türleri, öğretim düzeyi ve ülkelerin gelişmişlik seviyesine göre hesaplandığında, uygulanacak eğitim politikalarının önceliklerinin belirlenmesi ve uygulamadaki başarıların artması sağlanabilecektir (Yumuşak, 2007).

Öğrencilerin okul- işyeri ve öz yeterlilik memnuniyetleri, memnuniyeti etkileyen faktörlerle açıklamaya çalışılmıştır. Memnuniyeti etkileyen bu faktörler; öğrencilerin bazı demografik özellikleri ile birlikte meslek lisesi öğrencisi olarak bireysel farklılıkların oluşmuştur.

Sonuç olarak anket formu için belirlenen kişisel bilgilere ait bağımsız değişkenler şunlardır; cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey, staj yeri türü, staj yeri bulma yöntemi, okuldaki meslek dersi başarısı, kariyer planı, meslek lisesi tercih sebebidir.

3.4.1.Cinsiyet

Eğitimin “iktisadi gelişme ve gelişmişlik düzeyini yükselttiği” görüşünün günümüzde kabul görmesiyle birlikte, iktisat literatüründe bu konuyla ilgili çalışmalar artmıştır. Yapılan çalışmaların çoğunda kadın ve erkek arasındaki eğitim farklılığının,

ekonomik ve sosyal sonuçları ele alınmış ve bu çalışmalarda cinsiyetler arasındaki eğitim getirisinin farklı olduğu görülmüştür. Eğitim göstergeleri, kadın ve erkekler arasında eşit dağılmamakta ve ülkelerin gelişmişlik düzeyine, yaş ve gelir gruplarına göre farklılık göstermektedir. Gelişmişlik düzeyine göre ortalama eğitim yılına bakıldığında, gelişmekte olan ülkelerin en düşük ortalama sahip olduğu görülmüştür (Yumuşak, 2007).

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra temel eğitim zorunlu kılınmıştır. Bu durum mevcut Anayasamızın 42. Maddesinde de yer almaktadır. Ancak, istatistikler, okur-yazar olamamanın ve düşük okullulaşma oranlarının sorun olmaya devam ettiğini göstermektedir. Okuma oranlarında cinsiyet farkları (2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre, kadınlarda %80.6 oranına karşılık, erkeklerde %93.9) ve mevcut okullulaşma oranları (temel eğitimde kızlarda %91.8 oranına karşılık erkeklerde %100) eğitime erişimdeki eşitsizlikleri göstermektedir (DİE, 2003).

Eğitimin iktisadi boyutunu inceleyen çalışmalarda, eğitimdeki cinsiyet eşitsizliğinin ekonomik gelişmeyi olumsuz etkilediğine ilişkin bulgular oldukça fazladır. Bu etkiler, dolaylı ve dolaysız olarak ortaya çıkmakla birlikte, eş anlı ve her ülke için aynı derecede olmamaktadır. Eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanması, gelişmekte olan ülkeler için yavaş yavaş kalkınmalarını sağlayan bir strateji olarak değerlendirilebilir (Yumuşak, 2007).

3.4.2. Anne Eğitim Durumu – Baba Eğitim Durumu

Eğitimin kişisel getirisi, hesaplanabilen sosyal getirisinden yüksektir. Babanın eğitim durumu çocuğun başarısını 10 kata kadar etkilemektedir. Annenin eğitim durumu çocuk başarısını 4-8 kat etkilemektedir (Yurdakök ve Özmert, 2001).

Gelişmekte olan ülkelere, eğitimin sağladığı getiriler gelişmiş ülkelere göre daha fazladır. Bu nedenle, gelişmekte olan ülkelere kadın eğitimi diğer ülkelere göre daha önemlidir. Çünkü kadın eğitiminden elde edilecek kişisel ve sosyal getiriler, erkeklerin elde edeceği getirilerden daha yüksektir (Yumuşak, 2007).

Anket formunda “anne eğitim durumu” ve “baba eğitim durumu”na ait veri elde etmek için “okuryazar değil, ilkokul, ortaokul,lise,üniversite mezunu” şıkları oluşturulmuştur.

3.4.3. Sosyo-Ekonomik Düzey

Ekonomik kalkınma sadece kişi başına düşen gelirdeki artış ile değil aynı zamanda uzun dönemde kişi başına düşen gelirin reel artışı ile birlikte insanların sağlık koşulları, nüfus artış hızının yavaşlaması, gelir dağılımındaki dengenin iyileşmesi ve yoksulluğun giderilmesi, nüfusun küçülmesi ile değerlendirilmektedir. Beşeri gelişmenin kriteri olarak görülen bu olgular eğitimle düzelmekte ve gelişmektedir (Sözer, Tütüncü ve Doğan, 2002).

Anket formunda “sosyo-ekonomik düzey”e ait veri elde etmek için “iyi, orta, kötü” şıkları oluşturulmuştur.

3.4.4. Staj Yeri Türü ve Staj Yeri Bulma Yöntemi

Programın özelliğine göre genellikle son sınıfta işletmelerde uygulamaya giden öğrenciler, öğrenim görürlerken iş hayatı ile de tanışmaktadırlar (TTÖGM, 2007). Takip ettikleri programlarına göre işletmelerde beceri eğitimi için, iş yerlerine gönderilen öğrenciler mesleki anlamda teorik bilgi ve pratik yaşamı bir arada görme şansını bulur.

Çalıştıkları işyerlerince yaşlarına uygun olarak asgari ücretin en az % 30’u oranında ücret ödenmekte ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın imkânlarıyla sigortaları yapılmaktadır.

Anket formunda öğrencilerin “staj yeri türü”ne ait veri için “muhassebe bürosu, özel şirket, kamu kurumu, diğer” şıkları oluşturulmuştur.

Anket formunda öğrencilerin “staj yeri bulma yöntemi”ne ait veri elde etmek için “kendim, ailem, okul, işyeri teklifi, diğer” şıkları oluşturulmuştur.

3.4.5.Okuldaki Meslek Dersi Başarısı

Ticaret meslek liselerinde, Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak; öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplumun sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak ve yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik, meslekî ve teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran, öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulanmaktadır(TTÖGM, 2007).

Ticaret meslek liselerinde uygulanan programlar öğrenciye mesleki yeterliliği kazandırma amaçlıdır. Bu programlar, ortak genel kültür dersleri, meslek dersleri ve seçmeli derslerden oluşmuştur (Yıldırım, 2003:8).

Anket formunda öğrencilerin “okuldaki meslek dersi başarısı”na ait veri elde etmek için “çok kötü, kötü, orta, iyi, çok iyi” şıkları oluşturulmuştur.

3.4.6.Kariyer Planı

Bilinçli bir meslek seçimi için kişilerin meslekleri, mesleklerin gelecekteki muhtemel gelişmelerini ve kendi ilgi ve yeteneklerini tanıması şarttır (Alkan ve diğerleri, 1991: 211) .

Ticaret meslek lisesi öğrencileri beceri eğitimi ile birlikte iş hayatıyla tanışmaktadır. Mesleki yeterliliğine göre sosyal ve ekonomik anlamda verimli olabileceği sektörü seçebilecektir. Mesleki temel eğitim bilgisi ile nitelikli ara eleman olarak iş hayatına geçişi söz konusudur.

Mezun olanlar, yükseköğretim kurumlarına girebilmek için Öğrenci Seçme Sınavına (ÖSS) katılma hakkına sahiptirler. Ayrıca, 4702 sayılı Kanun gereğince sınavsız olarak alanlarındaki meslek yüksek okulu programlarına girebilmektedirler (TTÖGM, 2007).

Bireye çeşitli meslek alanlarında eğitim tecrübesi kazandırılması ve bu yolla ilgi ve yeteneklerini tanıması ve onları çeşitli mesleklerle karşılaştırarak isabetli meslek seçimi yapmasına yardımcı olmak gerekir.(Alkan ve diğerleri, 1991: 211) .

Anket formunda öğrencilerin “kariyer planı”na ait veri elde etmek için “kariyer planı yok, üniversite, mesleki alanda iş, mesleki alan dışında iş” şıkları oluşturulmuştur.

3.4.7. Meslek Lisesi Tercih Sebebi

Mesleki eğitim, bireylere bu değişime ayak uydurmalarını sağlayacak önemli kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojiyle birlikte bilginin sürekli artması, çok bilgi edinmek yerine, bilgi üretimini ve işlevsel bilgiyi öğrenmenin önemini arttırmıştır (Şimşek, 1999:35). Meslek eğitimi ile bireyler, yeteneklerini geliştirerek, beceri kazanır. Böylece meslek lisesi mezunu olarak hayata atılma aşamasında altın bilezik sahibi olmanın kendisine verdiği güven küçümsenemeyecek boyuttadır.

Anket formunda öğrencilerin “meslek lisesi tercih sebebi”ne ait veri elde etmek için “iş imkanı, aile, puan, zorunluluk, üniversite, diğer” şıkları oluşturulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE

MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN

MEMNUNİYETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER ÜZERİNE

BİR ANKET ÇALIŞMASI

4.1. ARAŞTIRMA HAKKINDA

4.1.1. Araştırmanın Problemi

Günümüzde, iş hayatının istekleri doğrultusunda, çalışanların ileriye dönük, belli standartlarda olması, planlı bir şekilde eğitilmeleri, eğitimleri ile ilgili işlerde çalışmalarıyla ekonomik yaşamı olumlu yönde etkilemeleri beklenen bir durumdur. Bu anlamda, işletmelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanları yetiştiren mesleki eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde orta öğretim seviyesinde verilen ve mesleki eğitimin içinde yer alan muhasebe eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı meslek liselerinde verilmektedir. Özellikle ticaret meslek liselerinin muhasebe alanı öğrencilerini, ticari hayatta daha iyi hazırlayabilmek amacı ile eğitim ve öğretimdeki memnuniyetlerini ölçmek ve memnuniyetlerini etkileyen faktörleri incelemek bu anlamda önem arz etmektedir.

4.1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ticaret meslek liselerinde verilmekte olan muhasebe eğitimini alan öğrencilerin, memnuniyetini etkileyen faktörlerin incelenmesidir.

Ticaret meslek liselerindeki muhasebe eğitimi alan öğrencilerin memnuniyetini etkileyen faktörlerin analizi ile ulaşılan sonuçlar sayesinde muhasebe eğitiminin kalitesini belirlemek düşüncesi ile bu tez çalışması hazırlanmıştır. Kalite ölçmede öğrenci memnuniyeti esas alınmış olup, muhasebe eğitiminin niteliği ve uygunluğu hakkında elde edilen sonuçlar ile eğitim sürecine katkı sağlaması amaçlanmıştır. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) öncesi yapılmış olan bu çalışma, projenin değerlendirilmesi için kıyaslama yapılmasına da imkan sağlayacaktır. Ayrıca sektörün ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip elemanların yetiştirilebilirliği hakkında da bir değerlendirme yapma fırsatı yakalanmış olacaktır.

4.1.3. Araştırmanın Önemi

Muhasebe eğitiminde öğrencilerin memnuniyetine etki eden unsurları incelemek suretiyle, memnuniyet düzeylerini belirlemek önem arz etmektedir.

Meslek lisesi öğrencisinin beklentilerinin belirlenmiş olması önemlidir. Bu araştırma sonuçları ile Milli Eğitim Bakanlığı, Ticaret ve Turizm Genel Müdürlüğü, ticaret lisesi mezunlarını istihdam eden işletmeler ve ticaret lisesi stajyer öğrencileri ile çalışan öğretmenler için verimliliğin artırılmasına katkıda bulunması beklenmektedir. Bu bağlamda destek programlar, uygun eğitim ve öğretim programları, performans artırıcı çalışmalar yönüyle araştırma sonuçlarından yararlanılabilecektir.

4.1.4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu araştırmada genel olarak, ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin memnuniyeti ve bu memnuniyeti etkileyen faktörler incelenmeye çalışılmıştır. Bu faktörler, cinsiyet, anne ve baba eğitim durumu, meslek lisesi tercih sebebi, kariyer planlaması, staj yeri bulma şekli, staj gördüğü işletme çeşidi, meslek dersleri başarı durumudur. Bu unsurların okuldaki mesleki eğitimi algılayışına, işletmelerdeki eğitimi algılayışına ve mesleki açıdan öz yeterlilik algılayışına etkisi açıklanmaya çalışılacaktır.

Kuramsal çerçevenin hazırlanmasında yerli, yabancı, ve elektronik ortamdaki kaynaklar ile çalışılmaktadır.

4.1.5. Ana Kütle Seçimi

Araştırmada kullanılacak anketler için, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki yedi coğrafi bölgede yer alan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 15 adet ticaret meslek lisesi seçilmiştir. Her bölgeden iki il tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş, her ilden bir okul için anket formları hazırlanmıştır (İstanbul ili için ise Anadolu ve Avrupa yakasından birer okul olmak üzere iki okul anket çalışmasına alınmıştır).

Bu araştırma, 15 okulun muhasebe bölümü, lise son sınıf öğrencileri ile sınırlı olacak ancak tüm ticaret meslek lisesi muhasebe bölümü öğrencileri için de genellenebilecektir.

4.1.6. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, “teorik bölüm” ve “uygulama kısmı” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Teorik bölümün oluşturulmasında konuyla ilgili bilimsel makale, araştırma, kitap ve Internet üzerindeki elektronik kaynaklardan yararlanılmıştır.

Araştırmanın uygulama kısmında bireylerin kişisel bilgilerini toplamak için “Öğrenci Memnuniyet Anketi” kullanılmıştır. Hipotezlerin test edilmesinde “Statistical Packet for Social Science” programından yararlanılmıştır.

Anket uygulaması için Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı izni ile Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü’ne bağlı ticaret meslek lisesi / muhasebe bölümü son sınıf öğrencileri ile çalışılmıştır.

Araştırmanın uygulama kısmına ait veriler, 36 sorudan oluşan anketler ile elde edilmiştir. Bu anketler, okul müdürleri ve öğretmenleri aracılığı ile sınıflara dağıtılmış ve geri toplanmıştır. Anket sonuçlarının bir kısmı posta aracılığıyla bir kısmı da elden alınmıştır.

4.1.7. Verilerin Değerlendirmesi

Anket formundan elde edilen veriler, SPSS istatistik programında t-testi uygulanarak %95 güven aralığında değerlendirilmiştir. Anketteki sorulara verilen cevapların yüzde dağılımları ve frekansları da ortaya konulmuştur. Yapılan anlamlılık testi sonucunda hesaplanan anlamlılık düzeylerine göre değerlendirme yapılmıştır.

5’li likert ölçeği ile yapılan değerlendirmede olumlu yargı içeren sorularda tamamen katılıyorum için 5 puan, katılıyorum için 4 puan, kararsızım için 3 puan, katılmıyorum için 2 puan, hiç katılmıyorum için 1 puan verilmiştir. Olumsuz yargı içeren sorularda tamamen katılıyorum için 1 puan, katılıyorum için 2 puan, kararsızım için 3 puan, katılmıyorum için 4 puan, hiç katılmıyorum için 5 puan verilmiştir.

Ölçekteki her bir maddenin tutum boyutuyla monotonik bir tutum içinde olduğu varsayımına göre; “tamamen katılıyorum” tepkisi cevaplayıcının aşırı olumlu tutum içinde olduğunu ve maddeden en yüksek madde puanı alacağını, “Hiç katılmıyorum” tepkisi ise cevaplayıcının aşırı olumsuz tutum içinde olduğunu ve en düşük madde puanı alacağını gösterir (Tavşancıl, 2002: 41).

Hipotezler;

Hipotez : Öğrenciler, okuldan aldığı mesleki eğitimden memnundur.

Hipotez : Öğrenciler, mesleki açıdan kendinden (özyeterlilik) memnundur.

Hipotez : Öğrenciler, staj yaptığı işletmelerden memnundur.

Alt Amaçlar;

Genel amaçlar çerçevesinde aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranacaktır.

- 1 Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 2 Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 3 Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 4 Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 5 Öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarısına göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 6 Öğrencilerin kariyer planlamasına göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 7 Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.
- 8 Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 9 Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi

algılayışları farklılaşmaktadır.

- 10 Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 11 Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 12 Öğrencilerin staj yeri türüne göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 13 Öğrencilerin staj yeri bulma yöntemine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 14 Öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarısına göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 15 Öğrencilerin kariyer planlamasına göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 16 Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.
- 17 Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 18 Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 19 Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 20 Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 21 Öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarısına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 22 Öğrencilerin kariyer planlamasına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.
- 23 Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.

4.2. ANALİZ YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda toplanan verilerin istatistiksel çözümlemeleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Çalışmada öncelikle, ticaret meslek lisesi muhasebe bölümü son sınıf öğrencilerinden oluşan 100 kişilik bir gruba muhasebe eğitim sistemi (eğitim kurumları, eğitimciler, eğitim teknolojileri, eğitim öğretim programları ve kendileri) hakkında (memnuniyet ve memnuniyetsizliklerini belirlemek amacı ile) beş adet açık uçlu soru hazırlanmıştır. Sonuçlar doğrultusunda düzenlenen ve 44 maddeden oluşan anketin ilk formu 100 öğrenci üzerinde uygulanmış ve ön uygulama sonuçları faktör analizine tâbi tutulmuştur. 44 maddeden oluşan anket formu, faktör analizi sonucunda atılan 8 maddenin ardından 36 maddeden oluşmuştur. 36 madde kendi içerisinde 3 ayrı grupta toplanmıştır. Bu gruplar ;

- i- Okul eğitimden aldığı memnuniyet,
- ii- İşyeri memnuniyeti,
- iii- Öz yeterlilik memnuniyeti .

Oluşturulan 3 alt grup üzerinde yapılan cronbach alpha iç tutarlılık kat sayısı 0,65 olarak bulunmuştur. Kalaycı'ya göre bu oran 0,60 ile 0,80 arasında bulunduğunda ölçeğin oldukça güvenilir olduğu kabul edilmektedir (Kalaycı, 2006 :322).

Faktör analizi sonrasında düzenlenen ankette yer alan, ilk 13 soru öğrencilerin okul memnuniyetini ölçen sorular, 14. sorudan 26. soruya kadar olan bölüm öğrencinin işyeri memnuniyetini ölçen sorular, 27. sorudan 36. soruya kadar olan bölüm öğrencinin öz yeterlilik memnuniyetini ölçen sorulardan oluşmuştur.

Öğrenci memnuniyet anketinden elde edilen verilere göre, çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin “cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey, staj yeri türü, staj yeri bulma yöntemi, okuldaki meslek dersi başarısı, kariyer planı ve meslek lisesi tercih sebebi” değişkenlerine ilişkin frekans ve yüzde

değerlerinin yanı sıra araştırma sonucunda elde edilen sürekli değişkenlere ait $\bar{x}$ ve ss değerlerine yer verilmiştir.

Sosyal bilimlerin pek çok alanında farklı ana kitlelerden gelen kişiler arasında karşılaştırmalar söz konusu olduğunda bağımsız iki grup tutumları arasında farklılığın olup olmadığını tespit etmek için t-testi yapılır. Sonuçlar değerlendirilirken Levene testine bağlı olarak yorum yapmak gerekir (Altınışık ve diğerleri, 2004 :175).

Levene testi yardımı ile varyansların eşit olup olmadığına bakmak gerekir. Verilere göre varyansların farklı olması sebebi ile t değerine ait “Significance 2 tailed” değerine bakılarak yorum yapılmaktadır (Altınışık ve diğerleri, 2004 :175).

SPSS programında anlamlılık düzeyi için Default değeri olarak %5 anlamlılık düzeyi kullanılmaktadır. T-testi sonuçlarının yorumlanmasında ise hesaplanan t-değerine karşılık gelen anlamlılık seviyesi olan Significance (2 tailed) değerinin %5 anlamlılık düzeyi için 0.05’ten küçük olması halinde karşılaştırılan iki grup arasında incelenen özellik açısından “anlamlı fark vardır” kanaatine varılır (Altınışık ve diğerleri, 2004 :175).

Ancak ankette ikiden fazla grubun karşılaştırması da söz konusudur. Bütün gruplar normal dağılım sergileyen bir ana kitleden tesadüfen seçildiğinden ve bu grupların varyansları birbirine eşit olduğundan karşılaştırma yapılacak gruplar arasında herhangi bir fark olup olmadığını göstermek için ANOVA testi söz konusu olacaktır. Bununla beraber bu farklılığa sebep olan grubun hangi grup veya gruplardan kaynaklandığı konusunda bilgi vermemektedir. Bu amaçla one-way ANOVA testi uygulamak gereklidir.

Çoklu mukayeseye imkan tanıyan en yaygın kullanılan ve yorumu en kolay olan Scheffe testi’dir. Böylece farklı gruplar arasında anlamlı farkın olup olmadığı araştırılmış olur. Buna göre, ANOVA testi sonucu (F testi) tüm gruplardaki değişimin farkını ortaya koyar. F değeri’ne denk gelen anlamlılık düzeyi (Sig) 0.000 ise, gruplar arasında anlamlı farklar vardır. Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını anlamak için Scheffe testi sonucuna bakılır (Altınışık ve diğerleri, 2004: 182).

Çalışmamıza konu olan memnuniyetler arasında ilişkinin yönü ve gücü ile ilgili araştırma için Korelasyon Analizi'nden yararlanılmıştır.

Bir ya da daha fazla değişkenin etkilerinin kontrol altına alınarak iki veya daha fazla değişken arasındaki doğrusal ilişkinin sınanması için çapraz tablolar sonuçları değerlendirilmiştir.

Değişkenler arasında ilişkinin fonksiyonel şekli ile ilgili bilgiler için Regresyon Analizi'nden yararlanılmıştır.

4.3. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.3.1. Bağımsız Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistikler

Çalışmanın bu bölümünde ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin memnuniyetlerine (okul-işyeri-öz yeterlilik) ilişkin bulgular, kişisel bilgi formunda yer alan veriler doğrultusunda bağımsız değişkenlere (cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey, staj yeri türü, staj yeri bulma yöntemi, okuldaki meslek dersi başarısı, kariyer planı, meslek lisesi tercih sebebi) göre değerlendirilmiştir.

4.3.1.1. Kişisel Bilgi Formundan Elde Edilen Veriler Doğrultusunda Frekans Ve Yüzde Değerleri

4.3.1.1.1. Öğrenim Gördükleri Okul Değişkeni İçin;

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin öğrenim gördükleri okula göre dağılımları tablo 4.1'de verilmiştir.

Tablo 4.1: Öğrenim Gördükleri Okul Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

	Okul Adları	Frekans	Yüzde
Değişken	Afyon	16	2,8
	Antalya	50	8,7
	Erzincan	44	7,6
	Muğla	46	8,0
	İstanbul (Ümraniye)	48	8,3
	Kütahya	50	8,7
	Samsun	18	3,1
	Kahramanmaraş	38	6,6
	Ağrı	50	8,7
	Bursa	50	8,7
	İstanbul (Esenler)	50	8,7
	Gaziantep	50	8,7
	Kayseri	13	2,3
	Erzurum	28	4,9
	Ordu	25	4,3
	Toplam	576	100,0

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin okullarına göre dağılımları incelendiğinde Kayseri’den 13 (%2,3), Afyon’dan 16 (%2,8), Samsun’dan 18 (%3,1), Ordu’dan 25 (%4,3), Erzurum’dan 28 (%4,9), Kahramanmaraş’tan 38 (%6,6), Erzincan’dan 44 (%7,6), Muğla’dan 46 (%8,0), İstanbul’dan (Ümraniye) 48 (%8,3), Gaziantep’ten 50 (%8,7), İstanbul’dan (Esenler) 50 (%8,7), Bursa’dan 50 (%8,7), Ağrı’dan 50(%8,7), Kütahya’dan 50(%8,7), Antalya’dan 50 (%8,7) öğrencinin çalışmalara katıldığı belirlenmiştir.

4.3.1.1.2.Cinsiyet Değişkeni İçin;

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2: Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet		Frekans	Yüzde
Değişken	Kız	244	42,4
	Erkek	332	57,6
	Toplam	576	100,0

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere, çalışma grubu, 244’ü kız (%42,4), 332’si erkek; (%57,6) kız olmak üzere toplam 576 öğrenciden oluşmaktadır.

4.3.1.1.3. Anne Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin;

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin anne eğitim düzeyleri tablo 4.3 ‘de verilmiştir.

Tablo 4.3: Anne Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans	Yüzde
Değişken	Okur yazar değil	113	19,6
	İlkokul	321	55,7
	Ortaokul	75	13,0
	Lise	67	11,6
	Toplam	576	100,0

Tablo 4.3’de görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin, 113’ünün (%19,6) annesi okul yazar değil, 321’inin (%55,7) annesi ilkokul mezunu, 75’inin (%13,0) annesi ortaokul mezunu, 67’sinin (%11,6) annesi lise mezunudur. Çalışma grubu içinde annesi üniversite mezunu olan öğrenci yoktur.

4.3.1.1.4. Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin;

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin baba eğitim düzeyleri tablo 4.4’de verilmiştir.

Tablo 4.4: Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans	Yüzde
Değişken	Okur yazar değil	48	8,3
	İlkokul	264	45,8
	Ortaokul	153	26,6
	Lise	72	12,5
	Üniversite	39	6,8
	Toplam	576	100,0

Tablo 4.4’de görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin, 48’inin (%8,3) babası okur yazar değil, 264’ünün (%45,8) babası ilkokul mezunu, 153’ünün (%26,6) babası ortaokul mezunu, 72’sinin (%12,5) babası lise mezunu ve 39’unun (%6,8) babası da üniversite mezunudur.

4.3.1.1.5.Sosyo-Ekonomik Düzey Değişkeni İçin;

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri tablo 4.5’de verilmiştir.

Tablo 4.5: Sosyo-Ekonomik Düzey Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans	Yüzde
Değişken	İyi	171	29,7
	Orta	356	61,8
	Kötü	49	8,5
	Toplam	576	100,0

Tablo 4.5’de görüldüğü üzere çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin 171’inin (%29,7) sosyo-ekonomik düzeyleri iyi, 356’sının (%61,8) sosyo-ekonomik düzeyleri orta ve 49’unun (%8,5) sosyo-ekonomik düzeyleri kötüdür.

4.3.1.1.6.Staj Yeri Türü Değişkeni İçin;

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin staj yeri türüne ait durumları tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6: Staj Yeri Türü Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans	Yüzde
Değişken	Muhasebe bürosu	166	28,8
	Özel şirket	144	25,0
	Kamu kurumu	266	46,2
	Toplam	576	100,0

Tablo 4.6’da görüldüğü üzere çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin 166’sının (%28,8) staj yeri türü muhasebe bürosu, 144’ünün (%25,0) staj yeri türü özel şirket ve 266’sının (%46,2) staj yeri türü kamu kurumudur.

4.3.1.1.7.Staj Yeri Bulma Yöntemi Değişkeni İçin;

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin staj yeri bulma yöntemlerine göre durumları tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7: Staj Yeri Bulma Yöntemi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans	Yüzde
Değişken	Kendisi	158	27,4
	Aile	109	18,9
	Okul	246	42,7
	İş yeri teklifi	63	10,9
	Toplam	576	100,0

Tablo 4.7’ de görüldüğü üzere çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin staj yerini 158’i (%27,4) kendisi, 109’u (%18,9) ailesi, 246’sı (%42,7) okul, 63’ü (10,9) işyeri teklifi ile bulduğunu ifade etmiştir.

4.3.1.1.8.Okuldaki Meslek Dersi Başarısı Değişkeni İçin;

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarısına göre durumları tablo 4.8’de verilmiştir

Tablo 4.8: Okuldaki Meslek Dersi Başarısı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans	Yüzde
Değişken	Çok kötü	46	8,0
	Kötü	44	7,6
	Orta	204	35,4
	İyi	214	37,2
	Çok iyi	68	11,8
	Toplam	576	100,0

Tablo 4.8’de görüldüğü üzere çalışma grubunu oluşturan öğrenciler, okuldaki meslek dersleri başarısının; 46’sı (%8,0) çok kötü, 44’ü (%7,6) kötü, 204’ü (%35,4) orta, 214’ü (%37,2) iyi ve 68’i (%11,8), çok iyi olduğunu ifade etmiştir.

4.3.1.1.9.Kariyer Planı Değişkeni İçin;

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kariyer planlarına göre durumları tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9: Kariyer Planı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans	Yüzde
Değişken	Yok	44	7,6
	Üniversite	294	51,0
	Mesleki alanda iş	160	27,8
	Mesleki alan dışında iş	78	13,5
	Toplam	576	100,0

Tablo 4.9’da görüldüğü üzere çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kariyer planına göre 44’ü (%7,6) kariyer planı olmadığını, 294’ü (%51,0) üniversite okumak istediğini, 160’ ı (%27,8) mesleki alanda iş planladığını, 78’i (%13,5) ise mesleki alanı dışında işi tercih ettiğini belirtmiştir.

4.3.1.1.10. Meslek Lisesi Tercih Sebebi Değişkeni İçin;

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin meslek lisesi tercih sebeplerine göre durumları tablo 4.10’da verilmiştir

Tablo 4.10: Meslek Lisesi Tercih Sebebi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

		Frekans	Yüzde
Değişken	İş imkanı	312	54,2
	Aile	99	17,2
	Puan	42	7,3
	Zorunluluk	45	7,8
	Üniversite	78	13,5
	Toplam	576	100,0

Tablo 4.10’da görüldüğü üzere çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin 312’si (%54,2) iş imkanı için, 99’u (%17,2) ailesinin isteği, 42’si (%7,3) ek puan hakkı, 45’i (%7,8,) zorunluluk, 78’i (%13,5) üniversite planları sebebi ile meslek lisesini tercih ettiğini bildirmiştir.

4.3.1.2. Bağımsız Değişkenlere İlişkin Çapraz Tablo Sonuçları

Bir ya da daha fazla değişkenin etkilerinin kontrol altına alınarak iki veya daha fazla değişken arasındaki doğrusal ilişkinin sınanması Partial Korelasyon ile sağlanmıştır.

Aşağıda frekans değerleri verilen değişkenlere ait çapraz tablolar oluşturulmuştur.

Tablo 4.11: Öğrencilerin Cinsiyet – Meslek Lisesi Tercih Sebebi (Çapraz Tablo) İlişkisi

		TERCİH					Toplam
		iş imkanı	aile	puan	zorunluluk	üniversite	
CINSİYET	kız	127	54	22	10	31	244
	erkek	185	45	20	35	47	332
Toplam		312	99	42	45	78	576

Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %52 ‘sinin, erkek öğrencilerin ise %56’sının iş imkanı için meslek lisesini tercih ettiği görülmüştür. Kız öğrencilerin %24’ü, erkek öğrencilerin ise %11’i zorunluluk sebebi ile meslek lisesine gelmiştir.

Tablo 4.12: Öğrencilerin Cinsiyet – Kariyer Planı (Çapraz Tablo) İlişkisi

		KARIYER				Toplam
		yok	üniversite	mesleki alanda iş	mesleki alan dışında iş	
CINSİYET	kız	13	142	63	26	244
	erkek	31	152	97	52	332
Toplam		44	294	160	78	576

Tabloya göre kız öğrencilerin %5’inin, erkek öğrencilerin ise %9’unun geleceğe ait kariyer planı yoktur. Kız öğrencilerin %58’i, erkek öğrencilerin ise %46’sı üniversite de yer alma planı yapmaktadır.

Tablo 4.13: Öğrencilerin Staj Yeri Türü – Kariyer Planı (Çapraz Tablo) İlişkisi

		KARIYER PLANI				Toplam
		yok	üniversite	mesleki alanda iş	mesleki alan dışında iş	
STAJ YERİ	muhasebe bürosu	8	84	47	27	166
TÜRÜ	özel şirket	9	83	39	13	144
	kamu kurumu	27	127	74	38	266
Toplam		44	294	160	78	576

Tabloya göre öğrencilerin %14’ü mesleki alan dışında iş düşünmektedir. %8’lik dilimin de hiçbir kariyer planı olmadığı görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %79’u üniversite veya iş alanında yer alacağını bildirmiştir. Kariyer planı olmayan öğrencilerin büyük oranda, kamu kurumlarında staj yapan öğrenciler olduğu görülmüştür.

Tablo 4.14: Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu – Sosyo Ekonomik Düzey (Çapraz Tablo) İlişkisi

		SED			Toplam
		iyi	orta	kötü	
ANNE EĞİTİM DURUMU	okur yazar değil	32	71	10	113
	ilkokul	91	206	24	321
	ortaokul	30	43	2	75
	lise	18	36	13	67
Toplam		171	356	49	576

Tabloya göre öğrencilerin %9'u sosyo ekonomik düzeyini kötü algılamaktadır ve sosyo ekonomik düzeyini kötü algılayan öğrencilerin %20'sinin annesi okur yazar değildir. Sosyo ekonomik düzeyini kötü algılamayan öğrencilerin oranı %91 olup, %20'sinin annesi okur yazar değildir.

Tablo 4.15: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu – Sosyo Ekonomik Düzey (Çapraz Tablo) İlişkisi

		SED			Toplam
		iyi	orta	kötü	
BABA EĞİTİM DURUMU	okur yazar değil	15	28	5	48
	ilkokul	66	173	25	264
	ortaokul	53	95	5	153
	lise	26	43	3	72
	üniversite	11	17	11	39
Toplam		171	356	49	576

Tabloya göre öğrencilerin %9'u sosyo ekonomik düzeyini kötü algılamaktadır ve sosyo ekonomik düzeyini kötü algılayan öğrencilerin %23'ünün babasının eğitim durumu üniversite mezunudur. Sosyo ekonomik düzeyini kötü algılamayan öğrencilerin ise sadece %5'inin babasının eğitim durumu üniversite mezunudur. Ayrıca üniversite mezunu babaların %28'inin sosyo ekonomik durumu kötü okur yazar olmayan babaların %10'unun sosyo ekonomik durumu kötü algılanmaktadır.

Tablo 4.16: Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebi - Okuldaki Meslek Dersleri Başarısı – Kariyer Planı (Çapraz Tablo) İlişkisi

TERCİH			KARIYER				Toplam
			yok	üniversite	mesleki alanda iş	mesleki alan dışında iş	
iş imkanı	BAŞARI	çok kötü	0	5	2	2	9
		kötü	3	8	8	7	26
		orta	12	43	47	9	111
		iyi	6	62	46	6	120
		çok iyi	1	30	11	4	46
	Toplam		22	148	114	28	312
aile	BAŞARI	çok kötü	0	2	1	2	5
		kötü	2	4	0	1	7
		orta	5	16	11	10	42
		iyi	3	25	10	1	39
		çok iyi	1	3	2	0	6
	Toplam		11	50	24	14	99
puan	BAŞARI	çok kötü	3	1	3	12	19
		kötü	1	2	0	0	3
		orta	1	5	2	3	11
		iyi	0	3	3	2	8
		çok iyi	0	1	0	0	1
	Toplam		5	12	8	17	42
zorunluluk	BAŞARI	çok kötü	2	4	0	3	9
		kötü	0	2	1	3	6
		orta	2	4	3	9	18
		iyi	0	8	3	0	11
		çok iyi	0	0	0	1	1
	Toplam		4	18	7	16	45
üniversite	BAŞARI	çok kötü	0	4	0	0	4
		kötü	0	1	0	1	2
		orta	2	18	1	1	22
		iyi	0	29	6	1	36
		çok iyi	0	14	0	0	14
	Toplam		2	66	7	3	78

Tabloya göre ankete katılan 576 öğrencinin %55'i iş imkanı sebebi ile meslek lisesini tercih etmiş olup meslek derslerinde başarılı oranı yüksek olan grup yine iş imkanı için meslek lisesini tercih edenler olmuştur. Diğer bir ifade ile iş imkanı için

meslek lisesini tercih eden öğrencilerin yaklaşık %89'u meslek derslerinde başarılıdır.

Ankete katılan 576 öğrencinin yaklaşık %8'i zorunluluk sebebi ile meslek lisesini tercih ettiğini belirtmiş ve bu grup içinde sadece %34'ü meslek derslerinde başarılı olduğunu belirtmiştir. Zorunluluk sebebi ile meslek lisesi tercih edenlerin %36'sı mesleki alan dışında kariyer planları yapmaktadır.

Ayrıca öğrencilerin %21'inin ticaret meslek lisesinde temel mesleki bilgileri ve becerisini almasına rağmen, hala kariyer planı yapmamış olması veya mesleki alan dışında iş düşünmesi ilginç bir sonuçtur.

Tablo 4.17: Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu – Baba Eğitim Durumu - Sosyo Ekonomik Düzey (Çapraz Tablo) İlişkisi

ANNE			CINSİYET		Toplam
			kız	erkek	
okur yazar değil	BABAEĞT	okur yazar değil	5	17	22
		ilkokul	17	47	64
		ortaokul	4	14	18
		lise	1	6	7
		üniversite	0	2	2
	Toplam		27	86	113
ilkokul	BABAEĞT	okur yazar değil	10	13	23
		ilkokul	90	91	181
		ortaokul	33	43	76
		lise	12	15	27
		üniversite	5	9	14
	Toplam		150	171	321
ortaokul	BABAEĞT	okur yazar değil	1	1	2
		ilkokul	2	3	5
		ortaokul	25	24	49
		lise	6	9	15
		üniversite	3	1	4
	Toplam		37	38	75
lise	BABAEĞT	okur yazar değil	0	1	1
		ilkokul	2	12	14
		ortaokul	7	3	10
		lise	12	11	23
		üniversite	9	10	19
	Toplam		30	37	67

Tabloya göre ankete katılan öğrencilerin %4'ünün hem annesinin hem de babasının okur yazar olmadığı; %8 'inin babasının %20'sinin annesinin okur yazar olmadığı, öğrencilerin hiçbirisinin annesinin üniversite mezunu olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%56'sının) anne ve babası, ilkokul mezunudur.

Tablo 4.18: Öğrencilerin Cinsiyet - Sosyo Ekonomik Düzey – Meslek Lisesi Tercih Sebebi (Çapraz Tablo) ilişkisi

CINSİYET			TERCİH					Toplam
			iş imkanı	aile	puan	zorunluluk	üniversite	
kız	SED	iyi	42	26	7	2	10	87
		orta	77	27	7	7	20	138
		kötü	8	1	8	1	1	19
	Toplam		127	54	22	10	31	244
erkek	SED	iyi	42	14	2	12	14	84
		orta	128	27	15	18	30	218
		kötü	15	4	3	5	3	30
	Toplam		185	45	20	35	47	332

Tabloya göre öğrencilerin yaklaşık % 9'u sosyo-ekonomik düzeylerini kötü algılamıştır. Sosyo-ekonomik düzeyin algılanmasında cinsiyetin etkili olmadığı görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin ağırlıklı olarak iş imkanı için meslek lisesini tercih ettiği tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik durumunu kötü algılayan öğrenciler de ağırlıklı olarak iş imkanı için meslek lisesi tercihinde bulunmuştur.

4.3.2. Ticaret Meslek Lisesi Öğrenci Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular

4.3.2.1. Öğrencilerin Okul Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular

4.3.2.1.1. Okul Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Araştırmada kullanılan anket, 5’li likert tipinde derecelendirme ölçeği olduğundan memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi için de 5 kategori oluşturulmuştur. Öğrencilerin okul memnuniyetlerine ait aritmetik ortalamanın bu kategorideki seviyesi ölçülerek memnuniyet düzeyleri belirlenmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin memnuniyetlerinde aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4.19: Öğrencilerin Okul Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Minimum	Maksimum	Aritmetik ortalama	SS
Okul memnuniyeti	576	13,00	65,00	43,0191	7,92
Değişken	576				

13,00 – 23,40 puan aralığı; hiç memnun değil,

23,41 – 33,80 puan aralığı; memnun değil,

33,81 – 44,20 puan aralığı; orta düzeyde memnun,

44,21 – 54,60 puan aralığı; memnun,

54,61 – 65,00 puan aralığı; çok memnun göstergesidir.

Okul memnuniyeti alt boyutu 13 sorudan oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınabilecek minimum puan 13,00; maksimum puan ise 65,00’dır. Uygulama yapılan grupta bu alt boyuta ilişkin puan ortalaması 43,01 bulunmuştur. SS ise 7,92’dır. Bu durumda öğrencilerin okul memnuniyetinin aşağıdaki puan aralıklarına göre orta düzeyde olduğu sonucuna varılır.

Sonuç olarak, aşağıdaki hipotez kabul edilmiş durumdadır.

Hipotez : Öğrenciler, okuldan aldığı mesleki eğitimden memnundur.

4.3.2.1.2. Okul Memnuniyetlerine İlişkin Farklılık Testleri (t-Testi ve Anova Analizi)

Belirlenen okul memnuniyet düzeyinin hangi değişkenlere göre farklılaştığını belirlemek üzere ilgili istatistiksel yöntemler uygulanmıştır.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okul Memnuniyetleri

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine göre okul memnuniyetleri tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4.20: Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Memnuniyeti t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	t Testi		
					T	sd	p
Memnuniyet Puanı	Kız	244	42,5369	7,63700	-1,252	574	,211
	Erkek	332	43,3735	8,12510			

Hipotez: Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışında anlamlı bir fark yoktur.

Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre Okul Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin anne eğitim durumuna göre okuldan aldığı mesleki eğitim memnuniyeti tablo 4.21’de verilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.21: Anne Eğitim Durumuna Göre Okuldan Aldığı Mesleki Eğitim Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Eğitim durumu	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	okur yazar değil	113	43,8319	7,62386	G.Arası	120,351	3	40,117	,637	,591
	ilkokul	321	42,9252	7,78665	G. İçi	36002,439	572	62,941		
	ortaokul	75	42,2667	7,83673	Toplam	36122,790	575			
	lise	67	42,9403	9,16661						
	Toplam	576	43,0191	7,92605						

Hipotez : Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin anne eğitim durumuna göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışlarında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Okul Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin baba eğitim durumuna göre okul memnuniyeti tablo 4.22’de verilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.22: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Okul Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Eğitim durumu	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	okur yazar değil	48	41,9792	7,96131	G.Arası	152,258	4	38,064	,604	,660
	ilkokul	264	42,8258	7,67644	G. İçi	35970,532	571	62,996		
	ortaokul	153	43,0915	8,03558	Toplam	36122,790	575			
	lise	72	43,5417	8,33614						
	üniversite	39	44,3590	8,49919						
	toplam	576	43,0191	7,92605						

Hipotez: Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Okul Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre okul memnuniyeti tablo 4.23’de verilmiştir

Tablo 4.23: Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre Okul Memnuniyeti

$f, \bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	SED	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
	İyi	171	43,4620	8,16827	G.Arası	63,675	2	31,837	,506	,603
	Orta	356	42,7584	7,97871	G.İçi	36059,115	573	62,930		
	Kötü	49	43,3673	6,64170	Toplam	36122,790	575			
	Toplam	576	43,0191	7,92605						

Hipotez: Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışında anlamlı farklılaşma yoktur.

Öğrencilerin Meslek Dersleri Başarı Durumuna Göre Okul Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin meslek dersleri başarı durumuna göre okul memnuniyeti tablo 4.24’de verilmiştir

Tablo 4.24: Öğrencilerin Meslek Dersleri Başarı Durumuna Göre Okul Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Okuldaki meslek dersleri başarısı	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	çok kötü	46	42,0000	8,49575	G.Arası	392,713	4	98,178	1,569	,181
	kötü	44	40,5000	7,37532	G. İçi	35730,077	571	62,575		
	orta	204	43,1422	7,58040	Toplam	36122,790	575			
	iyi	214	43,4720	7,42263						
	çok iyi	68	43,5441	10,03194						
	Toplam	576	43,0191	7,92605						

Hipotez: Öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarı durumuna göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır .

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarısına göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Göre Okul Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kariyer planlamasına göre okul memnuniyeti tablo 4.25’de verilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.25: Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Göre Okul Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Kariyer planı	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	yok	44	44,7045	8,66047	G.Arası	168,153	3	56,051	,892	,445
	üniversite	294	43,1020	7,94455	G. İçi	35954,636	572	62,858		
	mesleki alanda iş	160	42,6313	7,80149	Toplam	36122,790	575			
	mesleki alan dışında iş	78	42,5513	7,69491						
	Toplam	576	43,0191	7,92605						

Hipotez :Öğrencilerin kariyer planlamasına göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır .

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin kariyer planlamasına göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebine Göre Okul Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre okul memnuniyeti tablo 4.26’da verilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.26: Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebine Göre Okul Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Meslek lisesi tercih sebebi	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	iş imkanı	312	43,0769	8,12921	G.Arası	435,985	4	108,996	1,744	,139
	aile	99	43,2929	6,73894	G. İçi	35686,804	571	62,499		
	puan	42	43,7619	7,48921	Toplam	36122,790	575			
	zorunluluk	45	40,1556	8,46371						
	üniversite	78	43,6923	8,24355						
	Toplam	576	43,0191	7,92605						

Hipotez: Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışı farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

4.3.2.1.3. Okul Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle Korelasyon Analizi

Çalışmamıza konu olan memnuniyetler arasında ilişkinin yönü ve gücü ile ilgili sonuçlara ulaşmak için Korelasyon Analizi'nden yararlanılmıştır. Tabloda 576 öğrenci ile yapılan ankete göre memnuniyetler arasında doğrusal bir ilişki vardır.

Tablo 4.27: Öğrenci Okul Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle İlişkisi

		OKUL MEMNUNİYETİ	İŞYERİ MEMNUNİYETİ	KENDİ MEMNUNİYETİ
OKUL MEMNUNİYETİ	Değişkenlerdeki ilişki	1	,309(**)	,243(**)
	Anlamlılık	.	,000	,000
	N	576	576	576

** anlamlılık 0.01

Öğrencilerin okul memnuniyetindeki artış, işyeri memnuniyeti ve kendi memnuniyetlerinde de artışa neden olmaktadır.

4.3.2.1.4.Okul Memnuniyetine İlişkin Regresyon Analizi

Değişkenler arasında ilişkinin fonksiyonel şekli ile ilgili bilgiler için Regresyon Analizi’nden yararlanılmıştır.

Okul memnuniyeti için yapılan regresyon analizinde bağımlı değişken okul memnuniyeti iken işyeri memnuniyeti ve kendi memnuniyeti bağımsız değişkendir. Bağımlı değişkendeki toplam değişimin % kaçının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını bulmak için R^2 değerinden yararlanılmıştır.

ANOVA

Tablo 4.28: Öğrencilerin Okul Memnuniyeti Analizi (Anova)

Model		Kareler toplamı	df	Ortalama Farklılık	F	Anlamlılık
1	Bağlanım	4394,254	2	2197,127	39,679	,000
	Kalan	31728,536	573	55,373		
	Toplam	36122,790	575			

R^2 :0,12

REGRESYON

Tablo 4.29: Öğrencilerin Okul Memnuniyeti Analizi (Regresyon)

Model		Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar	t	Anlamlılık
		B	Std. Hata	Beta		
1	(Sabit)	24,038	2,186		10,997	,000
	İŞYERMEM	,261	,041	,261	6,395	,000
	KENDIMEM	,228	,055	,169	4,128	,000

BAĞIMLI DEĞİŞKEN: OKUL MEMNUNİYETİ

Tabloya göre öğrencilerin okul memnuniyetinin 0,12'si işyeri memnuniyeti ve kendi memnuniyetinden kaynaklanıyor.

İşyeri memnuniyetindeki 1 birimlik artış, okul memnuniyetinde 0,261 puanlık artışa neden oluyor.

Kendi memnuniyetindeki 1 birimlik artış, okul memnuniyetinde 0,228 puanlık artışa neden oluyor.

4.3.2.2. Öğrencilerin İşyeri Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular

4.3.2.2.1. İşyeri Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Araştırmada kullanılan anket, 5'li likert tipinde derecelendirme ölçeği olduğundan memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi için de 5 kategori oluşturulmuştur. Öğrencilerin işyeri memnuniyetlerine ait aritmetik ortalamanın bu kategorideki seviyesi ölçülerek memnuniyet düzeyleri belirlenmiştir.

Tablo 4.30: Öğrencilerin İşyeri Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Minimum	Maksimum	Aritmetik ortalama	SS
İşyeri memnuniyet	576	13,00	65,00	43,8333	7,93
Değişken	576				

13,00 – 23,40 puan aralığı; hiç memnun değil,

23,41 – 33,80 puan aralığı; memnun değil,

33,81 – 44,20 puan aralığı; orta düzeyde memnun,

44,21 – 54,60 puan aralığı; memnun,

54,61 – 65,00 puan aralığı; çok memnun göstergesidir.

İşyeri memnuniyeti alt boyutu 13 sorudan oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınabilecek minimum puan 13,00; maksimum puan ise 65,00'dir. Uygulama yapılan grupta bu alt boyuta ilişkin puan ortalaması 43,83 bulunmuştur. SS ise 7,93'dür. Bu durumda öğrencilerin işyeri memnuniyetinin yukarıdaki puan aralıklarına göre orta düzeyde olduğu sonucuna varılır.

Sonuç olarak, aşağıdaki hipotez kabul edilmiş durumdadır.

Hipotez : Öğrenciler, staj yaptığı işletmelerden (işyeri) memnundur.

4.3.2.2.2.İşyeri Memnuniyetlerine İlişkin Farklılık Testleri (t-Testi ve Anova Analizi)

Belirlenen işyeri memnuniyet düzeyinin hangi değişkenlere göre farklılaştığını belirlemek üzere ilgili istatistiksel yöntemler uygulanmıştır.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre İşyeri Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre işyeri memnuniyeti tablo 4.31'de verilmiştir.

Tablo 4.31: Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre İşyeri Memnuniyeti t-Testi sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	t Testi		
					T	sd	p
Memnuniyet Puanı	Kız	244	45,4016	8,14393	4,122	574	,000
	Erkek	332	42,6807	7,58878			

Hipotez: Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışlarında anlamlı bir fark vardır.

Sig (2 tailed) sonucu da ($p=0,000$) grupların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. (%95 güven aralığı içinde Anlamlılık değeri 0,05'ten küçük çıkmıştır.) Sonuç olarak, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre işyeri memnuniyetinin daha fazla olduğu söyleyebiliriz. Çünkü, erkek öğrencilerin ortalaması 42,6807 iken kız öğrencilerin ortalaması 45,4016'dır.

Anne Eğitim Durumuna Göre Öğrencinin İşyeri Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin anne eğitim durumuna göre öğrencilerin işyeri memnuniyeti tablo 4.32'de verilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.32: Anne Eğitim Durumuna Göre Öğrencinin İşyeri Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Eğitim durumu	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Okur yazar değil	113	42,8407	8,46164	G.Arası	468,925	3	156,308	2,501	,059
	İlkokul	321	44,6106	7,63019	G. İçi	35751,075	572	62,502		
	Ortaokul	75	43,3067	8,87598	Toplam	36220,000	575			
	Lise	67	42,3731	7,04065						
	Toplam	576	43,8333	7,93671						

Hipotez: Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin anne eğitim durumuna göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre İşyeri Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin baba eğitim durumuna göre işyeri memnuniyeti tablo 4.33’de verilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo4.33: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre İşyeri Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Eğitim durumu	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	okur yazar değil	48	43,0417	7,42898	G.Arası	493,106	4	123,276	1,970	,098
	ilkokul	264	44,3371	7,62799	G. İçi	35726,894	571	62,569		
	ortaokul	153	44,2941	8,09230	Toplam	36220,000	575			
	lise	72	43,0972	7,97206						
	üniversite	39	40,9487	9,40870						
	toplam	576	43,8333	7,93671						

Hipotez: Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin baba eğitim durumuna göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışlarında anlamlı bir farklılaşmakta yoktur.

Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre İşyeri Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre işyeri memnuniyeti tablo 4.34’de verilmiştir

Tablo 4.34 Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre İşyeri Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	SED	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
	İyi	171	45,4737	7,96264	G.Arası	1108,773	2	554,386	9,047	,000
	Orta	356	43,5337	7,76133	G. İçi	35111,227	573	61,276		
	Kötü	49	40,2857	7,83688	Toplam	36220,000	575			
	Toplam	576	43,8333	7,93671						

Hipotez: Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.

Tablo 4.35: Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre İşyeri Memnuniyeti Farklılık Durumu

(I) SED	(J) SED	Ortalama Farklılık (I-J)	Standart Hata	Anlamlılık
İyi	orta	1,9400(*)	,72833	,029
	kötü	5,1880(*)	1,26841	,000
Orta	iyi	-1,9400(*)	,72833	,029
	kötü	3,2480(*)	1,19275	,025
Kötü	iyi	-5,1880(*)	1,26841	,000
	orta	-3,2480(*)	1,19275	,025

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışlarında anlamlı farklılaşma vardır.

Sosyo-ekonomik düzeyi orta olan öğrencilerin işyeri memnuniyeti, sosyo-ekonomik düzeyi kötü olanlara göre daha yüksektir.

Sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin işyeri memnuniyeti, sosyo-ekonomik düzeyi orta ve kötü olanlara göre daha yüksektir.

Öğrencilerin Staj Yeri Türüne Göre İşyeri Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin staj yeri türüne göre işyeri memnuniyeti tablo 4.36'da verilmiştir.

Tablo 4.36: Öğrencilerin Staj Yeri Türüne Göre İşyeri Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Staj yeri türü	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	muhasabe bürosu	166	43,0120	7,49302	G.Arası	404,985	2	202,492	3,240	,040
	özel şirket	144	45,2222	8,28719	G. İçi	35815,015	573	62,504		
	kamu kurumu	266	43,5940	7,94561	Toplam	36220,000	575			
	Toplam	576	43,8333	7,93671						

Hipotez: Öğrencilerin staj yeri türüne göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin staj yeri türüne göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışlarında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Tablo 4.37: Öğrencilerin Staj Yeri Türüne Göre İşyeri Memnuniyeti Farklılık Durumu

(I) STAJYERİ TÜRÜ	(J) STAJ YERİ TÜRÜ	Ortalama Farklılık (I-J)	Standart Hata	Anlamlılık
muhasabe bürosu	özel şirket	-2,2102(*)	,90033	,050
	kamu kurumu	-,5819	,78199	,758
özel şirket	muhasabe bürosu	2,2102(*)	,90033	,050
	kamu kurumu	1,6282	,81795	,139
kamu kurumu	muhasabe bürosu	,5819	,78199	,758
	özel şirket	-1,6282	,81795	,139

Özel şirketlerde staj yapan öğrencilerin işyeri memnuniyeti, muhasabe bürosunda staj gören öğrenciye göre daha fazladır.

Öğrencilerin Staj Yeri Bulma Yöntemine Göre İşyeri Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin staj yeri bulma yöntemlerine göre işyeri memnuniyeti tablo 4.38’de verilmiştir

Tablo 4.38: Öğrencilerin Staj Yeri Bulma Yöntemine Göre İşyeri Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Staj yeri bulma yöntemi	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	kendisi	158	43,8861	8,24156	G.Arası	547,451	3	182,484	2,926	,033
	aile	109	44,8899	7,56250	G. İçi	35672,549	572	62,365		
	okul	246	43,9919	8,07313	Toplam	36220,000	575			
	iş yeri teklifi	63	41,2540	6,79651						
	Toplam	576	43,8333	7,93671						

Tablo 4.39: Öğrencilerin Staj Yeri Bulma Yöntemine Göre İşyeri Memnuniyeti Farklılık

Durumu

(I) STAJYERİ BULMA YÖNTEMİ	(J) STAJ YERİ BULMA YÖNTEMİ	Ortalama Farklılık (I-J)	Standart Hata	Anlamlılık
Kendisi	aile	-1,0038	,98329	,791
	okul	-,1058	,80513	,999
	iş yeri teklifi	2,6321	1,17670	,173
Aile	kendisi	1,0038	,98329	,791
	okul	,8980	,90866	,807
	iş yeri teklifi	3,6359(*)	1,24983	,038
Okul	kendisi	,1058	,80513	,999
	aile	-,8980	,90866	,807
	iş yeri teklifi	2,7379	1,11509	,112
iş yeri teklifi	kendisi	-2,6321	1,17670	,173
	aile	-3,6359(*)	1,24983	,038
	okul	-2,7379	1,11509	,112

Hipotez : Öğrencilerin staj yeri bulma yöntemine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin staj yeri bulma yöntemine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışlarında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Staj yerini ailesi belirleyen öğrencilerin, işyeri teklifini değerlendiren öğrencilere göre staj yaptığı işletmeyi algılayışında memnuniyeti daha yüksektir.

Öğrencilerin Meslek Dersleri Başarı Durumuna Göre İşyeri Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin meslek dersleri başarı durumuna göre işyeri memnuniyeti tablo 4.40’da verilmiştir

Tablo 4.40 : Öğrencilerin Meslek Dersleri Başarı Durumuna Göre İşyeri Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Okuldaki meslek dersleri başarısı	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
	kötü	46	42,5000	6,46615	G.Arası	199,629	4	49,907	,791	,531
	çok kötü	44	44,6136	7,92469	G. İçi	36020,371	571	63,083		
	orta	204	43,4069	8,30610	Toplam	36220,000	575			
	iyi	214	44,3318	7,60141						
	çok iyi	68	43,9412	8,74665						
	Toplam	576	43,8333	7,93671						

Hipotez : Öğrencilerin okuldaki meslek dersleri başarı durumuna göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarı durumuna göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışlarında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Göre İşyeri Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kariyer planlamasına göre işyeri memnuniyeti tablo 4.41’de verilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.41: Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Göre İşyeri Memnuniyeti

$f, \bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Kariyer planı	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	yok	44	42,7727	8,04598	G.Arası	368,160	3	122,720	1,958	,119
	üniversite	294	43,9150	7,89281	G. İçi	35851,840	572	62,678		
	mesleki alanda iş	160	44,7313	8,29619	Toplam	36220,000	575			
	mesleki alan dışında iş	78	42,2821	7,09105						
	Toplam	576	43,8333	7,93671						

Hipotez : Öğrencilerin kariyer planlamasına göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin kariyer planlamasına göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışlarında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebine Göre İşyeri Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre işyeri memnuniyeti tablo 4.42’de verilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.42: Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebine Göre İşyeri Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Meslek lisesi tercih sebebi	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	iş imkanı	312	44,0673	8,13622	G.Arası	248,454	4	62,114	,986	,415
	aile	99	44,4242	7,41219	G. İçi	35971,546	571	62,997		
	puan	42	43,3810	7,50594	Toplam	36220,000	575			
	zorunluluk	45	41,8222	6,81005						
	üniversite	78	43,5513	8,56548						
	Toplam	576	43,8333	7,93671						

Hipotez: Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algılayışlarında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

4.3.2.2.3. İşyeri Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle Korelasyon Analizi

Çalışmamıza konu olan memnuniyetler arasında ilişkinin yönü ve gücü ile ilgili bir araştırma yapılırken Korelasyon Analizi'nden yararlanılmıştır. Tabloda 576 öğrenci ile yapılan ankete göre memnuniyetler arasında doğrusal bir ilişki vardır.

Tablo 4.43: Öğrenci İşyeri Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle İlişkisi

		OKUL MEMNUNİYETİ	İŞYERİ MEMNUNİYETİ	KENDİ MEMNUNİYETİ
İŞYERİ MEMNUNİYETİ	Değişkenlerdeki ilişki	,309(**)	1	,284(**)
	Anlamlılık	,000	.	,000
	N	576	576	576

** anlamlılık 0.01

Öğrencilerin işyeri memnuniyetindeki artış, okul memnuniyeti ve kendi memnuniyetlerinde de artışa neden olmaktadır.

4.3.2.2.4.İşyeri Memnuniyetine İlişkin Regresyon Analizi

Değişkenler arasında ilişkinin fonksiyonel şekli ile ilgili bilgiler için Regresyon Analizi'nden yararlanılmıştır.

İşyeri memnuniyeti için yapılan regresyon analizinde bağımlı değişken işyeri memnuniyeti iken okul memnuniyeti ve kendi memnuniyeti bağımsız değişkendir.

Bağımlı değişkendeki toplam değişimin % kaçının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını bulmak için R^2 değerinden yararlanılmıştır.

ANOVA

Tablo 4.44: Öğrencilerin İşyeri Memnuniyeti Analizi (Anova)

Model		Kareler toplamı	df	Ortalama Farklılık	F	Anlamlılık
1	Bağlanım	5144,610	2	2572,305	47,431	,000
	kalan	31075,390	573	54,233		
	Toplam	36220,000	575			

$R^2 : 0,14$

REGRESYON

Tablo 4.45: Öğrencilerin İşyeri Memnuniyeti Analizi (Regresyon)

Model		Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize edilmiş Katsayılar	t	Anlamlılık
		B	Std. Hata	Beta		
1	(Sabit)	22,875	2,180		10,491	,000
	OKUL MEM	,255	,040	,255	6,395	,000
	KENDIMEM	,301	,054	,222	5,573	,000

BAĞIMLI DEĞİŞKEN: İŞYERİ MEMNUNİYETİ

Tabloya göre öğrencilerin işyeri memnuniyetinin 0,14'ü okul memnuniyeti ve kendi memnuniyetinden kaynaklanıyor.

Okul memnuniyetindeki 1 birimlik artış, işyeri memnuniyetinde 0,255 puanlık artışa neden oluyor.

Kendi memnuniyetindeki 1 birimlik artış, işyeri memnuniyetinde 0,301 puanlık artışa neden oluyor.

4.3.2.3. Öğrencilerin Öz Yeterlilik (Kendi) Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular

4.3.2.3.1.Öz Yeterlilik Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Araştırmada kullanılan anket, 5'li likert tipinde derecelendirme ölçeği olduğundan memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi için de 5 kategori oluşturulmuştur. Öğrencilerin öz yeterlilik memnuniyetlerine ait aritmetik ortalamanın bu kategorideki seviyesi ölçülerek memnuniyet düzeyleri belirlenmiştir.

Tablo 4.46: Öğrencilerin Öz Yeterlilik Memnuniyetlerinde Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Minimum	Maksimum	Aritmetik ortalama	SS
Öz yeterlilik memnuniyeti	576	10,00	50,00	33,1424	5,86
Değişken	576				

10,00 – 18,00 puan aralığı; hiç memnun değil,

18,01 – 26,00 puan aralığı; memnun değil,

26,01 – 34,00 puan aralığı; orta düzeyde memnun,

34,01 – 42,00 puan aralığı; memnun,

42,01 – 50,00 puan aralığı; çok memnun göstergesidir.

Öz yeterlilik memnuniyeti alt boyutu 10 sorudan oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınabilecek minimum puan 10,00; maksimum puan ise 50,00'dir. Uygulama yapılan grupta bu alt boyuta ilişkin puan ortalaması 33,14 bulunmuştur. SS ise 5,86'dır. Bu durumda öğrencilerin öz yeterlilik memnuniyeti aşağıdaki puan aralıklarına göre orta düzeyde çıkmıştır.

Sonuç olarak, aşağıdaki hipotezler kabul edilmiş durumdadır.

Hipotez: Öğrenciler, mesleki açıdan kendinden (öz yeterlilik) memnundur.

4.3.2.3.2. Öz Yeterlilik Memnuniyetlerine İlişkin Farklılık Testleri (t-Testi ve Anova Analizi)

Belirlenen öz yeterlilik memnuniyet düzeyinin hangi değişkenlere göre farklılaştığını belirlemek üzere ilgili istatistiksel yöntemler uygulanmıştır.

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Öz yeterlilik Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre öz yeterlilik memnuniyeti tablo 4.47'de verilmiştir.

Tablo 4.47: Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti t-Testi sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	t Testi		
					T	sd	p
Memnuniyet Puanı	Kız	244	33,4959	6,00651	1,241	574	,215
	Erkek	332	32,8825	5,75492			

Hipotez: Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Öğrencinin Anne Eğitim Durumuna Göre Öğrencinin Öz Yeterlilik Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin anne eğitim durumuna göre öğrencinin öz yeterlilik memnuniyeti tablo 4.32’de verilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.48: Anne Eğitim Durumuna Göre Öğrencinin Öz Yeterlilik Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Eğitim durumu	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Okur yazar değil	113	33,3363	5,86090	G.Arası	78,900	3	26,300	,764	,515
	İlkokul	321	33,3458	6,00328	G. İçi	19703,427	572	34,447		
	Ortaokul	75	32,3067	5,96832	Toplam	19782,326	575			
	Lise	67	32,7761	5,05671						
	Toplam	576	33,1424	5,86550						

Hipotez: Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre mesleki açıdan öz yeterlilik algılayışı farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin anne eğitim durumuna göre mesleki açıdan öz yeterlilik algılayışlarında anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin baba eğitim durumuna göre öz yeterlilik memnuniyeti tablo 4.49’de verilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.49: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Eğitim durumu	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	okur yazar değil	48	32,0208	6,04765	G.Arası	145,728	4	36,432	1,059	,376
	ilkokul	264	33,5265	5,76729	G. İçi	19636,598	571	34,390		
	ortaokul	153	32,6928	6,06899	Toplam	19782,326	575			
	lise	72	33,0972	5,40516						
	üniversite	39	33,7692	6,27636						
	toplam	576	33,1424	5,86550						

Hipotez :Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre öz yeterlilik memnuniyeti tablo 4.50’de verilmiştir

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.50: Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeyine Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	SED	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
	İyi	171	33,2047	5,82582	G.Arası	35,692	2	17,846	,518	,596
	Orta	356	33,2247	5,79656	G. İçi	19746,634	573	34,462		
	Kötü	49	32,3265	6,53321	Toplam	19782,326	575			
	Toplam	576	33,1424	5,86550						

Hipotez: Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında anlamlı farklılaşma yoktur.

Öğrencilerin Okuldaki Meslek Dersleri Başarı Durumuna Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin okuldaki meslek dersleri başarı durumuna göre öz yeterlilik memnuniyeti tablo 4.51’de verilmiştir

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.51: Öğrencilerin Okuldaki Meslek Dersleri Başarı Durumuna Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti

$f, \bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Okuldaki meslek dersleri başarıları	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
	Kötü	46	32,0000	4,87625	G.Arası	1318,823	4	329,706	10,196	,000
	çok kötü	44	31,0682	5,63790	G. İçi	18463,503	571	32,335		
	Orta	204	32,1275	5,54191	Toplam	19782,326	575			
	İyi	214	33,6963	5,65655						
	çok iyi	68	36,5588	6,66553						
	Toplam	576	33,1424	5,86550						

Tablo 4.52: Öğrencilerin Okuldaki Meslek Dersleri Başarı Durumuna Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti Farklılık Durumu

(I) BAŞARI	(J) BAŞARI	Ortalama Farklılık (I-J)	Standart Hata	Anlamlılık
çok kötü	kötü	,9318	1,19910	,963
	orta	-,1275	,92814	1,000
	iyi	-1,6963	,92414	,499
	çok iyi	-4,5588(*)	1,08557	,002
kötü	çok kötü	-,9318	1,19910	,963
	orta	-1,0593	,94520	,869
	iyi	-2,6281	,94127	,101
	çok iyi	-5,4906(*)	1,10019	,000
orta	çok kötü	,1275	,92814	1,000
	kötü	1,0593	,94520	,869
	iyi	-1,5688	,55642	,095
	çok iyi	-4,4314(*)	,79626	,000
iyi	çok kötü	1,6963	,92414	,499
	kötü	2,6281	,94127	,101
	orta	1,5688	,55642	,095
	çok iyi	-2,8626(*)	,79159	,012
çok iyi	çok kötü	4,5588(*)	1,08557	,002
	kötü	5,4906(*)	1,10019	,000
	orta	4,4314(*)	,79626	,000
	iyi	2,8626(*)	,79159	,012

Hipotez: Öğrencilerin okuldaki meslek dersleri başarısına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin okuldaki meslek dersleri başarısına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Okuldaki meslek derslerinde başarı durumu çok iyi olan öğrencilerin mesleki açıdan öz yeterlilik algıları diğerlerine göre yüksektir.

Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kariyer planlamasına göre öz yeterlilik memnuniyeti tablo 4.53’de verilmiştir

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.53: Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Kariyer planı	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	yok	44	32,0909	4,90286	G.Arası	583,320	3	194,440	5,793	,001
	üniversite	294	33,3946	5,98811	G. İçi	19199,006	572	33,565		
	mesleki alanda iş	160	34,0500	6,04886	Toplam	19782,326	575			
	mesleki alan dışında iş	78	30,9231	4,89041						
	Toplam	576	33,1424	5,86550						

Tablo 4.54: Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Göre Mesleki Açından Öz Yeterlilik Algılarının Durumu

(I) KARIYER	(J) KARIYER	Ortalama Farklılık (I-J)	Standart Hata	Anlamlılık.
Yok	Üniversite	-1,3036	,93648	,586
	mesleki alanda iş	-1,9591	,98621	,268
	mesleki alan dışında iş	1,1678	1,09231	,767
Üniversite	Yok	1,3036	,93648	,586
	mesleki alanda iş	-,6554	,56916	,723
	mesleki alan dışında iş	2,4715(*)	,73789	,011
mesleki alanda iş	Yok	1,9591	,98621	,268
	Üniversite	,6554	,56916	,723
	mesleki alan dışında iş	3,1269(*)	,80006	,002
mesleki alan dışında iş	Yok	-1,1678	1,09231	,767
	Üniversite	-2,4715(*)	,73789	,011
	mesleki alanda iş	-3,1269(*)	,80006	,002

Hipotez : Öğrencilerin kariyer planlamasına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin kariyer planlamasına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Kariyer planı olarak üniversiteyi seçenler, meslek dışında işe yönelme amacıyla olanlara göre daha fazla pozitif mesleki açıdan öz yeterlilik algısına sahiptir.

Ayrıca mesleki alanda kariyer planlaması yapan öğrencilerin, meslek alanı dışında kariyer planı yapan öğrencilere göre mesleki açıdan öz yeterlilik algısı daha yüksektir.

Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebine Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre öz yeterlilik memnuniyeti tablo 4.55’de verilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları

Tablo 4.55: Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebine Göre Öz Yeterlilik Memnuniyeti

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Meslek lisesi tercih sebebi	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	iş imkanı	312	33,5256	5,98546	G.Arası	560,820	4	140,205	4,165	,002
	aile	99	32,4141	5,09504	G. İçi	19221,506	571	33,663		
	puan	42	33,4048	5,74269	Toplam	19782,326	575			
	zorunluluk	45	30,2000	6,12224						
	üniversite	78	34,0897	5,73707						
	Toplam	576	33,1424	5,86550						

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılık bulunduğu için, tamamlayıcı test olan post hoc scheffe tekniğinden yararlanılmıştır.

Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre öz yeterlilik memnuniyet düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile yapılan Anova sonrası post hoc scheffe tekniği sonuçları Tablo 4.56’da verilmiştir.

Tablo 4.56: Öğrencilerin Meslek Lisesi Tercih Sebebine Göre Öz yeterlilik Memnuniyet Düzeylerinin Durumu

(I) TERCİH	(J) TERCİH	Ortalama Farklılık (I-J)	Standart Hata	Anlamlılık
iş imkanı	Aile	1,1115	,66927	,599
	Puan	,1209	,95362	1,000
	zorunluluk	3,3256(*)	,92518	,012
	üniversite	-,5641	,73449	,964
Aile	iş imkanı	-1,1115	,66927	,599
	Puan	-,9906	1,06842	,930
	zorunluluk	2,2141	1,04312	,343
	üniversite	-1,6756	,87841	,458
Puan	iş imkanı	-,1209	,95362	1,000
	Aile	,9906	1,06842	,930
	zorunluluk	3,2048	1,24481	,159
	üniversite	-,6850	1,11044	,984
zorunluluk	iş imkanı	-3,3256(*)	,92518	,012
	aile	-2,2141	1,04312	,343
	puan	-3,2048	1,24481	,159
	üniversite	-3,8897(*)	1,08611	,013
Üniversite	iş imkanı	,5641	,73449	,964
	aile	1,6756	,87841	,458
	puan	,6850	1,11044	,984
	zorunluluk	3,8897(*)	1,08611	,013

* .05 anlamlılık

Hipotez: Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algıları farklılaşmaktadır.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında anlamlı farklılık vardır.

Ticaret meslek lisesini iş imkanı sebebi ile seçenlerin öz yeterlilik algılaması, zorunluluk nedeni ile seçenlere göre daha olumlu ve yüksektir.

Ayrıca, üniversite okumayı planlayan öğrencilerin öz yeterlilik algılaması da zorunluluk nedeni ile ticaret meslek lisesini seçenlere göre daha olumlu ve yüksektir.

4.3.2.3.3.Öz Yeterlilik Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle Korelasyon Analizi

Çalışmamıza konu olan memnuniyetler arasında ilişkinin yönü ve gücü ile ilgili bir araştırma yapılırken Korelasyon Analizi'nden yararlanılmıştır. Tabloda 576 öğrenci ile yapılan ankete göre memnuniyetler arasında doğrusal bir ilişki vardır.

Tablo 4.57: Öğrenci Öz Yeterlilik Memnuniyetinin Diğer Memnuniyetlerle İlişkisi

		OKUL MEMNUNİYETİ	İŞYERİ MEMNUNİYETİ	KENDİ MEMNUNİYETİ
KENDİ MEMNUNİYETİ	Değişkenlerdeki ilişki	,243(**)	,284(**)	1
	Anlamlılık	,000	,000	.
	N	576	576	576

** anlamlılık 0.01

Öğrencilerin kendi memnuniyetindeki artış, okul memnuniyeti ve işyeri memnuniyetlerinde de artışa neden olmaktadır.

4.3.2.3.4. Öz Yeterlilik Memnuniyetine İlişkin Regresyon Analizi

Öğrencinin öz yeterlilik (kendi) memnuniyeti için yapılan regresyon analizinde bağımlı değişken kendi memnuniyeti iken okul memnuniyeti ve işyeri memnuniyeti bağımsız değişkendir. Bağımlı değişkendeki toplam değişimin % kaçının bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını bulmak için R^2 değerinden yararlanılmıştır.

ANOVA

Tablo 4.58: Öğrencilerin Kendi Memnuniyeti Analizi (Anova)

Model		Kareler toplamı	df	Ortalama Farklılık	F	Anlamlılık
1	Bağlanım	2123,418	2	1061,709	34,451	,000
	kalan	17658,908	573	30,818		
	Toplam	19782,326	575			

 $R^2 : 0,10$

REGRESYON

Tablo 4.59: Öğrencilerin Kendi Memnuniyeti Analizi (Regresyon)

Model		Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar	t	Anlamlılık
		B	Std. Hata	Beta		
1	(Sabit)	20,196	1,584		12,751	,000
	OKULMEM	,127	,031	,171	4,128	,000
	İŞYERMEM	,171	,031	,231	5,573	,000

BAĞIMLI DEĞİŞKEN: KENDİ MEMNUNİYETİ

Tabloya göre öğrencilerin kendi memnuniyetinin 0,10'u okul memnuniyeti ve işyeri memnuniyetinden kaynaklanıyor.

Okul memnuniyetindeki 1 birimlik artış, kendi memnuniyetinde 0,127 puanlık artışa neden oluyor.

İşyeri memnuniyetindeki 1 birimlik artış, kendi memnuniyetinde 0,171 puanlık artışa neden oluyor.

SONUÇ

Yirmi birinci yüzyılda bilgi ve teknoloji alanındaki gelişmeler ticari hayatı büyük bir rekabet içine sokmuştur. İşletmelerin bu alanda yer alabilmesi ve hatta rekabet üstünlüğü sağlayabilmesi, gelişmeler karşısındaki uyum gücüne bağlı durumdadır. Bu uyum, büyük ölçüde bilgi ve yetenekleri ile beceri kazanmış insan gücü ile gerçekleşmektedir. İhtiyaç duyulan nitelikte ve nicelikte insan yetiştirmek, eğitim kalitesi ile ilgilidir.

Türkiye'nin; hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, plansız göç, ekonomik dalgalanmalar, işsizlik ve dış etkiler gibi sebeplerle eğitim kalitesinde yaşadığı problemleri kabul edilmiş gerçekleridir. Dolayısı ile eğitim alanında yaşanan problemler de ülkenin yaşadığı ve yaşayacağı dönemlerle ilgilidir.

Ekonomik etkiler, iş hayatını dinamik bir hale getirirken, işletmelerin yapısının da değişime ve gelişime karşı esnek yapıda olmasına sebep olmuştur. Piyasa, muhasebe sistemini de etkilemekte ve bu alandaki mesleki yeterliliği ile şartlara uyum sağlayan, kaliteli muhasebe çalışanlarına ihtiyaç duymaktadır. Bilgiyi kullanan, yorumlayan, aktaran, sadece muhasebe değil, hukuk, pazarlama, finansman, işletme bilgisi olan, teknolojiyi etkin kullanabilen bireyler iş hayatında yerini almıştır.

Bu niteliklere sahip elemanları yetiştirmeyi amaçlayan orta öğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin varlığı kadar, kalitesi de günümüz şartlarında önemlidir. Eğitim kalitesi, eğitimin merkezinde olan öğrencilerin memnuniyeti ile açıklanmıştır. Memnuniyetler arasındaki korelasyon ise memnuniyeti etkileyen unsurların önemini arttırmaktadır.

Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin okul memnuniyeti, işyeri memnuniyeti ve öz yeterlilik (kendi) memnuniyetini etkileyen faktörlerin incelenmesi amacı ile hazırlanan anket çalışmasıyla elde edilen sonuçlar şöyledir;

i) Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algısında ve mesleki açıdan öz yeterlilik algısında anlamlı bir fark yoktur. Ancak, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algısında anlamlı bir fark vardır.

Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre staj yaptığı işletmelerden memnuniyeti yüksek çıkmıştır.

Cinsiyetlerine göre kız öğrencilerin sosyal yaşamlarının, erkek öğrencilere göre daha kısıtlı şartları taşıması bu sonucun bir sebebi olabilir. Öğrencilerin aile ve okul hayatı dışında yeni bir ortama girmesi staj uygulaması ile gerçekleşmektedir. İşletmelerde yapılan staj ile iş hayatı ve hareketliliği ile tanışan öğrenciler, profesyonel çalışma şartlarını görürken, sosyal yaşamın da bir parçası olarak hayat standartlarını geliştirmiş ve özgüven kazanmış olurlar. Türkiye’de özellikle kız çocuklarının eğitimi için verilen çabaların amacı da ekonomik ve sosyal yönüyle güçlü bireyler kazandırmaktır. Eğitimde fırsat eşitliği her bireyin anayasal hakkıdır. Böylece kendi hak ve sorumluluklarını yerine getirebilen, sağlıklı düşünebilen ve geleceğe de sağlıklı nesiller yetiştirebilen ailelerden, bilinçli bir toplum oluşacaktır.

ii) Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algısında, mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında ve mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algısında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

iii) Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılayışında, mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında ve mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algısında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Bu sonuç, eğitimci gözüyle son derece şaşırtıcıdır. Eğitim seviyesi yükseldikçe anne ve babanın eğitim ve öğretimi daha geniş bakış açıları ile değerlendirmeleri beklenir. Okulda ve işyerinde verilen eğitimi, öğrencilerin bulunduğu şartları ve gelecekle ilgili planlarını değerlendirmede ebeveynlerin aldıkları eğitim sebebi ile farklılık söz konusu olmalıdır. Anket sonuçlarına göre öğrenci annelerinin hiçbirisinin üniversite diplomasının olmamasının veya %20’sinin okuma yazma bilmemesinin, öğrencilerin memnuniyetini hiçbir şekilde etkilemediği görülmektedir.

Aynı şekilde anketimize katılan öğrenci babalarının yaklaşık %7'sinin üniversite mezunu olduğu ve %8'sinin ise okur yazar olmadığı ve bu durumun öğrencilerin memnuniyetini etkilemiyor olması ilginçtir.

iv) Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algılarında ve mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında anlamlı farklılaşma yoktur.

Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algısında anlamlı farklılaşma vardır.

Sosyo-ekonomik düzeyi orta olan öğrencilerin işyeri memnuniyeti, sosyo-ekonomik düzeyi kötü olanlara göre daha yüksektir. Sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin işyeri memnuniyeti, sosyo-ekonomik düzeyi orta ve kötü olanlara göre daha yüksektir.

Staja giden meslek lisesi öğrencilerine ödenen ücretler, öğrencilerin %51'ine göre performanslarına göre azdır. Ancak, öğrenci, mesleği ile ilgili ilk defa gelir elde ediyor durumdadır. Staj gördüğü işletmenin yemek, servis, vs. imkanlarından da faydalanan bir öğrenci eğer maddi durumu zayıf ise, işyerinin eğitiminden memnun olmasa dahi ekonomik şartlarından memnun olduğu için çalışmaya devam edebilmektedir. Ancak ekonomik yönden yeterliliği olan öğrenciler, işyerinin uzaklığı, servis, yemek gibi imkanları dikkate almadan işyeri seçiminde bulunabiliyor.

v) Öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarısına göre okuldan aldığı mesleki eğitimi ve mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algısında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Ancak, öğrencilerin okuldaki meslek dersi başarısına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Okuldaki meslek derslerinde başarı durumu çok iyi olan öğrencilerin mesleki açıdan öz yeterlilik algıları diğerlerine göre yüksektir.

Anket sonuçlarına göre muhasebe üzerine gelecek planı yapan öğrencilerin başarılı olmak üzerine sorun yaşamadığı görülmektedir. Eğitimin gereğini kavrayan

öğrencilerin, okulda veya işyerinde mesleki anlamda kendi becerilerini ve bilgilerini geliştirme çabası içinde olduğunu görüyoruz.

vi) Öğrencilerin kariyer planlamasına göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algısında ve mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algısında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Öğrencilerin kariyer planlamasına göre mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Kariyer planı olarak üniversiteyi seçenler, meslek dışında işe yönelme amacıyla olanlara göre daha fazla pozitif mesleki açıdan öz yeterlilik algısına sahiptir.

Ayrıca mesleki alanda kariyer planlaması yapan öğrencilerin, meslek alanı dışında kariyer planı yapan öğrencilere göre mesleki açıdan öz yeterlilik algısı daha yüksektir.

Geleceğe ait hedefler koyan ve amaçlar belirleyen öğrencilerin, mesleki açıdan da kendilerini geliştirme amacıyla olduğunu söyleyebiliriz. Bu amaçla öğrencilerin motive edilmesi, yönlendirilmesi ve desteklenmesi beklenir.

vii) Öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre okuldan aldığı mesleki eğitimi algısında ve mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algısında anlamlı bir farklılaşma yoktur.

Ancak, öğrencilerin meslek lisesi tercih sebebine göre, mesleki açıdan öz yeterlilik algılarında anlamlı bir farklılaşma vardır.

İş imkanı için meslek lisesini tercih edenlerin öz yeterlilik algıları, zorunlu olarak meslek lisesine gelenlere göre daha yüksektir.

Üniversite okumak amacı ile meslek lisesini tercih edenlerin öz yeterlilik algıları da zorunlu olarak meslek lisesine gelenlere göre daha yüksektir.

viii) Öğrencilerin staj yeri bulma yöntemine göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algısında anlamlı bir farklılaşma vardır. Öğrencilerin staj yerini ailesi belirleyen öğrencilerin, işyeri teklifini değerlendiren öğrencilere göre staj yaptığı işletmeyi algılayışında memnuniyeti daha yüksektir.

ix) Öğrencilerin staj yeri türüne göre mesleki açıdan staj yaptığı işletmeyi algısında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Özel şirketlerde staj yapan öğrencilerin işyeri memnuniyeti, muhasebe bürosunda staj gören öğrenciye göre daha fazladır.

Görülüyor ki, öğrenciler piyasayı çok iyi tanımadan veya değerlendirmeden staj yeri seçimlerini yapıyorlar. Ayrıca, okuldaki teorik bilgiyle eşgüdümlü olarak işyerinde uygulamalı muhasebe eğitimi alma fırsatı bulamamasına rağmen bazı öğrenciler, sosyal şartlardan faydalanabilme sebebi ile özel şirketlerde çalışmaktan daha memnun. Özellikle çalışanların memnuniyetine ve toplam kalite yönetimine önem veren şirketlerde çalışan öğrenciler, çalışma şartlarını benimsiyorlar. Ancak, muhasebe bürolarında çalışan öğrencilerin, büro dışında da görevlerinin olması ve muhasebe bürolarında kalite açısından standart çalışma ortamlarının olmaması, öğrenciyi memnun etmemektedir.

x)Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin memnuniyetleri arasında da pozitif bir ilişki söz konusudur. Öğrencinin okul memnuniyetindeki artış, işyeri ve kendi memnuniyetini de arttırmaktadır.

ÖNERİLER

Bu tez çalışması için yararlanılan kaynaklar ve yapılan anket sonuçlarına göre, muhasebe eğitim sistemi unsurları (kurumlar, eğitimciler, öğrenciler, eğitim teknolojileri ve eğitim programları) dikkate alınarak tezi hazırlayan araştırmacı tarafından şöyle değerlendirilmiştir;

a) Öğrencilerin Okul Memnuniyetini Arttırmaya Yönelik Öneriler

Meslek liseleri, teorik olarak verilen bilgilerin, uygulamada da yeterli olması ile misyonunu yerine getirir. Bu sebeple muhasebe eğitim sistemi içinde yer alan bütün unsurlar önem arz eder.

Ayrıca, muhasebe de eğitim de dinamik bir özelliğe sahiptir. Meslek lisesinde öğrenci iken ve sonrasında her iki unsurun sürekli beslenmesi gerekir. Piyasa şartlarının sürekli değişmesi, eğitimde kanun ve yönetmeliklerdeki düzenlemeler, muhasebe eğitiminin de aynı hızda güncelleşmesini gerektirir. Bu da çoğu zaman muhasebe eğitim sisteminde standart oluşturma çabalarını olumsuz etkilemektedir.

Eğitim sistemi içindeki arz ve talep dengesi önemlidir. Örneğin öğrenci mevcutlarının öğretmen sayısına veya okul kapasitesine göre fazla olması, eğitim teknolojilerinin yetersiz veya eğitim-öğretim programlarının yoğunluğu öğrenciyi olumsuz etkiler.

İlköğretim mezunu her öğrenci, ticaret meslek liselerine kayıt yaptırabilmektedir. Ancak yeterli rehberlik ve danışmanlık hizmetinin olmaması nedeniyle öğrencilerin, muhasebe eğitim sistemi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadan, meslekler hakkında hiçbir fikri olmadan ticaret meslek lisesini tercih ettiği görülmüştür. Yetenekleri ve ilgisi dahilinde öğrencinin seçim yapması için yeterli tanıtım ve yönlendirme yapılmadığı görülmüştür. Anketimize katılan öğrencilerin %25'i ailesinin isteği ile veya zorunluluktan geldiğini belirtmiştir.

Okul ve öğretmen mesleki eğitimde en etkin unsurlardır. Okulun sahip olduğu donanımları etkin biçimde kullanmak, öğrencilerin eşit ve yeterince eğitim öğretimden faydalanabileceği optimum çalışma ortamlarını hazırlamak gerçekten

bulunulan şartlara göre zor ama gerekli bir durumdur. Öğretmenin teorik ve pratik uygulamayı öğrencilere eşgüdümlü olarak verebilme fırsatının yaratılmış olması gerekir. Öğretmen olarak bilgilerini güncelleyebileceği teknik donanımlara ulaşabilmesi, uygulama yönüyle deneyimli olması gerekir. Staj yapan öğrencilere danışmanlık ve rehberlik yapma durumundaki meslek dersleri öğretmenlerin bu görevlerinin yanında denetim yetkisinin de olması işletmelerin performansını artırıcı etki yapacaktır.

Ticaret meslek lisesinde görev yapan öğretmenler, hem mesleki hem de eğitim konularında bilgilerini güncellemek için hizmet içi eğitim çalışmalarında sürekli olarak yer almalıdır. Ancak bu çalışmaların zamanlama, uzaklık ve süre açısından dikkatle planlanması önemlidir. Eğitimcilerin kendilerini yenileme yönüyle istekli olmaları gerekir. Bir öğretmen bir eğitim öğretim yılı boyunca, okul içinde; eğitim-öğretim, sosyal kulüp-sınıf rehberliği ile okul dışında koordinatörlük görevlerinde bazı okulların ikili eğitim yapıyor olması sebebi ile engel teşkil edebilir.

Eğitimcilerin, kendi branşları ile ilgili gelişmelerden haberdar olmaktan öte, gelişmelerin içinde olması gerekir. Çünkü muhasebe de, eğitim de son derece dinamik özelliklere sahiptir. Bu sebeple seminer, konferans, panel, sempozyum, fuar gibi meslekleri ve branşları ile ilgili çalışmalara katılımı desteklenmelidir.

Eğitim, doğru karar verme yeteneğini kazandırma amacı taşımaktadır. Öğretmenlerin görevi sadece bilgi aktarmak değildir. Bu mesleğin önemli bir diğer yönü eğitim vermektir. Dolayısı ile öğretmenin, örnek kişiliği, davranışları ve yaşam kalitesi ile öğrenci üzerinde etkili olabilmesi gerekir. Bu sebeple öğretmenlerin özlük haklarında yeterlilik önemlidir.

Ticaret meslek liselerinde görev yapan meslek dersleri öğretmenleri çoğunlukla, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi'nin farklı bölümlerinin mezunlarıdır. Bu fakültenin turizm, büro yönetimi ve sekreterlik bölümü mezunları, kendi branşları ile ilgili meslek okullarının da yetersiz olması sebebi ile ticaret meslek liselerinde görevlendirilmektedir. Oysa yüksek verimlilik için her öğretmenin kendi branşında görev yapması esas alınmalıdır.

Ticaret meslek liseleri idarecilerinin (okul müdürü, müdür yardımcısı, bölüm şefi, zümre başkanı gibi) yönetim ve organizasyon görevlerinde etkin olması için branşlarının da meslek dersleri olması gerekir. Ayrıca bu kişilerin görevlerine atanmadan önce yönetim ve organizasyon ile ilgili alanlarda yüksek lisans yapma zorunluluğu getirilmeli veya yönetim organizasyon becerilerinin yeterliliğine dair sertifika verilmelidir. İdari kadrolarda genel kültür branşlı öğretmenlerin yer alması, meslek liselerinde optimum kararlar alınamamasına sebep olabilmektedir. Özellikle koordinatör müdür yardımcılarının bu yönüyle yeterliliği için eğitime tabi tutulmalıdır.

Eğitim programı toplum koşulları ile bağlantılıdır. Toplumun bakış açısını ve özelliklerini geliştirme yönünde olmalıdır. Ticaret meslek liseleri öğrencileri, topluma faydalı olabilecek yetenek ve mesleki eğitim ile hayata atılırlar. Mesleki başarıları için gerekli disiplin ve denge özellikleri geliştirilmelidir.

Ticaret meslek liselerinin gelişmekte olan bu ülke için üretim ve hizmet sektörünün vazgeçilmez unsurlarından olması beklenir. Öğrencilere kazandırılması gereken uygulama becerisinin öncesinde teorik bilgilere ait planların oluşturulmasında meslek odalarının katılımıyla rehber öğretmen ve meslek dersi öğretmenlerinin oluşturduğu komisyonlar, derslerin içeriğini belirlemelidir. Bu organizasyonları hazırlayacak olan kurum, okulun bulunduğu bölgenin sektörel yapısını dikkate almalıdır. Ancak, eğitim sistemindeki yoğun müfredat, öğretmenlerin bazı bölgelerde fazla/az olması, donanım yetersizliği ile öğrenci merkezli olmayan programlar beklenen sinerjiyi yaratamamaktadır.

Sınıf geçme-ödül ve disiplin yönetmeliklerine göre gerçekleştirilen uygulamalar; öğrencilerin, eğitimcilerin, ortamların şartlarına karşı olabildiğince hassas olduğunda faydalıdır. İkili öğretim, sınıf mevcutların fazla olması, teknik donanımın yetersiz olması, ekonomik ve sosyal imkansızlıklar, memnuniyetleri ve başarıları olumsuz etkilemektedir. Çalışmamıza katılan öğrencilerin okul, işyeri ve kendilerini algılayışlarına göre memnuniyetleri orta düzeyde çıkmıştır. Memnuniyetleri belirleyen, öğrencilerin algıları ve beklentileridir. İlköğretimde daha zor şartlarda okumuş olmaları, ebeveynlerin eğitim seviyesinin düşüklüğü, dünya ülkelerinin ve ülkemizin ekonomik ve sosyal yapıları ve yaşam gerekleri hakkındaki bilgi eksiklikleri öğrencilerin hayata bakış açısını ve tutumlarını belirlemiş olabilir. Öğrencilerin yaklaşık %8'inin gelecek

planlarının henüz olmaması ve yaklaşık %14'ünün mesleki alan dışında kariyer düşünmeleri, mesleki eğitimde ihtiyaçlarının şiddetli olmamasının sebebidir.

Okullarda derslerde kullanılan teknolojinin varlığının yanı sıra yeterli sayıda olması da önem arz eder. Gerek mesleki açıdan muhasebe ve tamamlayıcı dersleri uygulama laboratuvarının varlığı gerekse sosyal yönünün gelişimi için; aktif kütüphane hizmetleri (sürekli mesleki yayınlar, genel kültür-bilim teknik- spor dergileri, Internet erişimi), sosyal faaliyet alanları (satranç odaları, folklor-müzik stüdyoları, eğitsel kulüp atölyeleri, seminer, konferans, gösteri - tiyatro-sinema ve spor salonları gibi) meslek liselerinin önemli eğitim araçlarından olmalıdır. Eğitim, renkliliği ile cazip ve hatta keyifli olmalıdır.

Anket çalışmamıza katılan öğrencilerin sadece %39'u ders kitaplarındaki teorik bilginin pratik yaşamı desteklediğini algılamıştır. Bu sonuca göre, öğrencilere verilen eğitim programlarının daha fonksiyonel veya uygulamayı destekleyici olması gerekir. Ayrıca öğrencilerin %55'i teorik bilgilerini pratikte kullanabildiğini algılamıştır.

Bilim ve teknoloji alanlarındaki bu gelişmeler karşısında, öğrencinin değişimleri yakalaması, uyum sağlaması ve mesleki hayatına uyumlaştırması yanında bu becerilerdeki hızı da önemlidir. Öncelikle kurum yöneticilerinin vizyonu, eğitimcilerin bilgi aktarmadaki istekliliği, zamanlamanın uygunluğu ve gerekli donanım ile öğrenci mezun olduğunda, işletmelerin beklentilerine göre “nitelikli” sıfatını kazanmış olur.

Anket çalışmasına katılan öğrencilerin %56'sı okul laboratuvarlarını meslek eğitimini geliştirmek için kullanmadığını belirtirken, öğrencilerin sadece %34'ü okul laboratuvarlarını meslek eğitimini geliştirmek için kullanabildiğini belirtmiştir. Okulda alınan teorik bilgilerin pratiğe dönüştürülebilmesi için laboratuvarların etkin kullanılması gereklidir.

Günümüz muhasebe kayıtlarının bilgisayarda takip edildiği, devlet ve üçüncü kişilerle olan ilişkilerin birçoğunun Internet ortamında yürütüldüğü gerçeği ile uyumlu görünmemektedir.

Eğitim teknolojilerinin öğrenci ihtiyaçları derecesinde karşılandığı kurumlar genelde özel eğitim kurumlarıdır. Ancak ülkemizde özel ticaret meslek liseleri yoktur. Ayrıca Anayasamızın 10. maddesine göre böyle bir durum, eğitimde fırsat eşitliği kavramı ile çelişebilir. Çünkü, eğitim şartları eşit olmayan öğrencilerin, üniversite ve iş hayatında aynı kulvarda yarışması söz konusudur.

Mesleki eğitim programlarının, içeriğinin, verilecek sürenin, yeterli donanımın ve en önemlisi öğrenci seviyesinin, ihtiyaçlarının ve kazandırılmak istenen bilgi düzeyinin modern eğitim anlayışı çerçevesinde hazırlanması esas olmalıdır.

Eğitim programlarının ekonomik veya siyasi politikaların olumsuz etkisinden uzak, olumlu etkisine yakın olması, demografik özelliklerin olumsuz etkilerinden soyutlanarak hazırlanması gerekir. Öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde tutularak, ortak sınav, işyeri seçimleri ve sosyal kulüp seçimlerinde duyarlı bir sistem oluşturulmalıdır.

Küreselleşme sebebi ile piyasanın beklentilerinin sürekli değişmesi ticaret meslek liselerindeki eğitim amaçlı uygulamaların değişmesi yönünde değil, esnekliğin artırılması yönünde uyumlaştırılması ile öğrenciler bilgi ve becerileri uzun vadede etkin şekilde değerlendirir.

Toplam kalite yönetimi yaklaşımı ile ticaret meslek lisesi öğrencilerine, kalite kavramı ve özelliklerini öğretici rehberlik çalışmaları önemlidir. Bu yönüyle günümüz şartlarına göre eğitim ve öğretim gereklerinin farkında olan birey, yeteneklerini de doğru yönde ve amaçlarına paralel değerlendirebilir.

Orta öğretimi boyunca mesleki eğitimi temel seviyede alması gereken öğrencilerin oldukça fazla mesleki bilgi ile donatıldığı, aldıkları ders içeriklerinden hatta staj uygulamalarının içeriğinden rahatlıkla anlaşılmaktadır.

Anket çalışmasının sonuçlarına göre öğrencilerin %69'u gelecekte mesleki bilgilerini kullanabileceğini algılamıştır. Ayrıca %54'ü muhasebe ile ilgili bilgileri kolayca öğrenebildiğini, %64'ü ise gelecekte gurur duyulacak işler yapacağını algılamıştır. Bu sonuçlara göre öğrencilerin performansların mesleki anlamda yeterli olduğu ve güçlü bir sinerji yaratabilecekleri anlaşılmaktadır.

Eğitim programları sonrasında öğrencinin yeterliliğine dayanarak mesleği ile ilgili alanlarda çalışması veya uzmanlaşmaları amacı ile ön lisans veya lisans eğitimi almaları beklenir.

Meslek lisesi mezunu öğrencilerine nitelikli ara eleman sıfatı ile temel eğitim verilmesi amaçlanmasına rağmen, eğitim programları incelendiğinde müfredatların yoğunluğu dikkat çeker. Bu programlardan mezun olan öğrencilerin, alanlarında uzman olabilmelerine imkan tanıyan seviye tespit sınavları ile üniversitelerde değil, piyasalarda değerlendirilmesi durumunda maliyetlerde ciddi azalışlar olabilir. Böylece piyasada uygulama alanında yeterlilik sahibi olan nitelikli elemanlar, bulundukları seviye derecesine göre standart bir kariyer ve ücret sahibi olabilirler. Bu alanda farklı bir mesleki hiyerarşi ile yeni meslek grupları oluşabilir (Çırak, kalfa, usta, katip, muhasebe teknisyeni, muhasebe uzmanı gibi). Böylece işletmeler de seviyesi belgelenmiş bireyleri seçtiklerinde; zaman, maliyet, verimlilik yönü ile kazançlı durumda olacaklardır.

Küreselleşme etkisi ile ekonomik değişim ve gelişime paralel olarak iş hayatında yerini alan yeni mesleklere ve özelliklerine göre yeni mesleki eğitim yapılanması gereklidir.

Gelişmekte olan ülkemizin dünya pazarlarında etkin olabilmesi için mesleki eğitimi etkileyen unsurlar karşısında güçlü eğitim politikaları izlemesi gerekir.

Ayrıca anket sonuçlarına göre öğrencilerin, okuldan aldığı mesleki eğitimi, işyerinden aldığı eğitimi ve kendisini algılayış memnuniyeti orta düzeyde çıkmıştır. Öğrencilerin mezuniyet sonrasında da memnuniyetlerinin devamı için öğrenmenin sürekliliği ve yöntemleri ile ilgili etkili rehberlik çalışmaları bu yönüyle başarılı olma amacındadır. Doğru karar verme yeteneğine sahip bir birey sadece mesleki yaşamında değil, her alanda başarıya ulaşma şansı ile sinerji yaratacaktır.

b) Öğrencilerin İşyeri Memnuniyetini Arttırmaya Yönelik Öneriler

İşletmelerin, meslek lisesi öğrencileri ile birlikte çalışmasına imkan veren uygulama beceri eğitimidir. Okulda aldığı eğitimin yanında işletmelerde staj imkanı olması da öğrenciye gelecekte vereceği planlarda yardımcı olmaktadır. Öğrencinin stajı

süresince faaliyet konuları ve yapıları farklı işletmelerde dönüşümlü çalışması ile piyasa işlemlerini çeşitliliği yönü ile tanınması sağlandığından sektörler hakkında da tecrübe edinmekte ve mezuniyet sonrası uzman olmak istediği alanları da bilerek seçmektedir. Bu uygulama için öğrencilerin staj alanları yeterince çeşitlidir.

Yapılan anket çalışmasında öğrencilerin %29'u muhasebe bürolarında, %25'i özel şirketlerde ve %46'sı da kamu kurumlarında staj görmektedir. Dolayısı ile öğrenci staj süresince farklı bilgi ve becerilere sahip olmuş olur. Örneğin bir belediyenin çalışma sistemi ile bir muhasebe bürosu veya bankanın çalışma sistemi farklı olduğundan kazanılacak beceri ve öğrenilen bilgi de çeşitli olacaktır. Anket çalışmamıza katılan öğrencilerin %63'ü staj yapmanın mesleki anlamda kendisine katkı sağladığını belirtmiştir.

İşyerlerinde staj yapan öğrenciler için uygulanan bir program olduğunu belirten öğrenci yüzdesi ise %40'tır ve sadece öğrencilerin %55'i usta öğreticinin kendisi ile mesleki anlamda ilgisini algılamaktadır.

Hem öğrencinin hem de işletmenin beklentilerinin yüksek olduğu bu uygulama sürekli güncelleştirilebilir bir yapıda olmalıdır. Özellikle işyeri ortamının ve koşullarının öğrenci açısından uygun olması hassas bir konudur. Kanunda belirtilen ile uygulama arasında fark oluşturmayacak şekilde düzenleme gereklidir. Özellikle öğrencilerin görev içerikleri, ücret, çalışma saatleri gibi konularda işletmelere etkili yaptırımlar gereklidir. Stajyer öğrenciden sorumlu kişinin, eğitim, öğretim, tecrübe, yeterlilik durumları yeterince değerlendirilmelidir.

İş hayatına nitelikli ara eleman sıfatıyla bireyler yetiştirmeyi hedefleyen mesleki eğitimde verilen eğitim programları incelendiğinde temel eğitim seviyesinden çok daha fazlasını içeren ve uzmanlık konularına giren müfredat dikkat çekicidir. Az ve öz bilgi, işlenilebilir özelliği ile yeterli olmalıdır. Ancak çok ve karmaşık bilgi, anlaşılabilir olduğu sürece kullanılabilir. Dolayısı ile öğrencilerin temel eğitimlerinin tamamlanması ile mesleki iskelet hazırlanmış olur. Öğrencinin çalıştığı sektörün özelliğine (üretim ve/veya hizmet) göre, temel seviyedeki bilgileri, kısa süreli bir oryantasyon ile kullanışlı ve fonksiyonel hale getirildiğinde, düşük maliyetli ve verimliliği yüksek bir işgücü grubu oluşturulmuş olur.

Meslekî ve teknik eğitim kurumlarının arz-talep dengesinin sağlanması verimlilik yönüyle önemlidir. Hangi işletme türlerinin, hangi özellikte ve hangi şartlarla personele ihtiyaç duyacağı önceden yapılacak analizler ile belirlenmeli ve arza göre talep yaratmalıdır. Bu amaçla, kurumun bulunduğu bölgede bulunan işletmeler, öğrenciler, veliler ve sosyal hizmet amaçlı kuruluşlar ile birlikte hareket edilebilecek örgüt yapısı oluşturulabilir. Özellikle meslek odaları-okul-veli işbirliği ile öğrencilerin kazanması gereken nitelikler belirlenmeli ve staj süresince gelişimleri; yeterliliği olan usta öğretici, koordinatör öğretmen ve meslek mensuplarının oluşturduğu komisyonlarca etkin olarak takip edilebilmelidir.

Günümüz teknolojik ve ekonomik şartlarında ara eleman ihtiyacına olan talebin de azaldığı bir gerçektir. Özellikle bilgisayar teknolojisi sayesinde işletmeler, bir ara elemanın yapabileceği pek çok işi bilgisayar aracılığı ile oturduğu yerden rahatlıkla, çok daha az zaman ve maliyetle yapmaktadır. Bu sebeple iş arayan bireylerin iş bulmaları güçleşmekte, buldukları işlerdeki ücret seviyeleri düşük olmakta ve değişken teknolojiye uyum sağlamaları zorlaşmaktadır. Mesleki donanımlarını sürekli geliştirmek yoluyla işletmelerin beklentilerine cevap verilebilecektir.

c) Öğrencilerin Öz Yeterlilik Memnuniyetini Arttırmaya Yönelik Öneriler

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu)' in 31 Aralık 2007 tarihli verilerine göre ülkemizin yaş ortalaması 28,5'tir. Ayrıca toplam işgücünün % 18.6'sını 15-24 yaş grubundakiler oluşturmaktadır. Lise ve dengi okul mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı % 73.8 iken, kadınlarda % 32.3'tür. Görüldüğü üzere, ülke nüfusunun önemli kesimi genç ve çalışabilir özelliktedir. Bu durumun istihdam alanında verimli şekilde değerlendirilebilmesi ekonomik ve sosyal yönü ile ülkemizi güçlendirecektir.

Muhasebe eğitim sisteminin muhatabı olan müşterinin en önemli özelliklerinden birisi de çok genç olmasıdır. Meslek lisesinden mezun olan öğrencinin kendi alanında istihdam edilememesi, devamında üniversiteyi kazanamaması, bu bireylerin toplum içinde kendilerine olan güvenlerinin azalmasına neden olabilir. Uzun vadede böyle bir durum, meslek liselerine olan güveni ve devamında talebi azaltacaktır.

Anket çalışmasına katılan öğrencilerin yaklaşık %92'si gelecekle ilgili kariyer planları yaptığını, yaklaşık % 64'ü mesleki anlamda gurur duyulacak işler yapacağını belirtmiştir. Bilgisine ve becerisine güvenen ve meslek mantığına sahip olduğunu düşünen öğrencilerin çoğunlukta olduğu görülür. Ayrıca, öğrencilerin okul – işyeri - öz yeterlilik memnuniyetleri orta düzeyde olduğu gibi, aralarında da pozitif korelasyon çıkmıştır. Bu da memnuniyetlerden birinin artması, diğer memnuniyetlerin de artması anlamına gelmektedir. Bu sonuçlara göre meslek lisesi öğrencileri ekonomiyi olumlu yönde etkileyecek çalışma isteğine ve yapıcılığa sahiptir.

Sadece eğitim alanında değil, mesleki anlamda da teknoloji, bakış açılarını ve fırsatları genişletmiş durumdadır. Muhasebe bölümü mezunlarının iş ve ilgi alanları da değişmiştir. Artık şirketler, Internet ortamında (pazarlama, reklam vs. imkanları sayesinde) faaliyet göstermektedir. Dolayısı ile muhasebe bölümü mezunu olan bireyleri, bu fırsatları değerlendirmeleri durumunda nitelikli ara eleman sıfatıyla değil, şirket ortak-sahip-yönetici konumunda görme şansı yaratılmıştır.

Bilişim teknolojilerinin işyerleri ve evlerimize kadar girmiş olması, tüm dünyada ve ülkemizde yaşanan her türlü değişim ve gelişimden haberdar olmamızı sağlamıştır. Dolayısı ile artık insanlar, bir bilgisayar ekranı ve hatta bir telefon aracılığı ile istedikleri her türlü bilgiye ulaşabilir durumdadır. Bu durum, eğitim sistemi içinde değerlendirildiğinde, düşük maliyet, yüksek verimlilik, standartlaşma vb. konularda eğitim kurumlarının organizasyon ve koordinasyon alanlarında sınırsız imkanların sağlanabileceği bir ağ yapısıyla, bireylerin kişisel, mesleki, sosyal durumları sürekli olarak takip edilerek ihtiyaçları ve içinde bulunduğu toplum yapısı ile ilgili kaynak oluşturulabilir. Bu veriler istihdam alanına yönlendirildiğinde, işgücü alanında da arz-talep dengesine katkıda bulunur.

Öğrencilerin, sadece mesleki anlamda değil, sosyal anlamda da nitelikli birey olabilmesi ve kaliteli bir hayat standardı için eğitim ve öğretim hayatında kendilerine sunulan fırsatları değerlendirmesi gerekir. Okullarında aldıkları bilgileri geliştirebilmeli, çevrelerinde neler olup bittiğini bilinçli bir gözle izlemeli, analiz ve yorumlama yapabilmeli, kapasitesini ölçmeli ve bulunduğu şartları kendisi, ailesi ve ülkesi lehine çevirecek beceriye sahip olmalıdır. Kendi yetenek ve özelliklerine göre bir meslek seçmeli ancak, çalışma alanında alternatif sahibi olabileceği yan alanlarda da

uzmanlaşma çabası içinde olmalıdır. Değişen ve gelişen dünyaya uyum sağlayabilmenin verimli olacak şekilde çalışmak olduğunun farkında olan bir kültürle yoğrulmalıdır.

Ebeveynler, çocukların kişisel gelişimini sağlayacak sağlıklı ve yeterli donanıma sahip bir ev ve aile ortamı sunmalıdır. Özellikle gelişme ve ergenlik çağında olan bu yaş grubu öğrencilerinin ihtiyaç duyduğu maddi ve manevi şartları asgari düzeyde dahi olsa hazırlayabilme gücüne sahip olmalıdır. Anne ve baba, çocuğunun hayat boyu eğitiminde etkili olabilmek için kendisini sürekli geliştirme çalışması içinde olmalı, gerekirse eğitim amaçlı seminer, kurs veya toplantılara katılmalıdır. Örnek olacak davranışlar geliştirmeli ve eğitimin ailede başladığını unutmamalıdır.

EKLER

EK 1. ARAŞTIRMA YAZISI

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
 Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311- 804 / 4473
 Konu : Araştırma izni

12/10/2007

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
 (Sosyal Bilimler Enstitüsü)

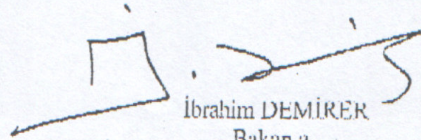
- İlgi : a) 22.01.2007 tarih ve B.30.2.DPÜ.0.E1.00.00-311/364 sayılı yazı
 b) 28.02.2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-311/1084 sayılı Makam Onayı ile Uygulanmaya Konulan "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme (Yönetim Organizasyon) 2. Grup Yüksek Lisans öğrencisi Ebru PEHLİVAN'ın "Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe-Finansman Eğitiminin Ön Lisans ve Lisans Düzeyine Taşınması, Bu Sürecin Değerlendirilmesi ve Verimliliğin Artırılması" konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketlerin Afyonkarahisar, Ağrı, Antalya, Bursa, Erzincan, Erzurum, Muğla, Gaziantep, İstanbul, Kahramanmaraş, Kayseri, Kütahya, Ordu ve Samsun illerindeki eğitim kurumlarında uygulama izni talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (1 sayfa - 36 sorudan oluşan) anketlerin belirtilen illerdeki eğitim kurumlarında uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

İlgi (b) Yönergenin 5. Maddesinin (o) bendi uyarınca taahhüname ve araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

 İbrahim DEMİRER
 Bakan a.
 Daire Başkanı

- FK :
 1- Anket Örneği (1 Adet-1 Sayfa)
 2- Okul Listesi (1 Adet-1 Sayfa)

ANKR Bilgi No: 109
 06570 Maltepe/ANKARA
 Tel : 0 312 230 36 44
 Faks : 0 312 231 62 05
[eagod@mcb.gov.tr](http://eagod.meb.gov.tr) ; eagod.meb.gov.tr

www.aydinlatiladi.gov.tr

www.meb.gov.tr

www.hizmetmerkezi.gov.tr

EK 2. ANKET FORMU

Sevgili Öğrenciler,

ÖĞRENCİ MEMNUNİYET ANKETİ

Bu anket formunda öğrenci memnuniyetini ölçen çeşitli önermeler sunulmuştur. Görüşlerinizi ;
(tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, hiç katılmıyorum aralığında) belirtmeniz istenmektedir.
Anketi doldurarak sağlamış olduğunuz bilgiler için teşekkür ederim. Anketi Hazırlayan: EbruPEHLİVAN

OKUL ADI :
CİNSİYET : Kız () Erkek ()
ANNE EĞİTİM DURUMU : Okur yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()
BABA EĞİTİM DURUMU : Okur yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()
SOSYO EKONOMİK DÜZEY : İyi () Orta () Kötü ()
STAJ YERİ TÜRÜ : Muhasebe Bürosu () Özel Şirket () Kamu Kurumu () Diğer (.....)
STAJ YERİ BULMA YÖNTEMİ : Kendim () Ailem () Okul () İşyeri teklifi () Diğer (.....)
OKULDAKİ MESLEK DERSİ BAŞARISI : Çok kötü () Kötü () Orta () İyi () Çok iyi ()
KARIYER PLANI : Yok () Üniversite () Mesleki alanda iş () Mesleki alan dışında iş ()
MESLEK LİSESİ TERCİH SEBEBİ : iş imkanı () aile () puan () zorunluluk () üniversite () diğer (.....)

	tamamen			hiç
	katılıyorum	katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum
1. Ders kitapları, muhasebe alanı için yeterli bilgileri içeriyor.	()	()	()	()
2. Ders kitaplarındaki teorik bilgi, pratik yaşamı destekliyor	()	()	()	()
3. Ders kitaplarındaki bilgileri güncel buluyorum	()	()	()	()
4. Ders kitaplarındaki bilgiler seviyemize uygun	()	()	()	()
5. Okuldan aldığım eğitim, staj yeri çalışmalarım için yeterlidir	()	()	()	()
6. Okul laboratuvarını mesleki eğitimimi geliştirmek için kullanabiliyorum	()	()	()	()
7. Koordinatör öğretmenim benimle yeterince ilgileniyor.	()	()	()	()
8. Ders öğretmenlerinin mesleki bilgisini yeterli buluyorum	()	()	()	()
9. Öğretmenlerimizden mesleki sorulara cevap alabiliyorum	()	()	()	()
10. Öğretmenlerim mesleki anlamda katkı sağlıyor	()	()	()	()
11. Verimli ders işlenmesi anlamında sınıf mevcudumuz fazla	()	()	()	()
12. Sınıf geçme yönetmeliği öğrencileri olumlu yönde etkiliyor	()	()	()	()
13. Ödül ve disiplin yönetmeliğinin öğrencilere olumlu etkisi var	()	()	()	()
14. Burada çalışmak mesleki kariyerim için önem taşıyor	()	()	()	()
15. İşletme personelinin tutum ve davranışlarından memnunum	()	()	()	()
16. İşletmede çalışmak mesleki anlamda bana katkı sağlıyor	()	()	()	()
17. İşletmede sorunlarımız ile ilgileniliyor	()	()	()	()
18. Staj bitiminde de bu işletmede kalmak isterim	()	()	()	()
19. Staj için ayrılan gün sayısını olması gerekenden çok buluyorum	()	()	()	()
20. Tekrar seçme şansım olsaydı yine aynı işletmede staj isterdim	()	()	()	()
21. Usta öğreticim mesleki anlamda benimle ilgileniyor	()	()	()	()
22. İşletmenin, stajyerleri için uyguladığı bir programı var	()	()	()	()
23. İşletmenin ulaşım, yemek, hizmetlerinden faydalaniyorum	()	()	()	()
24. İşletmeden ücretimi zamanında alıyorum	()	()	()	()
25. İşletmeden aldığım ücret, performansına göre daha azdır.	()	()	()	()
26. İşletmede staj evraklarımda sorun yaşıyorum	()	()	()	()
27. İşletmede mesleki anlamda kendimi yetersiz hissediyorum	()	()	()	()
28. Mesleki anlamda gelecekte gurur duyulacak işler yapacağım	()	()	()	()
29. Tekrar seçme şansım olsa bu bölümü seçmezdim	()	()	()	()
30. Bu meslekte çalışmaktan zevk almıyorum	()	()	()	()
31. Kendimi işletmedeki görevlerimde yeterli bulmuyorum	()	()	()	()
32. Mesleki altyapımın yeterli olduğunu düşünüyorum	()	()	()	()
33. Muhasebe ile ilgili bilgileri kolayca öğrenebiliyorum	()	()	()	()
34. Teorik bilgilerimi rahatlıkla pratikte kullanabiliyorum	()	()	()	()
35. Gelecekte mesleki bilgilerimi kullanabileceğimi düşünüyorum	()	()	()	()
36. Mesleğim ile ilgili güncel bilgileri takip edebiliyorum	()	()	()	()

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ALKAN, Cevat, Hıfzı Doğan, İlhan Sezgin, **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları**, Dördüncü Baskı, Alkım Yayınları, Ankara, 1998.

ALTUNİŞİK, Remzi, Recai Coşkun, Serkan Bayraktaroğlu, Engin Yıldırım, **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı**, Üçüncü Baskı, Sakarya Kitabevi, Sakarya, 2004.

BOZAN, Osman, **Muhasebe Teknikleri 1**, Birinci Baskı, Tutibay Yayınları, Ankara, 2004.

ÇİLENTİ, Kamuran, **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1988.

DRUCKER, Peter F., **Kapitalist Ötesi Toplum**, İnkılap Yayınevi, İstanbul, 1993.

ELMACI, Orhan, **Stratejik Yönetim Açısından Yönetim Muhasebesi**, Birinci Baskı, Ekspres Matbaası, Kütahya 2002.

ELMACI, Orhan, Hakan Kara, Ercan Taşkın ve Metin Çalık, **Toplam Kalite Yönetimi**, Kütahya, 2000.

ERCAN, Hakan ve Aişe AKPINAR, **Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Raporu**, Birinci Baskı, Tisk Yayınları, Ankara, 2002.

İKV (İktisadi Kalkınma Vakfı), **Avrupa Topluluğu'nda ve Türkiye'de Mesleki Eğitim**, İstanbul, 1992.

KALAYCI, Şeref, **SPSS Uygulamaları Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**, Asil Yayın Dağıtım, 2. Baskı, Ankara 2006.)

KARABINAR, Selahattin, **Kültür-Muhasebe Etkileşimi Açısından Muhasebe İklimi – Muhasebeye Kültürel Bakışlar -** , Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005.

MPM (Milli Prodüktivite Merkezi) Yayınları, **Verimlilik Yönetimi El Kitabı**, Sayı: 476, İkinci Baskı, Ankara, 1995.

OĞUZ, Orhan, Ayla Oktay, Halis Ayhan, **21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi**, İkinci Baskı, Dem Yayınları, İstanbul, 2004.

SADIKLAR, C.Tayyar, **2000’li Yıllar Dünya ve Türkiye**, Birinci Baskı, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.

SEVİLENGÜL, Orhan, **Genel Muhasebe**, 9. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara, 2000.

SEVİM, Şerafettin, **Muhasebe Bilgi Sistemi**, Dumlupınar Üniversitesi Yayın No: 13, Kütahya, 2005.

SEVİM, Şerafettin, **Muhasebe Eğitim Sisteminin İşletmelerin Beklentilerine Yönelik Yeniden Yapılandırılması**, T.C. Dumlupınar Üniversitesi Yayınları No:5, Kütahya, 1996.

ŞİMŞEK, Ali, **Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması**, Tüsiad Yayınları, No: 99, İstanbul, 1999.

TAVŞANCIL, Ezel, **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi**, Atlas Yayınları, Ankara, 202.

TEKİN, Halil, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, Yargı Yayınları, Dokuzuncu Basım, 1996.

TOZLU, Necmettin, **İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Eğitim Sistemi Üzerine Bir Araştırma**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1989.

TURAN, Kemal, **Mesleki Teknik Eğitimin Gelişmesi ve Mehmet Rüştü Uzel**, MEB Yayınları, No: 2483, İstanbul, 1992.

TÜRKOĞLU, Adil, **Türkiye ve Fransa'da Lise Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi**, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 131 Ankara, 1984.

MAKALE - ARAŞTIRMA – TEZ - BİLDİRİLER –

AYDIN, Sinan, **Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Derecesinin Ölçülmesi ve Uluslar arası Muhasebe Eğitimi Standartlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.

BAŞAR, A. Banu, “Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin İstenilen Bilgi ve Beceriler İle Muhasebe Eğitiminin Değişen Yüzü”, **Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 13, Kütahya, 2005.

BAYAZITLI, Ercan ve Orhan Çelik, “Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Artırılmasında İlk Adım: Yükseköğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitiminin Etkinliğinin Analizi”, **XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu**, Antalya, 2004.

BEYAZ, Sevgi ve Ayfer Otacı, “Türk Özel Sektörünün Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Tisk İnceleme Yayınları**, 20, Ankara, 1998.

ÇÜRÜK, Turgut ve Zeki Doğan, “Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi Türkiye Örneği”, **ODTÜ Gelişme Dergisi**, Sayı: 28, Ankara, 2001.

ELMACI, Orhan, “Türkiye’de Muhasebe Eğitim Sisteminin Kalite ve Akreditasyonuna İlişkin Bir Model Önerisi”, **Türkiye XV. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu**, Antalya, 1996.

GÜRDAL, Kadir, “Yeni Ekonomi Kavramı ve Yeni Muhasebe Anlayışı”, **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Eylül, s.88. 2004.

ÖNAL, Mete, Recep Pekdemir, 1999, “Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine Etkileri”, 21. Yüzyıla Girerken Muhasebe Denetimi Mesleği ve Teknolojik Gelişmeler”, **IV. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu**, İstanbul, 1999.

SANLI, Nail, “Muhasebe Mesleğinde Hedefler”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 54, Papirüs Basım, İstanbul, 2001.

SELEK, A. Seha, “Muhasebe Mesleğinin Bağımsız, Örgüt, ve Yasal Olarak Yürütülmesi, Meslek Yasasının Hazırlanarak Meclise Sunulan Yasa Taslağının Akademik Gözle Genel Bir Değerlendirilmesi”, **3568 Sayılı Muhasebe Meslek Yasasının Değiştirilmesine İlişkin Panel**, İzmir, 2001.

SEVGİNER, Sait, Haluk Sümer, Emre Burçkin, Münir Şakrak “Muhasebe Eğitimi ve Uygulamanın Uyumlaştırılması”, **IV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu**, Ankara, 1982.

SEZGİN, İlhan, **Ticaret Meslek Lisesi Mezunlarını İzleme Araştırması**, MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı (Danışman), Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1996.

TTÖGM, “Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi”, MEB, TTÖGM, **Milli Eğitim Basımevi**, Ankara, 1995

UZGÖREN, Nevin ve Ergin Uzgören, “Dumlupınar Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Memnuniyetini Etkileyen Bireysel Özelliklerin İstatistiksel Analizi”, **Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 17, Kütahya, 2007.

YAZICI, Mehmet, **Muhasebe Tümleri ve Örgütlenmesi**, MÜİİBF, Nihat Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları, Sayı No: 439, İstanbul, 2002.

YILDIRIM, Oya ve Ayşen Dalgeç, “Küreselleşme ve Muhasebe Eğitimi”, **XIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu**, İzmir, 1993.

YILDIRIM, Şaban, “Ticaret Eğitimi Araştırması”, **MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı Yayını** (Editör) , Ankara, 2003.

YILDIZ, İ.Hüseyin, “Muhasebe Mesleğinin Bugünü ve Değerlendirilmesi”, **Birinci Türkiye Muhasebe Forumu**, Türmob, İstanbul, 2006.

KANUNLAR

Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Yönetmeliği Uygulamaları (3308 S.K.) **Resmi Gazete**. 19139 sayı; 19 Haziran 1986.

Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, **Resmi Gazete** Tarihi: 03/07/2002. Resmi Gazete Sayı No: 24804.

Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 S.K.), **Resmi Gazete**. 14574 sayı; 24 Haziran 1973.

Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği
(26.02.2002 tarih ve 24679 sayılı R.G.- Mart 2002 tarih ve 2534 sayılı
Tebliğler Dergisi.)

Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği.
Resmi Gazete Tarihi: 08/12/2004. Resmi Gazete Sayı No: 25664.

Serbest Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Kanunu (3568 S.K.) **Resmi Gazete** No.
20194 (Kabulü: 1.6.1989).

INTERNET KAYNAKLI ARASTIRMA VE MAKALELER

AEV (Avrupa Eğitim Vakfı), “Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Raporu”, Ankara,
2002, http://www.turkiyeavrupavakfi.org/kultur_call.asp (13.09.2007).

ALİCİK, Hasan, “Anne-Baba Öğrenci Yönlendirme ve Danışmanlık Projesi”,
<http://talimterbiye.mebnet.net/Projeler/aileogrencidanismanlik.pdf>
(13.12.2007).

APAK, Talha, “Muhasebe Meslek Mensupları Anketi Üzerine Bir Değerlendirme”,
http://www.alomaliye.com/agustos_06

DİE, ”Eğitimin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi - Türkiye 2003”, <http://www.unicef.org/turkey/gr> (11.12.2007).

DOĞAN, Kutlay, “Türkiye 2005”, <http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/kitaplar/turkey2005/content/turkey/giris.htm> (30.07.2007).

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), “Avrupa Birliği Mesleki Eğitim Programı”, Ankara,
2005, <http://www.dpt.gov.tr> (10.10.2007).

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), “Hayat Boyu Öğrenme Programı (LLP)”,
<http://www.dpt.gov.tr> (12.10.2007).

EŞME, İsa, “Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Bugünkü Durumu ve Sorunlar”,
YÖK, Ankara, 2007. http://www.yok.gov.tr/duyuru/isa_esme.ppt
(20.07.2007).

HOŞGÖRÜR, Vural, Gamze Gezin, “Ekonomik ve Sosyal Kalkınmada Eğitim”, 2004,
http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_II/Vural_hosgor.doc. (24.08.2007)

İSTANBUL 2010, “Kültür Birliği”. 2007, <http://www.istanbul2010.org/index>
(10.10.2007).

KALMIŞ, Halis, “Lisans Seviyesindeki Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu ve
Yapılması Gereken Geliştirmeler”,
[www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar](http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/tmes_2004.pdf) /tmes2004/tmes_2004.pdf –
(06.11.2007).

KAZU, Yaşar ve Cihat Demirli, “Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarındaki
Gelişmeler”, 2002, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/kazu.htm>
(08.09.2007).

KIZILOLUK, Hakkı, “Sınıf Ortamında Öğretmen Öğrenci İletişiminin Yatay ve Dikey
Olmasının Öğrenme Üzerindeki Etkileri” 2001, [http://www.cumhuriyet.edu.tr](http://www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/45.pdf)
/edergi/makale/45.pdf (21.09.2007).

KÖSE, Ömer, ”Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü”, 2007,
<http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/icerik/der49m1.pdf>. (28.07.2007)

KÖSE, Yasemin, Metin Saban, “Global Muhasebe Eğitiminde Uluslar arası
Düzenlemeler ve Gelişmeler”, 2006, [http://www.mu.edu.tr/iibf/tmes24/kitap/3-](http://www.mu.edu.tr/iibf/tmes24/kitap/3-1.pdf)
1.pdf. (04.08.2007)

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), “İstanbul İl Özel İdaresi Mesleki ve Teknik Eğitim
Kursları Projesi”, 2007,
[http://istanbul.meb.gov.tr/duyurular/duyuru/2007/metinler/ htm](http://istanbul.meb.gov.tr/duyurular/duyuru/2007/metinler/htm). (08.06.2007).

MEB, “TKY Felsefesi ve İlkeleri”, 2007, <http://ankara.meb.gov.tr/ky/sunumlar/2007>.
(11.01.2008).

ÖNCÜ, Semra, Hüseyin Aktaş, “Uluslar arası Muhasebe Eğitimi Standartları”, 2004,
http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/bildiri8.doc.
(02.08.2007)

ÖZMERT, Elif, Kadriye Yurdakök, “Okul Başarısızlığı”, http://www.suvak.org.tr/okul_basarisi.htm(16.01.2008).

SEVİĞ, Veysel, “Muhasebe ve Mesleğin Önemi”, 2002, <http://www.turmob.org.tr/turmob/basin> (02.07.2007).

SÖZER, Nazım, Özkan Tütüncü, “DEÜ, SBE Lisans Üstü Eğitim Kalitesinin Arttırılmasına Yönelik Bir Alan Araştırması ”, 2002,
www.sbe.deu.edu.tr/Yayinlar/dergi/dergi13/sozer.pdf (20.01.2008).

SÜRMELİ, Fevzi “Muhasebede Doktora Eğitimi”, http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/bildiri6.doc (23.09.2007).

ŞENALP, Şükrü, “IFAC’ın Profesyonel Muhasebeciler İçin Ahlak Kuralları”, 1998,
<http://www.alomaliye.com/IFAC.htm>. (09.10.2007).

TTÖGM (Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü), “Ticaret Meslek Liseleri“, 2007,
http://ttogm.meb.gov.tr/ticar/ticaret_lisesi.htm (15.10.2007).

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), “İstatistikler”, <http://www.tuik.gov.tr/istatistikler>
(30.01.2008).

TÜRKMEN, Fatih, “Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Faydaları ve Türkiye’de Eğitim-Ekonomik Büyüme İlişkisinin Araştırılması”, 2002,
<http://ekutup.dpt.gov.tr/egitim/turkmenf/ekonomik.pdf>. (29.08.2007) .

TÜRKÖĞLU, Adil, “Avrupa Birliği Sürecinde Eğitimi Etkileyen Faktörler”, 2005, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-turkoglu.htm> (07.09.2007).

TÜRMOB, (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği), “1. Türkiye Muhasebe Forumu”, 2006. <http://www.turmob.org.tr/TurmobWeb/turkce/> (14.11.1007).

ULUSOY, Ahmet, Tarık Vural, “Kentleşmenin Sosyo-Ekonomik Etkileri”, 2001, http://paribus.tr.googlepages.com/ulusoy_vural3.doc. (12.07.2007)

UNICEF, “Türkiye 2003”, http://www.unicef.org/turkey/gr/_ge21b.html (23.12.2007).

UYAR, Süleyman, “Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine Etkileri”, 2006, <http://www.suleymanuyar.com.tr/yayinlar/k1.doc>. (15.08.2007).

YENEN, Zeki, Sıtkı Gözlü, “Yüksek Öğretimde Müşteri Beklentileri”, 2003, www.itu.edu.tr/itudergisi (10.02.2008).

YILDIZ, Gültekin, Kadir Ardıç, “Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi”, 2004, <http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/> (25.12.2007).

YILMAZ, Meryem, “Sağlık Bakım Kalitesinin Bir Ölçütü”, www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale (12,02,2008).

YUMUŞAK, Güran, “Kadın Eğitiminin Ekonomik Analizi”, 2007, <http://paribus.tr.googlepages>. (09.11.2007).

ZAİF, Figen, Aydın Karapınar, “Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar”, http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004 (10.12.2007).

ANKET ÇALIŞMASINA KATILAN OKULLAR

AFŞİN İMKB T.M.L. / KAHRAMANMARAŞ

AĞRI T.M.L. / AĞRI

ALANYA N. SOYDAN T.M.L. / ANTALYA

ERZİNCAN T.M.L. / ERZİNCAN

ESENLER T.M.L. İSTANBUL (AVRUPA YAKASI)

FETHİYE ANADOLU T.M.L. / MUĞLA

GÖLKÖY METEM / ORDU

HASAN HÜSEYİN ARIKAN Ç.P.L. / KAYSERİ

HATİCE-MUSTAFA GENÇTEN T.M.L. / GAZİANTEP

HOCALAR Ç.P.L. /AFYON

NARMAN T.M.L. / ERZURUM

OSMANGAZİ ANADOLU VE T.M.L./ BURSA

TAVŞANLI T.M.L. / KÜTAHYA

ÜMRANİYE 75. YIL CUMHURİYET T.M.L. / İSTANBUL (ANADOLU YAKASI)

VEZİRKÖPRÜ T.M.L. / SAMSUN

DİZİN

A

AB	3, 31, 32
AEV	xiv, 30, 32, 33, 131
Alkan	4, 39, 52, 53
Anovax, xii, xiii, 75, 76, 77, 80, 81, 82, 84, 86, 87,	93, 94, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 107
ANOVA 61, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 86, 87, 88, 89,	90, 92, 93, 94, 95, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 107
Apak	33
ARZ	xvii, 55, 113, 116, 120, 121
Avrupa Birliği	viii, xiv, 30, 31, 131, 134
Aydın	16, 37, 134

B

Başar	35, 38
Bayazıtlı	16, 36
Beyaz	30
BİLİM	34, 116
BİLİŞİM	121
Bozan	34

C

COMENIUS	31
----------------	----

Ç

Çilenti	3
Çok Programlı Lise	xiv, 16, 21
Çürük	18, 26

D

Devlet	xiv, 12, 131
DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI	131
Doğan	16, 18, 26, 51, 126, 129
DPT	xiv, 31, 131
Drucker	8, 29

E

Eğitim iv, v, vii, viii, ix, xi, xii, xiii, xiv, xvii, xviii,	xix, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 19, 20, 21,
22, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 39, 41, 42, 43, 44, 45,	47, 48, 49, 50, 51, 55, 56, 57, 64, 65, 70, 72, 75,
76, 77, 85, 86, 87, 98, 99, 108, 109, 113, 114, 115,	116, 117, 118, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132,
133	
Elmacı	8, 11, 42
Ercan	5, 16, 28, 126, 128
Eşme	5, 6

F

Frekans	ix, xi, xiv, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68
---------------	---

G

GELİŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	129, 130
Gürdal	35

H

Hoşgörür	2, 11
----------------	-------

I

IFAC	133
INTERNET	xix, 17, 57, 116, 121

İ

İKV	xiv, 29, 126
İstihdam	vii, 12, 44

K

Kalaycı	60
KALİTE	18, 112, 117
Kalite .. viii, xv, xvii, 29, 41, 42, 45, 55, 126, 129, 134	
Karabınar	12, 37
Kazu	2, 28
Kentleşme	vii, 9
Kızıloluk	3
Köse	7
Kültür	vii, 12, 127, 132
Küreselleşme	vii, 7, 38, 117, 118, 130, 132

L

LEONARDO DA VİNCİ	32
LLP	xiv, 30, 31, 131

M

MEB . xiv, 13, 27, 42, 45, 48, 128, 129, 130, 132, 133	
MEGEP	xiv, xvii, 22, 55
MEMNUNİYET	60, 83, 104
Memnuniyet	viii, xiii, xix, 41, 57, 75, 85, 97, 105
MESLEKİ EĞİTİM	3, 30, 32, 53, 117
Mesleki Eğitim vii, viii, xii, xiv, xvii, 2, 4, 5, 7, 20,	22, 25, 27, 30, 32, 43, 47, 55, 76, 126, 131
Mucuk	41
Muhasebe .. ii, iii, iv, vii, viii, xi, xvii, 7, 8, 10, 16, 17,	19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 33, 35,
36, 37, 38, 42, 43, 56, 66, 113, 120, 121, 126, 127,	128, 129, 130, 131, 132, 133, 134

N

Nüfus	vii, 12
-------------	---------

O

ODTÜ	129
Oğuz	7, 10

Ö

Önal	36
Öncü	7, 8
ÖSYM	xiv, 6

R

Regresyon	x, xii, xiii, 62, 82, 83, 95, 106, 107
-----------------	--

S

Sadıklar	3
Sanlı	20
Selek	38
Sevgener	10
Seviğ	33
Sevilengül	26
Sevim	8, 17, 29, 30
Sezgin	5, 11, 126
Staj	ix, xi, xii, 34, 51, 66, 69, 89, 90, 91, 110, 114
Sürmeli	35

Ş

Şenalp	34, 37
Şimşek	4, 14, 53

T

TALEP	37, 38, 120, 121
-------------	------------------

Talep	8
Tekin	3
Teknoloji	vii, 8, 35, 46
toplam kalite yönetimi	42, 112
Tozlu	3
Turan	5
TURMOB	16
TÜİK	xv, 12, 13, 120, 133
Türkmen	10, 11
Türkoğlu	9, 10, 12
TURMOB	xv, 37, 38, 134

U

Ulusoy	9
Uyar	9, 35
Uzgören	41, 47, 130

V

varyans	76, 77, 80, 81, 86, 87, 93, 94, 98, 99, 100, 101, 102, 104
VERİMLİLİK	10, 11, 114, 118, 120, 121
Verimlilik	vii, 11, 42, 127

Y

Yazıcı	33
Yıldız	18, 37, 46, 48

Z

Zaif	29
------------	----